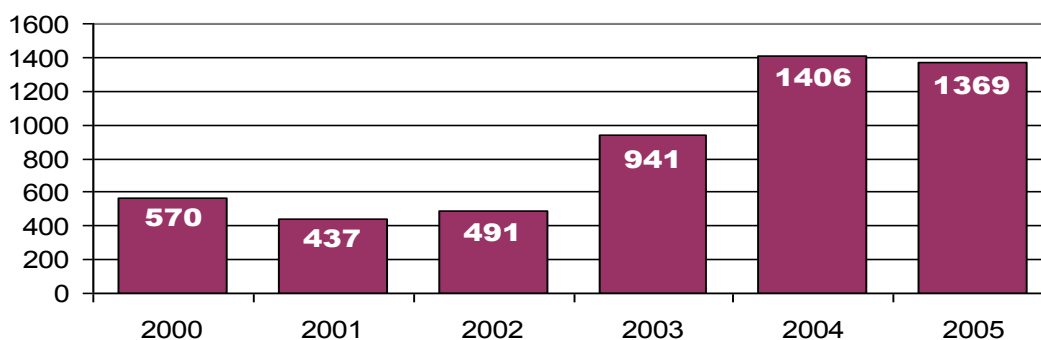

**Zpráva za období od 1. ledna do 30. června 2006
o stavu vyřizování stížností podaných
proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva**

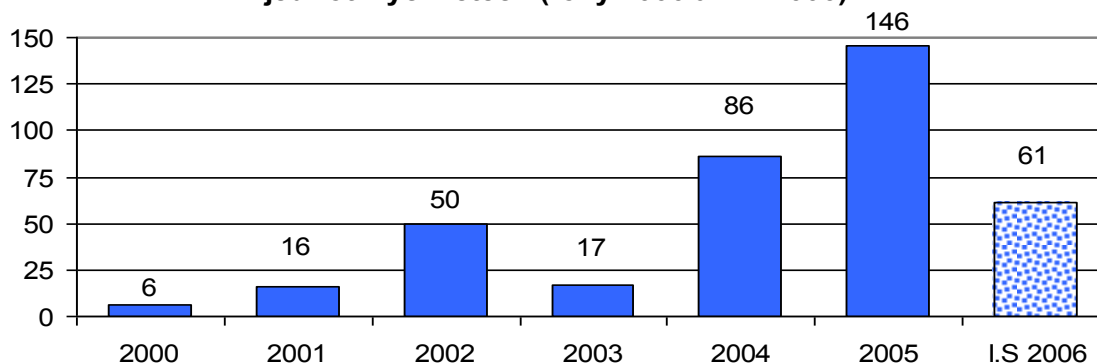
Na úvod můžeme graficky předestřít vývoj počtu vládě komunikovaných stížností, rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) a stejně tak nastítnit i celkový přehled agendy komunikovaných stížností proti České republice, jak se jevil ke konci prvního pololetí roku 2006.

**Graf č. 1:
Stížnosti podané proti České republice
v jednotlivých letech (roky 2000 až 2005)**

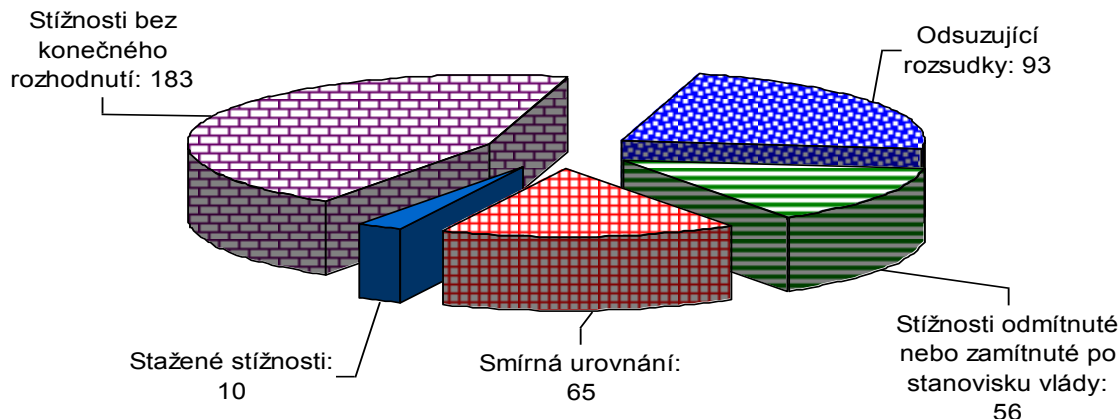
Údaje v grafu č. 1 vycházejí ze statistik zveřejněných kanceláří Soudu a bývají zpravidla s určitým časovým odstupem korigovány. Hromadné stížnosti, jako např. majitelů domů, zde však figurují v jednotkách, nikoli podle skutečného počtu zainteresovaných stěžovatelů.

**Graf č. 2:
Počet komunikovaných stížností proti České republice
v jednotlivých letech (roky 2000 až VI/2006)**

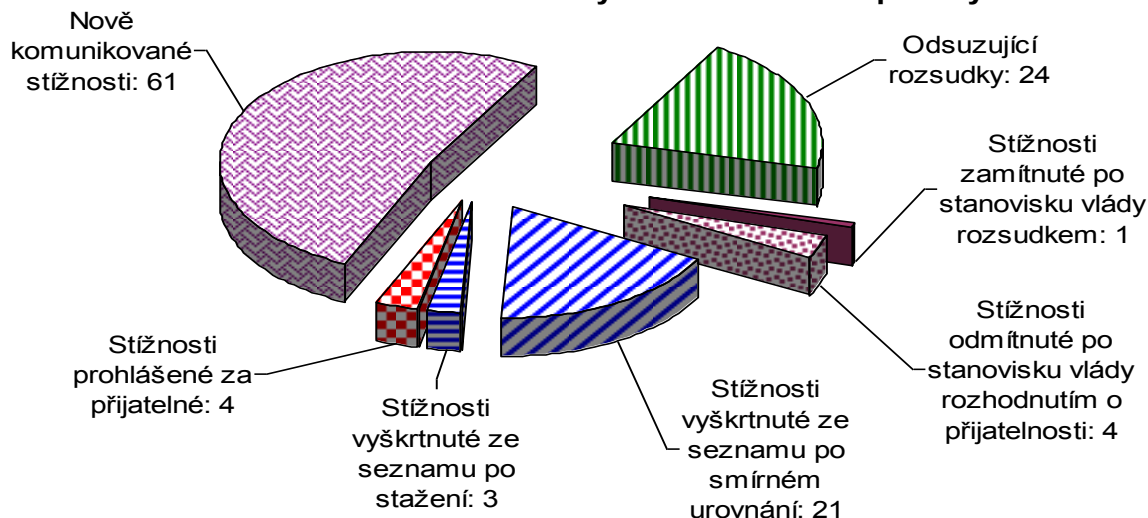
Z vývoje zachyceného grafem č. 2 vyplývá, že Soud při oznamování nových stížností vládě České republiky poněkud polevil, což patrně souvisí se zavedením nového prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení s účinností od 27. dubna 2006 (viz pododdíl 3.3.1.).

Graf č. 3:
Přehled stížností komunikovaných vládě České republiky
od 1/1/1993 do 30/6/2006 podle stavu jejich vyřizování
(celkem 407 stížností)

Zatímco grafy č. 2 a 3 odrážejí celou agendu komunikovaných stížností, graf č. 4 zachycuje pouze rozhodovací činnost Soudu o komunikovaných stížnostech během prvního pololetí roku 2006. U grafů č. 3 a 4 je třeba vzít v úvahu, že jeden z rozsudků, který byl pro Českou republiku příznivý (ve věci *D. H. a ostatní*), nenabyl právní moci a bude během roku 2007 nahrazen rozsudkem velkého senátu (viz dále pododdíly 1.1.1. a 1.1.2.).¹ Graf č. 4 je analytičtější než graf č. 3, a to pokud jde o rozlišení stížností, které Soud zamítl (rozsudkem) a odmítl (rozhodnutím). V grafu č. 3 by tudíž bylo možno z kategorie stížností odmítnutých nebo zamítnutých po stanovisku vlády obdobně vyčlenit 3 stížnosti zamítnuté rozsudkem.

Graf č. 4:
Rozhodování Soudu během prvního pololetí roku 2006
o stížnostech komunikovaných vládě České republiky

Tato zpráva je dále rozčleněna na část I, která obsahuje přehled případů uzavřených Soudem v období, za které se zpráva podává. Část II zprávy se zmiňuje o případech, u nichž

¹ Případ *D. H. a ostatní* se tedy prozatím vrátí do kategorie stížností bez konečného rozhodnutí.

v daném období došlo k jinému vývoji a řízení o nich před Soudem pokračuje. Část III zprávy bude věnována problematice výkonu rozsudků Soudu.

I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. ledna do 30. června 2006

Řízení před Soudem končí obvykle rozsudkem ve věci samé (oddíl 1.1.), smírem schváleným Soudem (oddíl 1.2.), prohlášením stížnosti za nepřijatelnou v plném rozsahu (oddíl 1.3.), popř. vyškrtnutím stížnosti ze seznamu případů z jiného důvodu (oddíl 1.4.).

1.1. ROZSUDKY SOUDU VE VĚCI SAMÉ

V daném období vynesl Soud celkem 25 rozsudků ve věci samé. Rozsudky postupně nabývají právní moci, a to buď marným uplynutím lhůty určené pro podání žádosti o postoupení věci velkému senátu, nebo zamítnutím této žádosti kolegiem pěti soudců velkého senátu, s výjimkou případu *D. H. a ostatní*, u něhož byli stěžovatelé úspěšní se svojí žádostí o postoupení věci velkému senátu.

1.1.1. Nové rozsudky Soudu

Soud celkem ve 24 rozsudcích dospěl k závěru, že ze strany České republiky došlo k porušení Úmluvy, a to:

- článku 5 odst. 3 Úmluvy z důvodu nepřiměřené délky vazby v trestním řízení (*Tariq*),
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu nepřiměřené délky občanskoprávního řízení v patnácti případech, opatrovníckého řízení ve třech případech a trestního řízení ve čtyřech případech, jakož i článku 13 Úmluvy z důvodu absence vnitrostátního prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení,
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu odepření přístupu k (Ústavnímu) soudu (*Šroub*),
- článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy z důvodu odepření možnosti vyslechnout svědky v trestním řízení (*Krasníki*),
- článku 8 Úmluvy z důvodu nezničení záznamů nezákonných odposlechů (*Chadimová*),
- článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě z důvodu nezákonného omezení vlastnického práva (*Chadimová*).

Naopak v jednom případě Soud konstatoval, že k porušení Úmluvy nedošlo (*D. H. a ostatní*). Nyní následují podrobnější informace k jednotlivým rozsudkům.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 17. ledna 2006 ve věci č. 5424/03 – Václav Šroub proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, a přiznal mu na spravedlivém zadostiučinění celkovou částku 300 €. ²

² Stěžovatelova námitka porušení práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č.1) byla jako zjevně neopodstatněná zamítnuta již rozhodnutím o přijatelnosti ze dne 10. května 2005.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel na vnitrostátní úrovni podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání podle tehdy platného § 239 odst. 2 občanského soudního řádu, které dovolací soud odmítl jako nepřipustné, neboť neshledal, že by rozhodnutí odvolacího soudu bylo po právní stránce zásadního významu. Následně podaná ústavní stížnost byla v části směřující proti rozsudkům soudů prvního a druhého stupně odmítnuta pro opožděnost s tím, že lhůta k jejímu podání počala běžet již dnem rozhodnutí odvolacího soudu, nikoli dnem rozhodnutí dovolacího soudu o odmítnutí dovolání, které podle názoru Ústavního soudu nebylo v dané věci rozhodnutím o posledním procesním prostředku ochrany práva.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku odkázal na své dřívější rozsudky ve věcech *Běleš a ostatní a Zvolský a Zvolská*, ve kterých se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v těchto případech také ve věci *Šroub* došel Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši zhruba 1 600 000 €. Soud prohlásil, že stěžovateli náhrada údajné materiální újmy ne náleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň stěžovateli přiznal částku 300 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. února 2006 ve věci č. 57325/00 – D. H. a ostatní proti České republice

Soud většinou šesti hlasů proti jednomu rozhodl, že Česká republika neporušila právo stěžovatelů na nediskriminační přístup ke vzdělání zaručené článkem 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě.³

(i) Skutkové okolnosti případu

Stížnost podalo osmnáct romských dětí z Ostravska nespokojených s tím, že byly v letech 1996 až 1999 buď přímo zařazeny do zvláštních škol nebo po určité době strávené na základní škole přeřazeny do zvláštních škol. Rodiče se zařazením do zvláštní školy souhlasili či o něj dokonce požádali, o zařazení bylo vydáno písemné rozhodnutí ředitele školy, které obsahovalo poučení o možnosti podat odvolání; žádný z rodičů se však neodvolal. Stěžovatelům bylo též nabídnuto přeřazení do základních škol po složení rozdílových zkoušek; někteří následně začali chodit do základní školy.

Někteří stěžovatelé v červnu 1999 požádali ostravský školský úřad o přezkoumání rozhodnutí o zařazení do zvláštní školy mimo odvolací řízení; školský úřad však žádost odmítl. Dvanáct z osmnácti stěžovatelů následně podalo ústavní stížnost, kterou však Ústavní soud v říjnu 1999 odmítl, zčásti pro zjevnou neopodstatněnost, zčásti pro nepřislušnost, poté, co vyzval příslušné orgány, aby se návrhy stěžovatelů skutečně zabývaly. Ústavní soud zejména nepřijal argumenty stěžovatelů vycházející jen z celkového sociálního kontextu, bez předložení konkrétních důkazů.

³ V rámci zkoumání odůvodněnosti stížnosti se Soud zabýval pouze otázkou, zda došlo k porušení zákazu diskriminace ve spojení s právem na vzdělání (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě), přičemž původně se stížnost týkala též porušení zákazu ponižujícího zacházení (článek 3 Úmluvy), porušení práva na vzdělání (článek 2 Protokolu č. 1 samostatně) a porušení práva na spravedlivý proces v řízení o zařazení do zvláštní školy (článek 6 Úmluvy); tyto aspekty stížnosti však byly po veřejném projednání věci prohlášeny za nepřijatelné již rozhodnutím Soudu ze dne 1. března 2005.

(ii) Tvzení stěžovatelů

Stěžovatelé zejména tvrdili, že byli diskriminováni v užívání svého práva na vzdělání z důvodu rasy, barvy pleti, příslušnosti k národnostní menšině a etnického původu. Konkrétně namítali, že jejich zařazení do zvláštních škol bylo odůvodněno sociálními a kulturními rozdíly romského etnika a že nebyli dostatečně informováni o důsledcích zařazení do zvláštní školy a o rozdílech v osnovách zvláštních a základních škol. Vzdělávací deficit jim údajně téměř znemožnil přestup na základní školu a pokračování ve studiu na jiné střední škole než na učilišti.⁴ Stěžovatelé zpochybňovali spolehlivost diagnostických nástrojů používaných v pedagogicko-psychologických poradnách, ve kterých byli vyšetřeni. Opíraje se o neoficiální statistické údaje a výzkumy různých mezinárodních a nevládních organizací, tvrdili, že mnoho romských dětí je z důvodu jejich rasy neoprávněně zařazováno do zvláštních škol, ve kterých pak romské děti převažují. Dle jejich názoru se s romskými dětmi v oblasti vzdělávání zachází v České republice odlišně než s dětmi z většinového etnika.

(iii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud, podobně jako již dříve Ústavní soud, zdůraznil, že jeho úloha nespočívá ve zkoumání celkového sociálního kontextu, nýbrž ve zhodnocení konkrétních případů jemu předložených a v posouzení, zda důvodem pro zařazení jednotlivých stěžovatelů do zvláštních škol byl jejich etnický či rasový původ.

Soud vzal v úvahu obhajobu vlády, která mimo jiné poukázala na fakt, že rodiče stěžovatelů souhlasili či dokonce v některých případech výslovně požádali o zařazení svých dětí do zvláštní školy. Rodiče některých stěžovatelů dokonce odmítli, aby jejich děti byly přeřazeny do základní školy z podnětu zvláštní školy, na které dosahovaly dobrých výsledků. Písemné rozhodnutí o zařazení do zvláštní školy založené na závěrech vyšetření stěžovatelů v pedagogicko-psychologické poradně bylo vydáno řediteli příslušných škol a doručeno rodičům stěžovatelů. Přestože obsahovalo poučení o možnosti podat odvolání, žádný z dotčených odvolání nepodal.

Ti ze stěžovatelů, jejichž rodiče projevili přání, aby navštěvovali běžnou základní školu, byli do základní školy přeřazeni, přestože neuspěli v psychologických testech. Soud na rozdíl od tvrzení stěžovatelů konstatoval, že jejich umístění do zvláštních škol nebylo nezvratné, což dokazují případy některých stěžovatelů přeřazených zpět do základních škol.

Dle názoru Soudu se vládě podařilo prokázat, že zvláštní školy nebyly založeny za účelem vzdělávání romských dětí. Nejedná se tudíž o školy pro Romy, jak tvrdili stěžovatelé. Dále Soud vyslovil, že proces zařazování do zvláštních škol nespočívá na rasovém základě. V této souvislosti se stěžovatelům nepodařilo vyvrátit závěry psychologických posudků prováděných kvalifikovanými odborníky, které odůvodňovaly jejich zařazení do zvláštních škol.

Soud v souladu s argumentací vlády rovněž upozornil na pasivitu rodičů, kteří nepodnikli žádné kroky, ačkoli jim bylo doručeno jasné písemné rozhodnutí, v němž byli informováni o zařazení jejich dětí do zvláštní školy. Soud poznamenal, že je na rodičích, kteří mají přirozenou povinnost zajistit svým dětem vzdělání, informovat se, jaké možnosti vzdělání stát nabízí, aby věděli, jak se mohou proti případnému rozhodnutí o zařazení do určitého typu školy bránit v případě, že by bylo vydáno bez jejich souhlasu.

V rozsudku Soud připustil, že není snadné zvolit takový systém vzdělávání, který by zohledňoval rovnováhu mezi různými protichůdnými zájmy. Konstatoval, že ideální řešení podle všeho neexistuje. Připomněl však, že státu nelze zakázat zřízení různých typů škol pro děti s různými druhy problémů.

⁴ Ve znění platném před 18. únorem 2000 § 19 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb. (školský zákon) stanovil, že ke studiu na středních školách se přijímají žáci, kteří úspěšně ukončili základní školu.

Soud nicméně podrobil částečné kritice současný systém vzdělávání.⁵ Uvedl, že statistické údaje předložené stěžovateli obsahují znepokojivé informace o obecné situaci v České republice v oblasti vzdělávání romských dětí. Ostatně řada organizací, včetně orgánů Rady Evropy, též vyjádřila znepokojení nad způsobem zařazování romských dětí do zvláštních škol a upozornila na obtíže spojené s přestupem na běžné základní školy. Soud však za daných okolností nedospěl k závěru, že opatření týkající se stěžovatelů byla diskriminační. Je sice možné, že stěžovatelé neměli dostatek informací o možnostech národního vzdělávacího systému, důkazy, které předložili Soudu, však nevedou k závěru, že stěžovatelé byli umístěni do zvláštních škol na základě jejich rasy. K porušení článku 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě tudíž nedošlo.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. února 2006 ve věci č. 28009/03 – Věra Havlíčková proti České republice

Soud dospěl k závěru, že stěžovatelčina občanskoprávní věc nebyla v rozporu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy projednána v přiměřené lhůtě, a přiznal jí částku 10 000 € jako náhradu utrpěné morální újmy.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka se v listopadu 1988 obrátila na Okresní soud v Liberci s návrhem na vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů. V řízení se v průběhu doby konalo několik jednání, trvalým problémem je vymezení předmětu řízení, tj. okruhu věcí spadajících do bývalého bezpodílového spoluvlastnictví manželů. V období let 1994 až 1999 byl soud prvního stupně zcela nečinný a ve věci doposud nerozhodl.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud vzal při svém zkoumání v úvahu pouze délku řízení po 18. březnu 1992, kdy Úmluva vstoupila pro Českou republiku v platnost, ale současně přihlédl i ke skutečnosti, že v této době již soudní řízení určitou dobu probíhalo.

Soud konstatoval, že projednávaný případ je do jisté míry složitý, což však nemůže samo o sobě délku řízení ospravedlnit. Přestože chování účastníků řízení také přispělo k délce řízení, podle Soudu i v právním řádu, v němž platí dispoziční zásada, nezbavuje postup účastníků řízení vnitrostátní soudy povinnosti ve věci urychleně a efektivně rozhodnout. Soudní spor zahájený v roce 1988 doposud nebyl v prvním stupni skončen.

Článek 6 odst. 1 Úmluvy tedy byl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka nespecifikovala, jak vysokou částku požaduje na spravedlivém zadostiučinění. Soud jí přiznal jako náhradu utrpěné morální újmy částku 10 000 €. Náhradu nákladů řízení stěžovatelka nežádala.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. února 2006 ve věci č. 21377/02 – SKOMA, spol. s r. o. proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelky na přiměřenou délku dvojice občanskoprávních řízení zaručené článkem 6 odst. 1 Úmluvy. Soud současně přiznal stěžovatelce na spravedlivém zadostiučinění částku 9 529 € jako náhradu morální újmy a nákladů řízení.

⁵ Tzv. školský zákon č. 29/1984 Sb. byl s účinností od 1. ledna 2005 zrušen zákonem č. 561/2004 Sb., který zvláštní školy transformoval na základní školy se speciálními vzdělávacími programy. Většina stěžovatelů nicméně ukončila povinnou školní docházku či se nacházela v posledních ročnících zvláštních škol před nabytím účinnosti nového školského zákona.

(i) Skutkové okolnosti případu

Předmětem prvního řízení, zahájeného stěžovatelkou u tehdejšího Krajského obchodního soudu v Ostravě v únoru 1994, bylo zaplacení částky 1 819 735 Kč s příslušenstvím. Po vydání platebního rozkazu v červnu 1994 se první ústní jednání ve věci konalo až v září 1997. Meritorně rozhodl krajský soud v červnu 1998, avšak k odvolání žalovaného byla věc postoupena Vrchnímu soudu v Olomouci, který první úkon v odvolacím řízení učinil v dubnu 2001. Pravomocně byl spor ukončen v prosinci 2001.

Na dvou stupních soudní soustavy tedy řízení probíhalo téměř sedm let a deset měsíců.

Druhý spor o zaplacení částky 975 501 Kč s příslušenstvím zahájila stěžovatelka u téhož krajského obchodního soudu v listopadu 1994. V prosinci 1997 vydal krajský obchodní soud platební rozkaz, proti němuž podala žalovaná strana odpor. Řízení tak před soudem prvního stupně pokračovalo i nadále, když první ústní jednání ve věci se konalo v dubnu 1999, kdy soud prvního stupně vynesl rozsudek. V srpnu 1999 byl spis postoupen Vrchnímu soudu v Olomouci k rozhodnutí o odvolání, avšak v dubnu 2003 byl na majetek stěžovatelky prohlášen konkurs a předmětné řízení o zaplacení na základě příslušných ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání až do února 2004 přerušeno.

V době rozhodování Soudu nebyla věc pravomocně skončena. Na dvou stupních soudní soustavy tak řízení trvá již více než deset let.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka ve své stížnosti namítala zejména nepřiměřenou délku obou občanskoprávních řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy).

Soud posuzoval otázku přiměřenosti délky řízení na základě obvyklých kritérií, jakými jsou složitost věci, chování stěžovatelky, postup státních orgánů a význam předmětu řízení pro stěžovatelku. Ve svém rozsudku pak Soud vyslovil porušení stěžovatelčina práva na přiměřenou délku soudního řízení, když konstatoval, že délka obou řízení byla nadměrná a neodpovídala požadavku na jejich přiměřenost.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala jednak náhradu hmotné škody ve výši téměř 35 mil. Kč, jednak náhradu morální újmy způsobené jejímu jednateli. Zatímco první požadavek Soud zamítl pro absenci příčinné souvislosti se zjištěným porušením Úmluvy, u druhého požadavku konstatoval, že jednatel je i většinovým vlastníkem společnosti, a stěžovatelce přiznal na spravedlivém základě částku 8 150 €.

Stěžovatelka dále požadovala náhradu nákladů obou vnitrostátních řízení ve výši kolem 112 000 Kč a dále za řízení před Soudem částku 40 000 Kč; Soud jí přiznal pouze posledně zmíněnou částku (1 379 €).

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. února 2006 ve věci č. 30276/03 – Milan Dušek proti České republice

Soud konstatoval jednomyslně, že stěžovatelem vedené občanskoprávní řízení trvalo v rozporu se článkem 6 odst. 1 Úmluvy nepřiměřeně dlouho, a přiznal mu částku 3 950 € na náhradu morální újmy a nákladů řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Okresní soud v Blansku rozhodl až v lednu 2001 o stěžovatelově žalobě na vydání automobilu nebo zaplacení finanční částky, podané v květnu 1998. Krajský soud v Brně v listopadu 2003 rozsudek soudu prvního stupně změnil v neprospěch stěžovatele. Ten podal v květnu 2004 dovolání.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud stížnost na překročení přiměřené délky řízení zhodnotil v souladu se svojí ustálenou judikaturou a dospěl s ohledem na to, že řízení nebylo zvláště složité a že účastníci řízení nezneužívali svých procesních práv, k závěru o porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval částku 1 640 000 Kč jako náhradu hmotné škody a částku 100 000 Kč jako náhradu morální újmy; Soud stěžovateli vyhověl pouze u druhé z nárokovaných částek, a to ve výši 3 450 €, a přiznal mu také 500 € na nákladech řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. února 2006 ve věci č. 22771/04 – *Pavel Cambal proti České republice*

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že právo stěžovatele na přiměřenou délku řízení o výkonu rodičovské zodpovědnosti, zaručeného článkem 6 odst. 1 Úmluvy, bylo porušeno; zbývající části stížnosti prohlásil Soud za nepřijatelné nebo se jimi odděleně nezabýval. Soud současně přiznal stěžovateli na spravedlivém zadostiučinění částku 4 350 € jako náhradu morální újmy a nákladů řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel v květnu 2001 podal u Okresního soudu v Hodoníně návrh na úpravu práv a povinností k nezletilé dceři pro dobu po rozvodu s tím, aby byla nezletilá svěřena do jeho péče. Následně jeho manželka navrhla soudu, aby v téže věci rozhodl také pro dobu do rozvodu. Poté soud v březnu 2004 vydal předběžné opatření, kterým svěřil nezletilou do péče matky a stěžovateli uložil platit výživné; následně stěžovatel podal návrh na úpravu styku s jeho dcerou, kterému soud vyhověl. Styk se však neuskutečňuje, nezletilá kontakt se svým otcem odmítá a stěžovatel z této situace viní matku, která prý dceru po psychické stránce na kontakt s ním nepřipravuje.

V době rozhodování Soudu řízení stále probíhalo; na jednom stupni soudní soustavy tak řízení trvalo čtyři roky a osm měsíců, přičemž v mezidobí rozhodoval o některých vedlejších otázkách rovněž odvolací soud.

Řízení poznamenaly průtahy při vypracování znaleckých posudků, jakož i vzájemně neslučitelné závěry těchto posudků.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel ve své stížnosti namítal porušení několika článků Úmluvy, zejména nepřiměřenou délku řízení o výkonu rodičovské zodpovědnosti (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a porušení jeho práva na respektování soukromého a rodinného života vzhledem k délce soudního řízení a ke skutečnosti, že se nemohl stýkat se svou dcerou (článek 8 Úmluvy).

Soud posuzoval otázku přiměřenosti délky řízení na základě obvyklých kritérií, jakými jsou složitost věci, chování stěžovatele, postup státních orgánů a význam předmětu řízení pro stěžovatele, přičemž případy týkající se péče o děti je nezbytně nutné projednávat urychleně. Soud ve svém rozsudku konstatoval, že řízení sice vykazovalo jistou míru složitosti, a to zejména s ohledem na vzájemné spory rodičů, avšak ve věci doposud nebylo vydáno meritorní rozhodnutí a věc se dnes stále nachází u soudu prvního stupně; průtahy Soud shledal zejména při vypracování znaleckých posudků. Soud jednak poznamenal, že znalci jsou sice nezávislí, ale že soudy odpovídají za zdárný průběh vypracování posudku, jednak připomněl, že článek 6 odst. 1 Úmluvy zaručuje právo na konečné rozhodnutí v přiměřené lhůtě, a proto nelze průtahy ve věci samé odůvodnit nutností vyřizovat vedlejší otázky (typicky rozhodovat o návrzích na vydání předběžných opatření).

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

Dopady délky předmětného soudního řízení na stěžovatelův rodinný život pak vzal Soud v úvahu při posuzování významu předmětu řízení pro stěžovatele na poli článku 6 odst. 1 a odmítl se jimi zabývat samostatně na poli článku 8 Úmluvy.

Soud dále prohlásil za předčasné námitky týkající se spravedlivosti řízení a za zjevně nepodstatné námitky opírající se o článek 8 Úmluvy a týkající se tvrzené nemožnosti kontaktu stěžovatele s dcerou. Podle Soudu vnitrostátní orgány přijaly řadu pozitivních opatření, aby setkání stěžovatele s dcerou probíhala, a jisté kritice podrobil i stěžovatelův nepřilíš vhodný přístup k nezletilé, který dokladovala vláda.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu hmotné škody a zejména morální újmy ve výši 24 000 €, jakož i nákladů řízení. Soud mu jako kompenzaci morální újmy přiznal částku 4 000 € a na nákladech řízení částku 350 €.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. února 2006 ve věci č. 19621/02 – *Michal Klepetář proti České republice*

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že délka restitučního řízení vedeného stěžovatelem překročila mez přiměřenosti ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, a přiznal stěžovateli částku 500 € jako náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel přistoupil v létě 1995 jako žalobce do restitučního řízení vedeného jeho bratrem před Městským soudem v Brně. V červnu 1998 městský soud návrh na uzavření dohody o vydání nemovitostí zamítl. V září 2000 Krajský soud v Brně rozsudek zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. V průběhu odvolacího řízení uznala předsedkyně krajského soudu stížnost stěžovatele na průtahy odvolacího řízení za důvodnou. Stěžovatel podal v průběhu řízení dvě ústavní stížnosti týkající se mimo jiné i průtahů v tomto řízení. Ústavní soud obě stížnosti odmítl. Stěžovatel vznesl v řízení opakované námitky podjatosti soudců, které byly shledány nedůvodnými. V červnu 2004 městský soud žalobě na vydání nemovitosti zčásti vyhověl. V říjnu 2005 krajský soud rozsudek zčásti zrušil a věc vrátil soudu městskému. Restituční řízení není dosud skončeno.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud připomněl, že přiměřenost délky řízení je třeba hodnotit na základě obvyklých kritérií stanovených jeho judikaturou, jimiž jsou složitost věci, chování stěžovatele, postup státních orgánů a význam řízení pro stěžovatele.

Konstatoval, že projednáváný případ je do jisté míry složitý, tato skutečnost však nestačí sama o sobě k odůvodnění tak značné délky řízení. Soud nezjistil, že by stěžovatel svým chováním soudní řízení nadměrně zdržoval. Pokud jde o postup vnitrostátních soudů, poukázal Soud na období nečinnosti od listopadu 2002 do února 2004.

Článek 6 odst. 1 Úmluvy tedy byl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu hmotné škody ve výši 16 580 800 Kč. Pokud jde o újmu morální, považoval za dostatečný závěr Soudu o porušení Úmluvy. Soud návrh na přiznání náhrady hmotné škody zamítl a v souladu s návrhem stěžovatele konstatoval, že závěr o porušení Úmluvy považuje za dostatečné spravedlivé zadostiučinění za veškerou případnou morální újmu.

Na náhradě nákladů řízení požadoval stěžovatel částku 2 235 080 Kč. Soud v tomto případě považoval za přiměřené přiznat stěžovateli celkovou částku 500 €.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. února 2006 ve věci č. 26739/04 – Jaroslav Dostál proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatele na řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Ve zbytku stížnost zamítl.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1988 se z manželství stěžovatele a T. M. narodila dcera. V říjnu 1989 bylo manželství rozvedeno a dcera byla svěřena do péče matky, styk stěžovatele s nezletilou upraven nebyl. Stěžovatel následně podal návrh na úpravu styku s nezletilou, jelikož matka mu styk znemožňovala.

Ve věci rozhodoval nejprve Okresní soud v Jihlavě, posléze Městský soud v Brně.

Rozsudkem z května 1991 soud upravil styk stěžovatele s nezletilou. V září 1992 podal stěžovatel návrh na výkon rozhodnutí. T. M. byla soudem vyzvána, aby rozhodnutí respektovala.

Poté stěžovatel opakovaně podával návrhy na změnu úpravy styku, většinu z nich vzal zpět a řízení o nich tak byla zastavena. Matka v určitých časových obdobích soudní rozhodnutí nerespektovala, stěžovatel tudíž podával návrhy na výkon rozhodnutí, případně návrhy na změnu výchovy nezletilé, některé vzal zpět poté, co s matkou uzavřeli dohodu. O některých soud rozhodoval, opakovaně vyzýval matku k plnění soudních rozhodnutí. Dcera se posléze odmítala s otcem stýkat, ačkoli jí v tom později matka již nebránila.

V květnu 2000 podal stěžovatel nový návrh na úpravu styku; na tento návrh matka reagovala podáním, ve kterém žádala zvýšení výživného na dceru. V únoru 2001 soud ustanovil znalce, znalecký posudek byl předložen v říjnu téhož roku. Rozsudkem ze září 2003 soud zastavil na návrh stěžovatele řízení o úpravě jeho styku s dcerou, zároveň rozhodl o zvýšení výživného. Stěžovatel se proti výroku o výživném odvolal. Po značných prodlevách v řízení vynesl odvolací soud v lednu 2005 rozsudek, kterým změnil rozsudek soudu prvního stupně stran výživného změnil. V srpnu 2005 však tento rozsudek zrušil s tím, že stěžovateli byla znemožněna řádná účast v řízení. Odvolací řízení bylo v říjnu 2005 zastaveno; stěžovatel vzal totiž své odvolání zpět.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost se týkala přiměřenosti délky řízení o úpravě práv a povinností k nezletilé dceři a práva na respektování soukromého a rodinného života, a to samostatně a rovněž ve spojení se zákazem diskriminace z důvodu pohlaví. Stěžovatel současně namítal porušení práva na spravedlivý proces a na nestrannost soudů v daném řízení.

Ve vztahu k otázce přiměřenosti délky řízení se Soud konkrétně zabýval délkou řízení o výživném, které započalo v květnu 2000 a skončilo v říjnu 2005; trvalo tedy 5 let a pět měsíců. Soud s poukazem na značný význam řízení pro stěžovatele konstatoval, že ačkoli bylo řízení poměrně složité s ohledem na napjaté vztahy mezi účastníky řízení a kvůli změnám původního návrhu, které stěžovatel činil, v postupu národních orgánů existují jistá období nečinnosti. Soud poukázal na skutečnost, že městský soud neprovedl žádný úkon ve věci samé v době od předložení znaleckého posudku v říjnu 2001 až do vynesení rozsudku v září 2003. Kritice podrobil i řízení před odvolacím soudem, které rovněž neprobíhalo plynule. Délka předmětného řízení tudíž porušuje požadavek „přiměřené lhůty“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Pokud jde o námitku stěžovatele, že mu národní orgány svou nečinností znemožnily výkon jeho rodičovských práv k nezletilé dceři, Soud dospěl k závěru, že stěžovatel nevyvinul potřebné úsilí za účelem realizace styku s nezletilou. Své návrhy týkající se styku vzal zpět a řízení byla tudíž zastavena. Soud konstatoval, že za těchto okolností nelze vinit národní orgány z nečinnosti. Navíc se stěžovatel sám nepokusil o obnovení kontaktu s nezletilou. Část

stížnosti vztahující se k údajnému porušení článku 8 Úmluvy byla tudíž prohlášena za zjevně neopodstatněnou.

Námítky stěžovatele týkající se práva na spravedlivý proces a na nestrannost soudů ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a práva na respektování soukromého a rodinného života ve spojení se zákazem diskriminace (článek 14 Úmluvy) byly rovněž prohlášeny za nepřijatelné.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel nepožadoval spravedlivé zadostiučinění; Soud mu tudíž žádné nepřiznal.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 28. února 2006 ve věci č. 51277/99 – Hasan Krasniki proti České republice

Senát druhé sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že práva obviněného stěžovatele zaručená v článku 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy byla porušena v důsledku použití výpovědí utajovaných svědků, a přiznal stěžovateli jako náhradu nákladů řízení částku 2 500 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl v lednu 1998 odsouzen Okresním soudem v Teplicích pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, který vykonal, a k trestu vyhoštění na dobu neurčitou, jenž byl též realizován. Okresní soud při svém rozhodování vyšel z výpovědí dvou anonymních svědků jako jediného důkazu stěžovatelovy viny. Krajský soud v Ústí nad Labem zamítl stěžovatelovo odvolání, následně podaná ústavní stížnost byla zamítnuta.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud s odkazem na vlastní judikaturu připomněl, že usvědčení obviněného na základě výpovědí anonymních svědků není za všech okolností neslučitelné s Úmluvou. Je-li však zachována anonymita svědků, potýká se obhajoba nutně s mimořádnými obtížemi. Úmluva vyžaduje, aby znevýhodnění obhajoby bylo vyváжено zvláštním postupem soudních orgánů. Se svědeckými výpověďmi získanými za podmínek, za nichž nemohla být práva obhajoby zabezpečena v rozsahu běžně požadovaném Úmluvou, je nutno zacházet s nejvyšší opatrností. Kromě toho by se odsouzení nemělo zakládat výlučně nebo v rozhodující míře na výpovědích utajovaných svědků.

Soud nejdříve zkoumal odůvodněnost využití anonymních svědeckých výpovědí v tomto případě. Poukázal na to, že vyšetřovatel zjevně přihlížel k charakteru prostředí drogových dealerů, kteří se často uchylují k pohrůzkám násilí nebo skutečnému násilí vůči drogově závislým i jiným osobám, jež proti nim vypovídají, nicméně z protokolů o hlavním líčení ani z protokolů z výslechu obou svědků pořízených v přípravném řízení nelze zjistit, jak vyšetřovatel a soudce posuzovali opodstatněnost obav svědků z osoby stěžovatele. Závažnost a opodstatněnost důvodů pro poskytnutí anonymity nezkoumal ani krajský soud. Podle Soudu tudíž zájem svědků na zachování anonymity v tomto konkrétním případě nemohl ospravedlnit natolik rozsáhlé omezení práv stěžovatele.

Dále Soud konstatoval, že stěžovatel byl odsouzen v rozhodující míře na základě anonymních svědeckých výpovědí.

Řízení jako celek tedy nebylo spravedlivé a došlo k porušení článku 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu hmotné škody ve výši 68 050 Kč a náhradu morální újmy, kterou ocenil na 60 000 €. Soud oba zmíněné požadavky zamítl s tím, že pouhé konstatování o porušení Úmluvy v tomto případě stačí ke zhojení způsobené morální újmy. Současně Soud uvedl, že stěžovatel má nyní možnost dosáhnout nápravy cestou žádosti o obnovu

řízení před Ústavním soudem, jak to umožňuje novela zákona o Ústavním soudu č. 83/2004 Sb. Na náhradě nákladů řízení Soud stěžovateli přiznal částku 2 500 €.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. března 2006 ve věci č. 3331/02 – *Břetislav Bačák proti České republice*

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Na spravedlivém zadostiučinění mu přiznal celkovou částku 7 700 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl v srpnu 1997 obviněn a v říjnu 1999 spolu s F. K. obžalován z trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku a trestného činu porušování závazných pravidel hospodářského styku. První hlavní líčení ve věci proběhlo až v květnu 2004 a věc se stále nachází na prvním stupni. Dosavadní délka trestního řízení (počítaná od sdělení obvinění) tak činí zhruba osm a půl roku.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud uznal, že řízení ve věci bylo složité a podstatné průtahy byly způsobeny zdravotním stavem spoluobžalovaného F. K., tedy okolností, kterou nelze vytýkat ani stěžovateli, ani státním orgánům. Řízení před soudem však trvá i tak neúměrně dlouhou dobu. Státní orgány nepostupovaly ve věci s patřičnou péčí, a celkovou délku řízení proto nelze považovat za přiměřenou ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Soud zároveň zamítl jako nepřijatelné další námitky vznesené stěžovatelem, které se týkaly práva na spravedlivost řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy), práva na respektování soukromého a rodinného života (článek 8 Úmluvy) a práva na přístup k soudu (článek 6 odst. 1 Úmluvy).

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval na spravedlivém zadostiučinění celkovou částku téměř 11 milionů korun. Soud stěžovateli přiznal částku 6 500 € jako náhradu způsobené morální újmy a částku 1 200 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. března 2006 ve věci č. 16226/04 – *Lenka Zámečnicková a Michal Zámečník proti České republice*

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelů na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Na spravedlivém zadostiučinění jim přiznal celkovou částku 8 800 € (cca 264 000 Kč).

(i) Skutkové okolnosti případu

V lednu 1999 podala matka v té době nezletilých stěžovatelů návrh na zvýšení výživného proti jejich otci. Soud prvního stupně (Okresní soud v Kroměříži) vydal ve věci dvě meritorní rozhodnutí, která nicméně byla následně odvolacím soudem (Krajský soud v Brně) zrušena. Délka dosud neskončeného řízení přesáhla sedm let.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že stěžovatelé nijak nepřispěli k délce řízení, jehož komplikovanost se odvíjela pouze od často se měnících majetkových poměrů účastníků. Co se týče postupu vnitrostátních soudů, Soud prohlásil, že sdílí názor stěžovatelů, že délka řízení je zčásti důsledkem procesních nedostatků řízení před okresním soudem, které vedly k nutnosti vydat doplňující rozhodnutí a ke zrušení obou jeho rozsudků krajským soudem. Tomu navíc trvalo rok a více než osm měsíců, než rozhodl o prvním odvolání účastní-

ků. O vrácení věci k vydání doplňujícího rozsudku pak rozhodl po uplynutí jedenácti měsíců od podání druhého odvolání.

Soud zároveň připomněl svoji konstantní judikaturu, podle které přetíženost soudu nemůže ospravedlnit delší trvání řízení, neboť článek 6 odst. 1 Úmluvy ukládá smluvním státům povinnost uspořádat svůj soudní systém tak, aby byl schopen vyhovět požadavkům tohoto ustanovení.

Dosavadní délka předmětného řízení je proto nepřiměřená a článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Za způsobenou újmu požadovali stěžovatelé spravedlivé zadostiučinění v celkové výši téměř sedm a půl milionu korun. Soud jim přiznal každému částku 4 200 € jako náhradu morální újmy a dohromady částku 400 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 28. března 2006 ve věci č. 20252/03 – Regina Rázlová proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelky na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Na spravedlivém zadostiučinění jí přiznal celkem 5 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Proti stěžovatce bylo v květnu 1998 zahájeno trestní stíhání pro trestný čin zneužívání informací v obchodním styku, později byla obviněna rovněž z trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku. Stěžovatelka trpí závažnou duševní poruchou a její obhájce tvrdí, že není schopna se zúčastnit trestního řízení, které trvá již více než sedm let a devět měsíců.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud konstatoval, že rozsáhlost vyšetřování a spisu nemohou být v projednávaném případě zpochybňovány, přičemž tento faktor *a priori* představuje příznivou okolnost pro ospravedlnění zvýšené délky řízení. Uznal také, že značné průtahy jsou zapříčiněny zdravotním stavem stěžovatelky, což je okolnost, kterou nelze klást k tíži ani jí, ani státu. Část průtahů zavinila i stěžovatelka sama. Státní orgány ovšem nepostupovaly ve všech fázích řízení s potřebnou péčí, celkovou délku řízení proto nelze označit za přiměřenou ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala na spravedlivém zadostiučinění celkovou částku zhruba tři a půl milionu korun. Soud jí přiznal částku 3 500 € jako náhradu způsobené morální újmy, přičemž vzal výslovně v úvahu okolnosti případu, a částku 1 500 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. dubna 2006 ve věci č. 8153/04 – Vladimír Maršálek proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatele na opatrovnické řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a právo na účinné vnitrostátní prostředky nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy. Ve zbytku stížnost označil za nepřijatelnou nebo se jí odmítl zabývat.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1993 se z manželství stěžovatele a H. M. narodila dcera. V prosinci 1999 H. M. s nezletilou opustila společnou domácnost a uchýlila se do azylového domu s tvrzením, že se stala obětí domácího násilí ze strany stěžovatele.

V prosinci 1999 podal stěžovatel k Obvodnímu soudu pro Prahu 4 návrh na úpravu poměrů nezletilé dcery. Následovaly různé návrhy obou rodičů na vydání předběžných opatření. Stěžovatel opakovaně vznášel námitky podjatosti.

Předběžným opatřením vydaným v srpnu 2000 byla nezletilá svěřena do péče matky. V lednu 2001 Městský soud v Praze toto usnesení zrušil. V témže období místopředsedkyně městského soudu ke stížnosti stěžovatele připustila, že řízení trpí průtahy.

Dalšímu návrhu matky na vydání předběžného opatření, kterým by dcera byla svěřena do její péče, obvodní soud v březnu 2001 vyhověl; rozhodnutí potvrdil městský soud v srpnu 2001.

Následně stěžovatel změnil svůj původní návrh z prosince 1999 a žádal o nařízení střídavé výchovy. Návrh opatrovníka, aby bylo stěžovateli zakázáno přibližovat se k nezletilé a filmovat ji videokamerou (což stěžovatel systematicky činil), byl v říjnu 2001 obvodním soudem zamítnut. Městský soud však v prosinci 2001 toto rozhodnutí změnil a rozhodl, že otec nesmí dceru filmovat videokamerou a nesmí se k ní přiblížit na méně než 200 metrů. Městský soud své rozhodnutí odůvodnil tak, že nevhodné chování otce vážně ohrožuje zdraví dítěte a je třeba zamezit jeho dalšímu zhoršování.

V únoru 2002 obvodní soud ustanovil znalce z oboru dětské psychologie a psychiatrie. Znalecký posudek byl předložen v květnu 2003. Znalci nedoporučili střídavou výchovu. Ke styku stěžovatele s dcerou se nicméně vyjádřili kladně za předpokladu, že bude probíhat ve spolupráci s odborníky na půdě specializovaného centra.

V říjnu 2003 vynesl obvodní soud rozsudek, jímž nezletilou svěřil do výchovy matky a stanovil termíny setkání stěžovatele s dcerou dle návrhu znalců. Soud se navzdory zjištění, že stěžovatel se v minulosti k dceři nevhodně choval, řídil názory odborníků a styk upravil. Městský soud rozsudek, kterým částečně potvrdil a částečně změnil rozsudek obvodního soudu, vynesl v dubnu 2004.

Ústavní stížnost stěžovatele podaná v červenci 2004 byla Ústavním soudem odmítnuta v říjnu 2004 jako opožděná.

Z posledních dostupných zpráv odborníků vyplývá, že nezletilá projevuje snahu o sblížení s otcem, ten se však nadále chová k dceři kriticky, nevhodně, vulgárně, bez empatie, aniž by respektoval její přání a potřeby.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost se týkala přiměřenosti délky řízení o úpravě práv a povinností k nezletilé dceři a práva na respektování soukromého a rodinného života, a to samostatně a rovněž ve spojení se zákazem diskriminace z důvodu pohlaví a právem na rovnost mezi manželi. Stěžovatel současně namítal porušení práva na spravedlivý proces a na nestrannost soudů v daném řízení.

a) K délce řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 8 Úmluvy) a k prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení (článek 13 Úmluvy)

Řízení, jehož délkou se Soud zabýval, trvalo čtyři roky a deset měsíců pro tři stupně soudního řízení.

Soud sice připustil, že řízení bylo zejména s ohledem na konflikty mezi rodiči složité a že celková délka řízení se nejeví jako nepřiměřená, nicméně je nutné vzít v úvahu, že soud prvního stupně vynesl rozsudek teprve po třech letech a deseti měsících od podání návrhu. Soud nadto podrobil kritice skutečnost, že znalci byli ustanoveni až v pozdější fázi řízení. Článek 6 odst. 1 Úmluvy tak byl porušen, stejně tak článek 13 Úmluvy (právo na účinné vnitrostátní prostředky nápravy) ve spojení s délkou řízení.

Soud se samostatně nezabýval tvrzením stěžovatele, že délka opatrovnického řízení měla vliv na jeho rodinný život, když v souladu se svojí judikaturou konstatoval, že tato skutečnost byla vzata v úvahu v rámci posouzení významu řízení pro stěžovatele při zkoumání přiměřenosti jeho délky.

b) K dalším námitkám stěžovatele (článek 6 odst. 1, článek 8 a 14 Úmluvy, článek 5 Protokolu č. 7)

Námítka porušení dalšího aspektu článku 6 odst. 1 Úmluvy, totiž práva na spravedlivý proces a nestrannost soudů, byla odmítnuta pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Pokud jde o námitku stěžovatele, že mu národní orgány znemožnily vidat jeho dceru a podílet se na její výchově, Soud dospěl k závěru, že tato část stížnosti je zjevně neopodstatněná. Soud se obsáhle zabýval dočasným zákazem styku stěžovatele s dítětem a vyslovil, že městský soud po konání řady jednání, vycházející z důkazů založených do spisu, které svědčily o nevhodném chování stěžovatele, přání nezletilé dcery a psychickém traumatu nezletilé způsobené jednáním otce, byl veden nejvyšším zájmem dítěte.

Od vydání rozsudku v dubnu 2004 se konala setkání stěžovatele s dcerou ve specializovaném centru; stěžovatel nicméně tato setkání nevyužil k navázání lepšího kontaktu s dcerou, přičemž jeho chování kritizovali mnozí odborníci.

Soud uzavřel, že národní orgány vynaložily dostatečné úsilí s cílem vyřešit danou neradostnou situaci, kterou je do značné míry možné přičítat stěžovateli.

Námítky stěžovatele na poli zákazu diskriminace a práva na rovnost mezi manželi ve spojení se článkem 8 Úmluvy, totiž, že se stal obětí diskriminace z důvodu svého pohlaví, Soud odmítl jako neodůvodněné, když z dokumentů mu předložených nezjistil, že by byl postup národních orgánů motivován pohlavím stěžovatele.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel ve lhůtě stanovené Soudem nepředložil své požadavky na spravedlivé zadostiučinění; Soud mu tudíž žádnou částku nepřiznal.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. dubna 2006 ve věci č. 14881/02 – *Lubomír Pachman a Jiří Mates proti České republice*

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatelů na řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, a přiznal jim celkem 7 000 € jako náhradu způsobené morální újmy. Ve zbytku stížnost odmítl.

(i) Skutkové okolnosti případu

V červenci 1992 stěžovatelé koupili od města Most budovu s pozemky, které hodlali využít k podnikatelským účelům. Následně se stěžovatelé dozvěděli, že pod jedním z pozemků vede topný kanál, kvůli kterému nemovitost nevyhovuje jejich podnikatelskému záměru. V květnu 1993 marně žádali u prodávajícího slevu z kupní ceny.

V září 1993 podali žalobu ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem. Věc byla v červnu 1994 postoupena věcně příslušnému Okresnímu soudu v Mostě.

Po konání mnoha jednání a poté, co musel účastníky řízení opakovaně vyzývat k předložení dokumentů či vyjádření, okresní soud v listopadu 1998 žalobu zamítl s tím, že stěžovatelé zmeškali zákonnou lhůtu k uplatnění vady nemovitosti. V listopadu 1999 byl rozsudek potvrzen odvolacím soudem.

Ústavní stížnost stěžovatelů podaná v únoru 2000 byla odmítnuta v říjnu 2001.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost se týkala zejména přiměřenosti délky občanskoprávního řízení, jež trvalo více než osm let pro tři stupně soudní soustavy.

Soud konstatoval, že případ nebyl po skutkové ani po právní stránce složitý. Uznal sice námitku vlády, že k délce řízení přispěli i samotní účastníci řízení, jejich chování nicméně neospravedlňuje celkovou délku řízení.

Soud podrobil kritice jednání obecných soudů, jakož i Ústavního soudu; v jejich postupu shledal průtahy, mimo jiné krajskému soudu trvalo sedm měsíců, než rozhodl o své nepříslušnosti k projednání věci stěžovatelů, a Ústavní soud rozhodoval nepřiměřeně dlouho o ústavní stížnosti stěžovatelů.

Článek 6 odst. 1 Úmluvy tak byl porušen.

Stěžovatelé současně namítali, že vnitrostátní soudy nesprávně určily poslední den lhůty pro uplatnění vady nemovitosti a porušily tak právo stěžovatelů na spravedlivý proces. Soud tuto námitku odmítl jako zjevně neopodstatněnou s tím, že z předložených dokumentů nelze dovodit, že by vnitrostátní řízení bylo nespravedlivé.

Stěžovatelé konečně tvrdili, že bylo porušeno jejich právo na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě) a zákaz diskriminace (článek 14 Úmluvy). Tyto námitky byly odmítnuty zčásti jako zjevně neopodstatněné, zčásti jako nepřijatelné pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění více než 1,5 mil. Kč. Soud každému z nich přiznal 3 500 € jako náhradu vzniklé morální újmy.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. dubna 2006 ve věci č. 20551/02 – Jaroslav Heřmanský proti České republice

Soud jednomyslně vyslovil, že délka řízení ve stěžovatelově pracovníprávní věci byla nepřiměřená.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel se v říjnu 1997 obrátil na Okresní soud v Ústí nad Labem se žalobou o náhradu ušlé mzdy. V roce 2001 sdělila předsedkyně soudu stěžovateli, že jeho stížnost na průtahy v řízení je důvodná. Ústní jednání se konala v letech 1999, 2003, 2004 a 2005. Do roku 2005 probíhalo řízení na prvním stupni soudní soustavy. Z důvodů pracovní neschopnosti došlo při řízení třikrát ke změně vyřizujícího soudce. Okresní soud ve věci dosud nerozhodl.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud připomněl, že přiměřenost délky řízení je třeba hodnotit na základě obvyklých kritérií stanovených jeho judikaturou, jimiž jsou složitost věci, chování stěžovatele, postup státních orgánů a význam řízení pro stěžovatele.

Vláda byla sama nucena uznat, že věc nebyla složitá a že stěžovatel k průtahům v řízení celkově nepřispěl. Soud připomněl, že v případech, které nastolovaly podobné otázky jako tato stížnost, dospěl již mnohokrát k závěru, že k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy došlo.

Soud uzavřel, že délka tohoto řízení je nepřiměřená a článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel nepodal návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění ve stanovené lhůtě, pročež mu Soud žádnou částku nepřiznal.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. dubna 2006 ve věci č. 15741/02 – Danuše Vojáková proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že stěžovatelkou vedené restituční řízení trvalo nepřiměřeně dlouhou dobu, a stěžovatelce na spravedlivém zadostiučinění přiznal částku 2 800 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka zahájila restituční řízení podle zákona o půdě v listopadu 1992, kdy vnesla nároky na vydání nemovitostí u Pozemkového úřadu v Teplicích. Krajský soud v Ústí nad Labem dvakrát zrušil rozhodnutí pozemkového úřadu. V dubnu 1999 pozemkový úřad stěžovatelce částečně vyhověl a krajský soud v květnu 2001 toto rozhodnutí potvrdil. Usnesení Ústavního soudu, jímž byla stěžovatelčina stížnost prohlášena za zjevně neopodstatněnou, jí bylo doručeno v říjnu 2001.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud při hodnocení přiměřenosti délky předmětného řízení akceptoval, že projednávaná věc nebyla jednoduchá ani po skutkové, ani po právní stránce; ostatně i právní názory různých orgánů byly protichůdné. Soud také připustil, že stěžovatelka na počátku řízení neusnadnila neúplným návrhem na vydání nemovitostí. Přesto ale bylo řízení před správními a soudními orgány poznamenáno některými průtahy, pro něž podle Soudu neexistuje uspokojivé vysvětlení.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala více než 2 mil. Kč, a to především jako náhradu tržní ceny nevyslané nemovitosti. Soud jí přiznal jen 2 800 € jako náhradu způsobené morální újmy a ve zbytku její nároky na spravedlivém zadostiučinění zamítl.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 11. dubna 2006 ve věci č. 6019/02 – Ruth Bazil proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že právo stěžovatelky na přiměřenou délku restitučního řízení bylo porušeno, ve zbytku prohlásil stížnost za nepřijatelnou a odmítl také požadavky stěžovatelky na spravedlivém zadostiučinění.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka zahájila restituční řízení u Okresního soudu v Teplicích v říjnu 1995, avšak až v únoru 1998 doručila soudu doklad o tom, že je občankou České republiky a tedy osobou oprávněnou žádat vydání nemovitostí dle zákona o mimosoudních rehabilitacích. V listopadu 2000 soud prvního stupně stěžovatelčinu žalobu zamítl, jeho rozsudek potvrdil v říjnu 2001 odvolací soud. Stěžovatelka se poté pokusila zvrátit pro ni nepříznivý výsledek restitučního řízení podáním dovolání a ústavní stížnosti, avšak bezúspěšně.

Restituční řízení tedy na čtyřech stupních soudní soustavy trvalo osm let a téměř pět měsíců.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka v první řadě namítala nepřiměřenou délku restitučního řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy); dále tvrdila, že délkou tohoto řízení bylo zasaženo do jejího práva na respektování majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

Soud na jedné straně přijal argument vlády, že řízení muselo být dvakrát odročeno z důvodů na straně stěžovatelky, na druhé straně však našel v řízení určité průtahy, a to jak ze strany okresního soudu, tak ze strany Ústavního soudu. Právo stěžovatelky na soudní řízení v přiměřené lhůtě tedy porušeno bylo.

K tvrzenému porušení stěžovatelčina práva na pokojné užívání majetku v důsledku délky restitučního řízení Soud poznamenal, že stěžovatelka se podáním restituční žaloby u vnitrostátních soudů teprve domáhala přiznání vlastnického práva a že vnitrostátní soudy její žalobu zamítl. Tato část stížnosti tedy byla zjevně neopodstatněná.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

S ohledem na skutečnost, že stěžovatelka předložila Soudu své požadavky na spravedlivém zadostiučinění opožděně, žádná finanční náhrada jí přiznána nebyla.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 11. dubna 2006 ve věci č. 77530/01 – Karel Kořínek a ostatní proti České republice

Soud jednomyslně shledal, že právo šestice stěžovatelů na soudní řízení v přiměřené lhůtě bylo porušeno, a přiznal jim celkem 13 000 € na spravedlivém zadostiučinění.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelé podali v srpnu 1992 proti státu zastoupenému Ministerstvem spravedlnosti žalobu na náhradu škody a ochranu osobnosti. Městský soud v Brně v červnu 1993 vyloučil část nároků k samostatnému projednání a postoupil ji Krajskému soudu v Brně; ten v říjnu 1993 část nároků opět vrátil k projednání městskému soudu.

Řízení před městským soudem bylo vůči čtyřem stěžovatelům zastaveno v září 2000, vůči zbývajícím dvěma stěžovatelům pak v únoru 2001, a to v důsledku neodstranění vad žaloby.

Řízení před krajským soudem o vyloučených nárocích bylo zprvu poznamenáno snahou krajského soudu delegovat věc Městskému soudu v Praze; o kompetenčním sporu Vrchní soud v Praze dvakrát rozhodl v neprospěch krajského soudu. Následně krajský soud řešil otázku zaplacení soudního poplatku a upřesnění žaloby; část nároků byla v lednu 2004 opět vyloučena k samostatnému projednání. Řízení nadále probíhá.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud poté, co konstatoval, že řízení již trvá více než třináct let, označil bez podrobnějšího zdůvodnění tuto délku za nepřiměřenou ve smyslu své ustálené judikatury.⁶

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali každý 1 mil. € jako náhradu morální újmy; Soud jim přiznal z tohoto titulu dohromady částku 12 000 €. Na nákladech řízení požadovali stěžovatelé přes 7 500 €; Soud jim přiznal 1 000 €.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 18. dubna 2006 ve věci č. 30940/02 – Jan Kozák a Čestmír Kozák proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelů na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, stejně jako právo na účinný právní prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy. Na spravedlivém zadostiučinění stěžovatelům přiznal celkem 10 800 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé podali v prosinci 1991 restituční žalobu. Ve věci od té doby opakovaně jednaly soudy tří stupňů. Naposledy se věc nacházela před soudem prvního stupně, kterému byla vrácena k dalšímu řízení Nejvyšším soudem.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud uvedl, že věc sice byla složitá, v postupu soudů však objevil několik delších období nečinnosti. Dospěl proto k závěru, že právo stěžovatelů zaručené v článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Konstatoval zároveň, že stěžovatelé neměli na vnitrostátní úrovni k dispozici, jak to vyžaduje článek 13 Úmluvy, účinný právní prostředek nápravy tohoto porušení.

⁶ Postup obou soudů ostatně byl značně nesoustředěný.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění celkem více než 15 milionů korun. Soud přiznal každému z nich částku 5 000 € jako náhradu způsobené morální újmy a dohromady částku 800 € jako náhradu nákladů řízení. Celkem je tedy stát povinen stěžovatelům zaplatit zhruba 10 800 €.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 18. dubna 2006 ve věci č. 75455/01 – *Ali Mohamed Tariq proti České republice*

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatele na přiměřenou délku vazby ve smyslu článku 5 odst. 3 Úmluvy a právo na řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a na náhradě morální újmy přiznal stěžovateli částku 7 000 €. Ve zbytku stížnost označil za nepřijatelnou.

(i) Skutkové okolnosti případu

V prosinci 1997 bylo stěžovateli, státnímu občanovi Súdánu, sděleno obvinění pro pokus trestného činu podvodu spáchaný ve spolupachatelství, jehož se měl dopustit tím, že se svým společníkem založili bankovní účty, na které se pokusili shromáždit částku ve výši téměř 100 mil. Kč z padělaných poštovních poukázek. Následně byl vzat do vazby. Vazba stěžovatele byla opakovaně prodlžována, z vazby byl propuštěn v prosinci 2001 při uplynutí maximální zákonné lhůty.

V červenci 2001 podalo Krajské státní zastupitelství v Praze obžalobu na stěžovatele a dalších 28 osob. V září 2001 rozhodl Krajský soud v Praze o vrácení věci státnímu zástupci k došetření. V dubnu 2003 byla podána nová obžaloba. Hlavní líčení se konalo v říjnu a listopadu 2003 a následně v lednu, dubnu a červnu 2004. V červnu 2004 vynesl krajský soud rozsudek, kterým uznal stěžovatele vinným z pokusu trestného činu podvodu spáchaného ve spolupachatelství.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost se týkala odůvodněnosti vzetí stěžovatele do vazby ve smyslu článku 5 odst. 1 Úmluvy, přiměřenosti délky vazby ve smyslu článku 5 odst. 3 Úmluvy a přiměřenosti délky trestního řízení ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Stěžovatel současně namítal porušení mnoha jiných ustanovení Úmluvy; tyto námitky však Soud odmítl bez podrobného zkoumání.

a) K odůvodněnosti vzetí do vazby (článek 5 odst. 1 Úmluvy)

Stížnost na poli článku 5 odst. 1 Úmluvy byla odmítnuta částečně pro opožděnost, částečně pro zjevnou neopodstatněnost s tím, že v době pobytu stěžovatele ve vazbě existovalo důvodné podezření, že stěžovatel spáchal předmětný trestný čin. Vnitrostátní řízení nadto nevykazovalo prvky svévole.

b) K délce vazby (článek 5 odst. 3 Úmluvy)

Pokud jde o námitku stěžovatele na poli článku 5 odst. 3 Úmluvy, totiž že jeho vazba trvala nepřiměřeně dlouho, Soud uvedl, že stěžovatel strávil ve vazbě čtyři roky. Dle názoru Soudu důvody vazby uváděné vnitrostátními orgány postačovaly k odůvodnění pobytu stěžovatele ve vazbě v raném stádiu trestního řízení, nicméně nemohou ospravedlnit celkovou délku pobytu stěžovatele ve vazbě. Ačkoli Soud připustil, že řízení bylo velmi složité s ohledem na počet obžalovaných, svědků a množství důkazů, které bylo třeba provést, došlo v jeho různých fázích i k řadě průtahů. Národní orgány tudíž nejednaly se „zvláštní péčí“, kterou judikatura Soudu vyžaduje v obdobných případech, a článek 5 odst. 3 Úmluvy byl porušen.

c) K délce trestního řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Ve vztahu k otázce přiměřenosti délky trestního řízení ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy Soud ve Štrasburku uvedl, že navzdory složitosti věci bylo trestní řízení trvající více než osm

let na dvou stupních soudní soustavy nepřiměřené dlouhé a článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval na spravedlivém zadostiučinění několik desítek miliónů eur, Soud mu přiznal pouze 7 000 € jako náhradu morální újmy.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 18. dubna 2006 ve věci č. 12605/02 – Ivo Patta proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že právo stěžovatele na přiměřenou délku dvou restitučních řízení, zaručené článkem 6 odst. 1 Úmluvy, bylo porušeno, a stěžovateli přiznal na spravedlivém zadostiučinění celkem 7 000 €.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel namítal nepřiměřenou délku dvou souběžně vedených restitučních řízení týkajících se shodných nemovitostí:

- jednak řízení zahájeného na základě zákona o půdě v prosinci 1992 u Pozemkového úřadu v Nymburce, v němž se rozhodovalo opakovaně na třech stupních po dobu téměř devíti let,
- jednak řízení zahájeného na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích u Okresního soudu v Nymburce v březnu 1992, jež proběhlo na čtyřech stupních soudní soustavy a bylo ukončeno v říjnu 2004 rozhodnutím Ústavního soudu.

(ii). Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v případě řízení podle zákona o půdě připustil, že stěžovatel svá podání měnil, čímž ztěžoval práci správního orgánu i soudů; složitost věci však nebyla taková, aby sama o sobě ospravedlňovala celkovou délku řízení. Průtahy nastaly zejména u Ústavního soudu, který o stěžovatelově stížnosti z června 1999 rozhodl až v září 2001 (bylo tomu tak v důsledku výměny v osobě soudce zpravodaje).

Podobně v případě řízení podle zákona o mimosoudních rehabilitacích našel Soud průtahy, a to především u okresního soudu; fakt, že řízení bylo po určitou dobu přerušeno v očekávání výsledků řízení podle zákona o půdě, označil Soud za nepodstatný.

Délka obou řízení tedy byla nepřiměřená, čímž došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval na spravedlivém zadostiučinění náhradu hmotné škody ve výši 1 300 000 Kč a částku 300 000 Kč z titulu morální újmy. Soud neshledal příčinnou souvislost u údajné hmotné škody (stěžovatel se domáhal hodnoty nevydaných nemovitostí) a přiznal stěžovateli pouze částku 6 000 € jako náhradu utrpěné morální újmy.

Stěžovatel se také domáhal náhrady nákladů řízení před vnitrostátními orgány a Soudem v celkové výši 155 000 Kč; Soud považoval za možné přiznat jen náhradu nákladů řízení před ním, a to ve výši 1 000 €.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 18. dubna 2006 ve věci č. 50073/99 – Marta Chadimová proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval porušení práva stěžovatelky na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, práva na soukromý život ve smyslu článku 8 Úmluvy a práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

(i) Skutkové okolnosti případu

V lednu 1992 uzavřel se stěžovatelkou Bytový podnik Praha 1 dohodu o vydání blíže specifikované nemovitosti nacházející se v Praze 1 a pozemku, na němž byla tato nemovitost postavena. V březnu 1992 bylo proti stěžovateli zahájeno trestní stíhání pro podezření, že se dopustila padělání veřejných listin a podvodu v souvislosti s uplatněním restitučního nároku k uvedenému majetku.

V dubnu 1992 vypracoval Kriminalistický ústav v Praze znalecký posudek, podle kterého byly některé ze sporných listin nacházejících se v pozemkových knihách skutečně padělané.

V červnu 1992 Městská prokuratura v Praze stěžovatelce nařídila, aby se zdržela nakládání s uvedenou nemovitostí, jejího užívání a využívání. Městský soud v Praze v červenci 1992 tento příkaz zrušil pro procesní vadu a stěžovatelce opětovně nařídil, aby s uvedenou nemovitostí nenakládala.

V srpnu 1993 podala městská prokuratura na stěžovatelku obžalobu pro spáchání trestného činu podvodu, padělání veřejných listin a maření výkonu úředního rozhodnutí. Stěžovatelka všechny body obžaloby popřela.

V srpnu 1995 prezident republiky udělil stěžovateli milost, kterou však stěžovatelka odmítla, aby mohla prokázat svou nevinu. Trestní řízení bylo proti ní tedy obnoveno. Po dlouhotrvajících peripetiích stěžovatelka v říjnu 2003 milost nakonec přijala. Tímto okamžikem skončila tzv. relevantní lhůta pro posuzování přiměřenosti délky trestního řízení. O vině stěžovatelky tedy nebylo nikdy rozhodnuto.

Proti stěžovateli je v souvislosti s restitucí výše uvedeného majetku vedeno též občansko-právní řízení, a to za základě žaloby Městské části Praha 1, v níž se domáhala, aby soud určil, že dohoda o vydání je od samého počátku neplatná, a stěžovatelce nařídil předmětné nemovitosti vrátit. V říjnu 2000 do tohoto řízení na straně žalobce vstoupil Bytový podnik Praha, jenž se domáhal zrušení dohody o vydání a prohlášení českého státu za vlastníka předmětných nemovitostí.

V lednu 2003 Obvodní soud pro Prahu 1 vyhověl žalobě bytového podniku a dohodu o vydání uzavřenou mezi tímto podnikem a stěžovatelkou prohlásil za neplatnou od samého počátku. Rozhodl zároveň, že vlastníkem uvedených nemovitostí je Česká republika. Tento rozsudek byl v říjnu 2003 odvolacím soudem potvrzen. Nejvyšší soud ovšem rozhodnutí obou instancí v srpnu 2004 částečně zrušil a příslušnou část věci vrátil obvodnímu soudu. Dohoda o vydání však nadále zůstala neplatnou. Rozsudek Nejvyššího soudu stěžovatelka v listopadu 2004 napadla ústavní stížností.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudů

a) Ke článku 6 odst. 1 Úmluvy

Soud se na prvním místě zabýval tvrzením stěžovatelky, že délka trestního řízení porušuje imperativ „přiměřené lhůty“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. V úvodu své analýzy shrnul argumenty vlády předestřené v jejím prvotním stanovisku k přijatelnosti a odůvodněnosti stížnosti. Vláda předně tvrdila, že délka řízení je důsledkem *inter alia* vysokého stupně složitosti věci. Jejím předmětem bylo několik trestných činů, v jejichž důsledku došlo ke značné materiální škodě. Bylo taktéž nutno shromáždit a posoudit řadu dokumentů, pořádit výpovědi téměř 90 svědků v průběhu vyšetřování a dát vypracovat čtyři znalecké posudky. Krom toho vláda tvrdila, že délka řízení je z velké části přičitatelná samotné stěžovatelce, která odmítla milost prezidenta a trvala na pokračování trestního řízení. Přesto se mnohokrát nedostavila na hlavní líčení k městskému soudu. V tomto ohledu sice poukazovala na svůj zdravotní stav, svým lékařům však nedala možnost, aby městskému soudu poskytli podrobné údaje. Řízení taktéž zdržovala svými četnými podněty, návrhy, stížnostmi a procesními obstrukcemi, které mnohdy neměly s trestní věcí žádnou souvislost. Ve věci podala i čtyři ústavní stížnosti, které však byly většinou odmítnuty pro zjevnou neopodstatněnost, jakož i opakované návrhy na zastavení či přerušení trestního řízení z důvodu jejího zdravotního stavu.

Soud sice konstatoval, že řízení před městským soudem probíhalo vcelku hladce, dospěl ale k názoru, že ve fázi přípravného řízení došlo k jistým průtahům. Od jeho zahájení až do podání obžaloby uplynul jeden rok a čtyři měsíce. I když Soud připustil, že v přípravném řízení bylo třeba vyslechnout velký počet svědků a posoudit značné množství dokumentů, bez bližšího odůvodnění nakonec konstatoval, že „není přesvědčen o tom, že by orgány v trestním řízení postupovaly tak rychle, jak to požaduje judikatura k trestní části článku 6 odst. 1 Úmluvy.“

Dále Soud přece jen zjistil několik průtahů v postupu městského soudu (období od podání obžaloby v srpnu 1993 do prvního hlavního líčení v červnu 1994; období od února 1996, kdy soud zničil záznamy telefonických hovorů mezi stěžovatelkou a jejím právním zástupcem, do září 1996, kdy zastavil trestní stíhání z důvodu špatného zdravotního stavu stěžovatelky; období od dubna 1997, kdy vrchní soud zamítl stížnost stěžovatelky proti ustanovení znalce k posouzení jejího zdravotního stavu, do dubna 1998, kdy začalo následující hlavní líčení před městským soudem).

Po celkovém posouzení věci Soud dospěl k závěru, že „vzhledem k období nečinnosti vnitrostátních soudů, které činilo celkem tři roky a osm měsíců, tj. více než třetinu z celkové doby trvání trestního řízení,“ je na místě konstatování, že celková délka řízení porušila požadavek „přiměřené lhůty“ zakotvený v článku 6 odst. 1 Úmluvy.

b) Ke článku 1 Protokolu č. 1

Na druhém místě se Soud zabýval námitkou stěžovatelky týkající se údajného porušení jejího práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Stěžovatelka tvrdila, že průtahy v trestním řízení vedly k prodloužení doby, po níž nemohla v důsledku předběžného opatření se svou nemovitostí nakládat. Krom toho poukazovala na rozpor spočívající v tom, že předběžným opatřením jí bylo znemožněno s dotčenými nemovitostmi nakládat (včetně v to výběr nájemného, poplatků atd.), ovšem zároveň byla povinna platit příslušnou daň z nemovitosti. Tím na ni bylo údajně uvaleno nepřiměřené břemeno.

Soud předně odmítl argument vlády, že na vnitrostátní úrovni bylo pravomocně rozhodnuto, že stěžovatelka nikdy nebyla právoplatnou vlastnící sporných nemovitostí, protože v daném případě není dána existence „majetku“, tím méně pak existence „zásahu“ do majetkových práv. V tomto ohledu se spokojil s úvahou, že se jednalo o nemovitost a pozemek, které stěžovatelka nabyla v restituci na základě dohody uzavřené v lednu 1992 s bytovým podnikem a zaregistrované státním notářstvím v únoru 1992. V okamžiku vydání předběžného opatření, kterým bylo stěžovatelce zakázáno nakládat s předmětnými nemovitostmi, byla tato pokládána za vlastníka majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1.

Poté, co Soud rozhodl o tom, že v dané věci je dána existence „majetku“, i o tom, že nemožnost stěžovatelky s tímto majetkem v důsledku předběžného opatření nakládat představuje zásah do jejích majetkových práv, konstatoval, že v době od června 1994 do května 1999 byla stěžovatelka zbavena práva nakládat se svým majetkem způsobem, který postrádal oporu ve vnitrostátním právním řádu. Odvolal se přitom na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z května 1999, jímž bylo zrušeno předběžné opatření zakazující stěžovatelce nakládat s předmětnými nemovitostmi s tím, že pokud městský soud v červnu 1994 nepovolil městské části, aby do trestního řízení vedeného proti stěžovatelce vstoupila jako osoba poškozená, nemohla pak městská část vůči stěžovatelce uplatňovat nárok na náhradu škody a zajištění jejího tvrzeného nároku formou předběžného opatření se tedy od tohoto momentu stalo nedůvodným.

Na základě těchto úvah Soud dospěl k závěru, že v posuzované věci bylo porušeno právo stěžovatelky na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1.

S ohledem na závěr vyslovený na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy Soud konstatoval, že nepovažuje za nutné zabývat se dále otázkou, zda došlo k porušení práva stěžovatelky na pokojné užívání majetku v důsledku nepřiměřené délky trestního řízení.

c) Ke článku 8 Úmluvy

Konečně zatřetí stěžovatelka poukazovala na nerespektování nálezu Ústavního soudu z listopadu 1995, jež mělo spočívat v tom, že nebyly zničeny některé záznamy telefonních hovorů mezi ní a jejím právním zástupcem.

Vláda s odkazem na zprávu Policejního prezidia z května 2003 argumentovala, že městskému soudu bylo příslušnou policejní službou předáno pouze 10 vyžádaných kazet s pořízenými odposlechy telefonních hovorů stěžovatelky. Pouze na jedné z těchto kazet se nacházely odposlechy jejích hovorů s právním zástupcem. Veškerý obsah této kazety byl za přítomnosti manžela stěžovatelky, jejích dvou právních zástupců a nestranné osoby, kterou pro tento účel jmenovala, v únoru 1996 u městského soudu vymazán. To, že se kromě uvedených desíti kazet další nahrávky u soudu nenašly, bylo způsobeno tím, že si je městský soud od policie nevyžádal. Místo kazet mu tak byly doručeny pouze písemné přepisy příslušných odposlechů.

Proti citované zprávě Policejního prezidia se stěžovatelka ohradila, přičemž poukázala na předmětný nálezh Ústavního soudu z listopadu 1995 odkazující na jinou policejní zprávu, v níž se uvádělo, že městský soud obdržel veškeré materiály týkající se záznamu telefonních hovorů včetně jejich přepisů a příslušných kazet.

Uvedený rozpor mezi oficiálními dokumenty vnitrostátních orgánů bohužel nebylo možné vyjasnit, neboť inkriminované události se staly před více než deseti lety a veškeré policejní záznamy a dokumenty týkající se odposlechů byly již skartovány. Ve světle této skutečnosti proto vláda požádala Soud, aby jí přiznal dobrodiní pochybnosti. Soud však tento požadavek odmítl. S odkazem na to, že Úmluva chrání „konkrétní a skutečná“, nikoli „teoretická či iluzorní“ práva, konstatoval, že „není přesvědčen o tom, že by vnitrostátní orgány vyvinuly dostatečné úsilí, aby prokázaly, že všechny kazety obsahující záznamy telefonních hovorů stěžovatelky s jejím právním zástupcem byly skutečně zničeny.“

(iii) Další postup ve věci

Stěžovatelka požadovala náhradu hmotné škody v celkové výši 86 310 585 Kč a utrpěné morální újmy ve výši 10 000 000 Kč.

Soud prozatím otázku spravedlivého zadostiučinění, včítajíc v to i otázku náhrady nákladů řízení, odložil s tím, aby mu strany ve lhůtě tří měsíců od data sdělení rozsudku předložily k této otázce písemná stanoviska a zejména jej seznámily s případně uzavřenou dohodou. Dohoda však uzavřena nebyla pro nadměrné finanční požadavky stěžovatelky.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 18. dubna 2006 ve věci č. 32455/02 – Františka Zbořilová a Milan Zbořil proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelů na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Na spravedlivém zadostiučinění jim přiznal dohromady celkem 10 500 € (cca 315 000 Kč).

(i) Skutkové okolnosti případu

Řízení o žalobě stěžovatelů o vydání obchodního podílu začalo před Krajským obchodním soudem v Brně v lednu 1993. Ve věci od té doby jednaly soudy dvou stupňů, nebylo však dosud vydáno žádné meritorní rozhodnutí.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud uvedl, že v minulosti již v celé řadě podobných případů konstatoval porušení práva zaručeného v článku 6 odst. 1 Úmluvy a že nevidí důvod, aby tak učinil i v případě stěžovatelů.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění celkovou částku 26 253,92 €. Soud jim přiznal společně částku 10 000 € jako náhradu způsobené morální újmy a částku 500 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 18. dubna 2006 ve věci č. 38194/02 – Zdena Metzová proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelky na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod bylo porušeno, stejně jako právo na účinný právní prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy. Na spravedlivém zadostiučinění stěžovatelce přiznal celkem 9 000 € (cca 270 000 Kč).

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka podala žalobu na vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů v červnu 1992. Ve věci od té doby opakovaně jednaly soudy třech stupňů. Naposledy se věc nacházela před Nejvyšším soudem, který rozhodoval o dovolání.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud uvedl, že strany vnitrostátního řízení sice k jeho délce určitým způsobem přispěly, tato okolnost však není dostatečná k tomu, aby mu umožnila učinit v dané věci jiný závěr než ten, že právo stěžovatelky zaručené v článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Konstatoval zároveň, že stěžovatelka neměla na vnitrostátní úrovni k dispozici, jak to vyžaduje článek 13 Úmluvy, účinný právní prostředek nápravy tohoto porušení.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka ponechala rozhodnutí o spravedlivém zadostiučinění na úvaze Soudu, který jí přiznal částku 9 000 € (cca 270 000 Kč) jako náhradu způsobené morální újmy.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 23. května 2006 ve věci č. 43772/02 – Jiřina Heská proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatelky na řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a na spravedlivém zadostiučinění přiznal stěžovatelce částku 13 500 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

V říjnu 1998 podala stěžovatelka k Okresnímu soudu Plzeň-město žalobu o odškodnění za pracovní úrazy, které utrpěla v roce 1987. Rozsudek okresního soudu vydaný v lednu 1991 Krajský soud v Plzni v srpnu téhož roku zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně. Rozsudek okresního soudu z června 1993 krajský soud v říjnu 1994 částečně změnil. Na základě dovolání obou stran řízení Nejvyšší soud v říjnu 1996 dovolání proti části rozhodnutí odvolacího soudu odmítl, ve zbytku rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil krajskému soudu.

Krajský soud znovu rozhodl v prosinci 1997. Na základě dovolání stěžovatelky Nejvyšší soud v říjnu 2000 i tento rozsudek zčásti zrušil a věc vrátil krajskému soudu.

V září 2001 byl na majetek žalované strany prohlášen konkurs. Řízení o žalobě stěžovatelky tak bylo přerušeno. Konkursní řízení stále probíhá.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost se týkala přiměřenosti délky řízení o odškodnění za pracovní úraz.

Řízení, jehož délkou se Soud zabýval, trvalo více než 14 let pro tři stupně soudní soustavy, přičemž každý ze soudů rozhodoval opakovaně.

Soud sice připustil, že konkursní řízení je do jisté míry složité, nicméně tato skutečnost nemůže ospravedlnit vládu za průtahy vzniklé v předmětném řízení. Současně uvedl, že stěžovatelce nelze vytýkat prodlevy způsobené tím, že soudy vyšších stupňů postupně rušily rozhodnutí vydávaná soudy nižších stupňů.

S ohledem na okolnosti případu a na celkový průběh řízení Soud dospěl k závěru o porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala náhradu materiální újmy ve výši téměř 4 mil. Kč a náhradu morální újmy ve výši 18 mil. Kč. Rovněž požadovala částku více než 200 000 Kč z titulu náhrady nákladů řízení. Evropský soud jí přiznal 13 000 € jako odškodnění za morální újmu a 500 € na nákladech řízení před Soudem.

1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu

Ministr spravedlnosti rozhodl, že vláda nebude žádat o postoupení velkému senátu u věcí, v nichž byl v uplynulém pololetí vydán rozsudek senátu sekce (viz pododdíl 1.1.1.). Žádný z rozsudků nevybočuje z ustálené judikatury Soudu.

Stěžovatelé v několika případech požádali o postoupení věci velkému senátu. Byli zatím úspěšní pouze ve věci *D. H. a ostatní*, kde ovšem bylo možno takový vývoj očekávat. (Již senát sekce navrhoval, že se vzdá své pravomoci ve prospěch velkého senátu podle článku 30 Úmluvy, avšak žalovaná vláda s tímto postupem nesouhlasila. Senát sekce potom vydal jak příznivé rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti, tak příznivý rozsudek ve věci samé.) Nyní tedy bude velký senát znovu rozhodovat o odůvodněnosti části stížnosti, jež nebyla prohlášena za nepřijatelnou, tj. námitky porušení zákazu diskriminace ve spojení s právem na vzdělání (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1).

Některé další žádosti stěžovatelů o postoupení věci čekají stále na rozhodnutí kolegia pěti soudců velkého senátu podle článku 43 Úmluvy, ale je málo pravděpodobné, že uspějí.

1.2. SMÍRNÁ UROVNÁNÍ PŘÍPADŮ

V uplynulém období bylo jednáno o smírném urovnání řady stížností. Účelnost a finanční hodnota smíru byly posouzeny v rámci konzultací s náměstký ministrů spravedlnosti, financí a zahraničních věcí. Vzhledem k tomu, že částky dohodnuté v rámci smírů nedosahují hodnoty 1 mil. Kč, nepředkládají se jednotlivé případy k posouzení vládě.⁷

Ne ve všech těchto případech došlo ke smírnému urovnání (o schválených smírech je referováno v pododdílu 1.4.1.), nicméně zmíněné konzultace proběhly většinou s pozitivním výsledkem u těchto stížností, jež se až na výjimky týkaly problematiky délky soudního řízení:

- stížnost č. 33737/04 – *Jiří Chládek* se týká délky dědického řízení zahájeného v roce 1991;
- stížnost č. 10254/03 – *Jiří Drahorád a Dana Drahorádová* se týká délky řízení o neplatnost kupní smlouvy a o vydání věci, jež proběhlo v letech 1992 až 2002, práva na přístup k soudu a spravedlivosti řízení;
- č. 19152/04 – *Martin Fiala a Tomáš Fiala* se týká délky opatrovnického řízení, tvrzených zásahů do rodinného života, jakož i nedostatečného výkonu rozhodnutí o výživném;
- stížnost č. 9426/03 – *Dagmar Hanáková a ostatní* se týká řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, jež proběhlo v letech 1990 až 2004;

⁷ Závazné postupy..., schválené usnesením vlády ze dne 19. července 2000 č. 735.

- stížnost č. 4216/05 – *Gabriel Holík* se týká délky řízení o náhradu škody na zdraví, které bylo zahájeno v roce 1998;
- stížnost č. 7172/03 – *Emil Hudec* se týká délky čtyř soudních řízení;
- stížnost č. 26128/03 – *K. S. a M. S.* se týká délky řízení o zaplacení finanční částky zahájeného v roce 1994;
- stížnost č. 41679/04 – *Pavel Marek* se týká délky restitučního řízení zahájeného v roce 1996, jakož i tvrzeného zásahu do soukromého a rodinného života;
- stížnost č. 9832/03 – *František Miko* se týká délky trestního řízení, jež proběhlo v letech 1995 až 2005;
- stížnost č. 22186/03 – *Eva Pešková* se týká jak délky restitučního řízení, jež proběhlo v letech 1992 až 2003, ale i postavení povinné osoby v restituci z hlediska práva pokojného užívání majetku;
- stížnost č. 37513/02 – *Oldřich Choděra* (č. 1) se týká délky řízení na ochranu osobnosti proběhlého v letech 1991 až 2004;
- stížnost č. 50073/99 – *Marta Chadimová* je komentována v pododdílu 1.1.1., předmětem úvah o smíru bylo dořešení stěžovatelčiných majetkových nároků;
- stížnost č. 72034/01 – *Družstevní záložna PRIA a další* a stížnost č. 74152/01 – *Rodinná záložna, spořitelni a úvěrní družstvo, a další* se týkají tvrzeného porušení práva na přístup k soudu, práva na pokojné užívání vlastnictví a práva na vnitrostátní prostředek nápravy a je o nich referováno v oddílu 2.1.;
- stížnost č. 17226/03 – *Tatiana Janatová* se týká délky řízení o neplatnost výpovědi z pracovního poměru, které proběhlo v letech 1998 až 2004;
- stížnost č. 12355/03 – *Štefan Kujaník* se týká délky řízení o rozvodu a řízení o omezení způsobilosti k právním úkonům;
- stížnost č. 26326/03 – *Luboš Patera* se týká délky opatrovnického řízení zahájeného v roce 1989 a zásahu do rodinného života;
- stížnost č. 15311/03 – *Miroslav Pavlík* se vztahuje k délce řízení o přivolení k výpovědi z nájmu bytu, jež proběhlo v letech 1993 až 2003;
- stížnost č. 23002/03 – *Ladislav Zajíc a ostatní* se týká délky řízení o vypořádání podílu v družstvu, které probíhá od roku 1994;
- stížnost č. 35465/03 – *Ivo Zobač* se týká délky trestního řízení probíhajícího v letech 1992 až 2004;
- stížnost č. 13475/03 – *František Tůma a Radmila Tůmová* se týká práva na přístup k soudu.

1.3. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA NEPŘIJATELNÉ

V daném období tímto způsobem ukončil Soud řízení o čtyřech komunikovaných stížnostech, přičemž sedmičlenný senát prohlásil za nepřijatelnou i jednu stížnost proti České republice, která předtím nebyla vládě oznámena.

1.3.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Tyto čtyři stížnosti se týkaly především různých aspektů práva na soud (*Janata, Kapr a Mokroš a Mokrošová*), spravedlivosti soudního řízení (*Janata*) a délky soudního řízení (*Mokroš a Mokrošová, Hambálek*), jakož i práva na rodinný život (*Kapr*).⁸

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. března 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 64660/01 – *Pavel Janata proti České republice*

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost týkající se spravedlivosti soudního řízení, jejímž základem byla kritika chybného postupu českých soudů, kvůli němuž rozsudek, ze kterého následné soudní řízení vedené stěžovatelem vycházelo, nenabyl právní moci.

(i) Skutkové okolnosti případu

Předtím, než se v roce 1993 stal stěžovatel vlastníkem nájemního bytu, vydal Obvodní soud pro Prahu 1 v roce 1990 rozsudek, jímž bylo rozhodnuto o ukončení nájmu předmětného bytu ze strany pana X a paní Z a o povinnosti vlastníka bytu poskytnout jim byt náhradní.

Stěžovatel se v únoru 1994 obrátil na obvodní soud se žalobou, aby dosáhl toho, že vyklizení jeho bytu nebude podmíněno poskytnutím bytu náhradního. Obvodní soud v červnu 1995 žalobu zamítl s tím, že ani nové skutečnosti neodůvodňují změnu původního rozsudku. Městský soud v Praze však byl jiného názoru, rozsudek v srpnu 1996 zrušil a věc vrátil k novému řízení za účelem doplnění dokazování. Obvodní soud v červnu 1997 znovu dospěl k zamítavému rozhodnutí.

Městský soud v lednu 1998 rozsudek sice potvrdil, avšak ze zcela jiných důvodů: podle jeho zjištění původní rozsudek z roku 1990 nenabyl nikdy právní moci, protože stěžovatelova manželka paní Y nebyla účastnicí řízení, ačkoli jí byl rozsudek v březnu 1992 (omylem) doručen. Původní rozsudek navíc nebyl platně opraven v tom smyslu, aby se paní Y účastnicí řízení stala.

Nejvyšší soud v lednu 2000 zamítl stěžovatelovo dovolání, následná ústavní stížnost byla odmítnuta v srpnu 2000.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel poukazoval na nespravedlivost řízení a na nemožnost dosáhnout přezkumu své věci soudem.

Soud konstatoval, že se stěžovatel domáhá přezkumu výsledku řízení před domácími soudy. V tomto ohledu však není úkolem Soudu napravovat veškeré skutkové nebo právní omyly, jichž se domácí soudy mohly dopustit; dokazování se navíc primárně řídí vnitrostátními právními předpisy. V souladu se stanoviskem vlády Soud poznamenal, že stěžovatel byl po celou dobu řízení právně zastoupen a mohl v řízení řádně uplatňovat své argumenty.

Jedním ze základních aspektů právního státu je podle Soudu i princip právní jistoty, z něhož vyplývá zásada věci rozsouzené, tedy právní moci (konečnosti) soudních rozsudků. Konečné rozsudky lze přezkoumávat jen za specifických okolností podstatné a nevyhnutelné povahy. Soud se nedomnívá, že by právní závěry českých soudů o tom, že původní rozsudek nenabyl právní moci, byly v rozporu s občanským soudním řádem a logikou, když se původní rozsudek netýkal stejných účastníků.

⁸ Je však ještě třeba upozornit na to, že vzhledem k společnému rozhodování o přijatelnosti a odůvodnění stížností (článek 29 odst. 3 Úmluvy), které se v praxi stává pravidlem, obsahují rozsudky Soudu fakticky i řadu rozhodnutí o přijatelnosti. Vedle rozhodnutí o přijatelnosti obsažených v rozsudcích Soud vydal před komunikací stížnosti vládě v řadě případů částečná rozhodnutí o přijatelnosti těchto stížností. Jedná se v podstatě o senátní rozhodnutí, jimiž se prohlašují určité stížnostní námitky za nepřijatelné bez komunikace stížnosti vládě.

Navíc Soud přesvědčil argument vlády, že stěžovatel mohl kdykoli podat novou žalobu, aby dosáhl rozhodnutí o zrušení nájmu bytu a jeho vyklizení bez určité formy náhrady.

Stížnost na porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy byla zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 28. března 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 7152/03 – Miroslav Kapr proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika neporušila právo stěžovatele na spravedlivý proces nebo na rodinný život ani další práva zaručená Úmluvou a jejími protokoly, jichž se stěžovatel dovolával.

(i) Skutkové okolnosti případu

Rozsudkem Okresního soudu v Sokolově z března 1996 byla schválena dohoda rodičů, dle které byla stěžovatelova dcera Miroslava (narozená v roce 1989) svěřena do výchovy matky. Styk stěžovatele s nezletilou byl upraven rozsudek okresního soudu z května 1998, kterým bylo stanoveno, že stěžovatel má právo se s nezletilou stýkat každý druhý víkend a během školních prázdnin.

Stěžovatel následně, počínaje listopadem 2000, podal desítky návrhů na výkon rozhodnutí s tím, že styk se nerealizuje, jelikož matka mu ve styku brání a dcera s ním odmítá trávit dobu určenou ke styku v jeho domácnosti, kterou sdílí se současnou manželkou.

Stěžovatel podal v říjnu 1998 návrh na střídavou výchovu a v březnu 2001 návrh na změnu výchovného prostředí. Oba návrhy byly zamítnuty.

V červenci 2001 zahájil okresní soud bez návrhu řízení o nové úpravě styku stěžovatele s nezletilou, a to v souvislosti s probíhajícím řízením o změně výchovného prostředí a zjištěním, že dcera se s otcem pravidelně stýká, ale nenavštěvuje jeho domácnost. V červnu 2004 bylo řízení o nové úpravě styku zastaveno, jelikož žádný z rodičů nenavrhł novou úpravu styku.

V listopadu 2005 vydal okresní soud v novém řízení o úpravě styku zahájeném bez návrhu rozsudek, ve kterém je upraven styk stěžovatele s nezletilou; rodiče nezletilé se vzdali práva na odvolání poté, co se v průběhu řízení dohodli na změně a rozsahu styku a akceptovali přání nezletilé. Dle rozsudku má stěžovatel právo na styk s nezletilou každou lichou sobotu v měsíci.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Ve stížnosti k Soudu stěžovatel odvolává se na článek 6 odst. 1 a článek 8 Úmluvy, jakož i článek 5 Protokolu č. 7 k Úmluvě, tvrdil, že národní orgány jsou ve věci nečinné, jeho návrhy na výkon rozsudku z května 1998 nejsou realizovány, a není tak respektován jeho rodinný život. Současně namítal, že řízení o jeho návrhu na změnu výchovy zahájené v březnu 2001 nebylo spravedlivé a nestranné, neboť soudy upřednostnily matku dítěte, a že otcové jsou v opatrovnických věcech systematicky diskriminováni. Konečně dle jeho názoru došlo k porušení práva na účinné vnitrostátní prostředky nápravy (článek 13 Úmluvy) a zákazu zneužití práv (článek 17 Úmluvy).

a) Ke článku 6 odst. 1 Úmluvy

Soud ponechal stranou řešení otázky vyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy, kterou vláda vznesla, neboť část stížnosti týkající se práva na účinnou soudní ochranu je podle jeho názoru v každém případě nepřijatelná z jiných důvodů.

K námitce stěžovatele, že nečinnost národních orgánů ve vztahu k jeho návrhům na výkon rozsudku z května 1998, jenž upravoval styk s nezletilou, je údajně zásahem do práva na účinnou soudní ochranu jeho občanských práv ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, Soud uvedl, že postupem soudů v řízení o výkon rozhodnutí se bude zabývat výlučně na poli článku 8 Úmluvy.

K námitce stěžovatele, že řízení o změnu výchovy nebylo v souladu se článkem 6 odst. 1 Úmluvy, Soud s odkazem na svoji judikaturu uvedl, že Úmluva nezaručuje žádnému z rodičů přednostní právo na výchovu dítěte. Národní orgány jsou lépe povolány k tomu, aby zhodnotily všechny okolnosti případu. V tomto případě soudy zjistily, že problém spočíval ve špatné komunikaci mezi stěžovatelem a jeho dcerou, nikoli v jednání matky; ta styku nebránila. Při posouzení návrhu stěžovatele na svěření dcery do jeho péče vzaly soudy v úvahu přání a názory nezletilé, které v té době bylo již 14 let. Stěžovateli nebylo bráněno v předkládání argumentů a důkazů. Žádná skutečnost ve spise nenasvědčuje tomu, že by nebylo respektováno právo na spravedlivý proces a že by bývalá manželka stěžovatele byla na jeho úkor upřednostňována. Tato část stížnosti byla tudíž prohlášena za zjevně neopodstatněnou.

b) Ke článku 8 Úmluvy

Soud na podkladě své konstantní judikatury konstatoval, že v případě stěžovatele byla prokázána existence rodinného vztahu a že stát by za této situace měl přijmout vhodná opatření k navázání styku mezi rodičem a dítětem. Tato povinnost ovšem není absolutní. Státní orgány musí brát ohled na zájmy, práva a svobody dotčených osob a zejména na nejvyšší zájem dítěte a jeho práva, která mu přiznává článek 8 Úmluvy. Rozhodující je zjistit, zda státní orgány přijaly za účelem usnadnění styku veškerá opatření, která od nich bylo možné v tomto případě rozumně očekávat.

V případě stěžovatele Soud zejména upozornil na fakt, že od listopadu 2000 stěžovatel měl i nadále možnost se s dcerou stýkat, nicméně trávil s ní pouze hodinu či dvě, jelikož nezletilá s ním odmítla odjet do jeho domácnosti, na čemž on naopak trval.

Řízení o nové úpravě styku zahájené bez návrhu v červenci 2001 bylo zastaveno, jelikož ani jeden z rodičů nepředložil návrh na úpravu styku. Následné řízení o nové úpravě styku zahájené bez návrhu v srpnu 2005 skončilo schválením dohody účastníků řízení v listopadu 2005. Dle této dohody má stěžovatel právo na styk s dcerou každou lichou sobotu v měsíci. Stěžovatel Soud neinformoval, že by měl potíže s realizací takto určeného práva na styk s dcerou.

Soudu se zdá, že neúspěchy při setkání stěžovatele a jeho dcery vyplývaly z toho, že dcera odmítala trávit čas v domácnosti otce, a to z důvodu napětí mezi ní a jeho současnou manželkou. Národní soud při zamítání návrhů stěžovatele na výkon rozhodnutí poznamenal, že je třeba vzít v úvahu přání nezletilé, zejména s ohledem na její věk, a že matce nelze vyčítat, že by otci bránila ve styku s nezletilou. Dcera navíc vyjádřila ochotu se s otcem stýkat a spolu s ním navštívit psychoterapeuta, což otec odmítl.

Soud se dále ztotožnil s námitkou vlády, že stěžovatel neprokázal empatický přístup k potřebám a přáním nezletilé.

Ve světle výše uvedených skutečností dospěl Soud k závěru, že národní orgány vynaložily dostatečné úsilí za účelem respektování práva stěžovatele na styk s jeho dítětem. Právo stěžovatele na rodinný život tudíž nebylo porušeno. Tato část stížnosti byla tedy rovněž odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

c) Ke článku 5 Protokolu č. 7 Úmluvy

Vláda namítala, že stěžovatel svoji námitku na poli článku 5 Protokolu č. 7 k Úmluvě nijak nekonkretizoval ani nezdůvodnil.

Soud v této souvislosti poznamenal, že stěžovatel argumentuje tvrzeními, se kterými se Soud již vypořádal na poli jiných článků Úmluvy. Konstatoval, že ze spisu nijak nevyplývá, že by postup soudů zakládal porušení práva na rovnost mezi manželi. Tuto část stížnosti proto Soud odmítl jako nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

d) K ostatním namítaným porušením Úmluvy

Námítky stěžovatele na poli článku 13 a 17 Úmluvy byly rovněž odmítnuty.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 2. května 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 18596/02 – Ladislav Mokroš a Anna Mokrošová proti České republice

Soud po stanovisku vlády prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost na nepřiměřenou délku trestního řízení (z hlediska oběti) a porušení práva na soudní ochranu (z hlediska absence výkonu civilního soudního rozhodnutí) (oboje článek 6 odst. 1 Úmluvy).

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka se v dubnu 1993 obrátila se žalobou na zaplacení neuhrazených faktur ze strany L. M. na nepříslušný Okresní soud v Hodoníně. Po postoupení věci vydal Okresní soud v Břeclavi platební rozkaz, jenž nabyl právní moci v lednu 1994. K návrhu stěžovatelky z října 1994 nařídil Okresní soud v Hodoníně v únoru 1995 výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti, následně ustanovil znalce k určení ceny nemovitosti a v dubnu 1996 tuto cenu stanovil. V září 1996 nařídil soud dražbu, která se konala v listopadu 1996, avšak bez úspěchu, neboť nikdo neučinil ani nejnížší nabídku; okresní soud tedy rozhodl o zastavení řízení. Následovala řada dalších žádostí stěžovatelky o výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí, kterými se soud řádně zabýval, které však vždy ze stejného důvodu neuspěly. Stěžovatelka v roce 2004 postoupila svoji pohledávku třetí osobě.

Stěžovatelka také v únoru 1993 podala trestní oznámení pro nezaplacení faktur na J. Ž. a L. M. Tito byli v lednu 1995 obviněni z podvodu. Při hlavním líčení před okresním soudem v červnu 1997 uplatnila stěžovatelka své nároky z titulu náhrady škody. Řízení před soudem bylo výrazně komplikováno nepřítomnostmi obžalovaného L. M., který opakovaně pobýval v zahraničí a vůči němuž soud několikrát vydal zatýkácí rozkaz, jakož i nepřítomností svědků nebo nemocí J. Ž. nebo právního zástupce L. M. Věc dvakrát projednal Okresní soud v Hodoníně a dvakrát Krajský soud v Brně; řízení definitivně skončilo v dubnu 2003.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud předně v souladu s námitkou vlády konstatoval, že stěžovatel na rozdíl od jeho manželky nebyl účastníkem řízení; stížnost z jeho strany byla tudíž neslučitelná s Úmluvou *ratione personae*.

Pokud jde o délku trestního řízení vedeného proti J. Ž. a L. M. z pohledu stěžovatelky, uznal Soud, že toto řízení začalo až v červnu 1997, kdy stěžovatelka uplatnila své nároky na náhradu škody; trvalo tedy necelých šest let pro dva stupně soudní soustavy, na nichž bylo rozhodováno opakovaně. Věc sice nebyla složitá a ani stěžovatelka k délce řízení nepřispěla, české soudy však musely čelit objektivním okolnostem (nemoc právního zástupce L. M.) nebo chování obžalovaného L. M., přičemž na skutečnosti jeho se týkající soudy adekvátně reagovaly a zabezpečily tak spravedlivou rovnováhu mezi požadavkem rychlosti řízení a potřebou dobrého výkonu spravedlnosti. Tato část stížnosti byla tedy zjevně neopodstatněná.

Stěžovatelka dále poukazovala na to, že jí přiznaná částka stále nebyla zaplacená. Soud tuto část stížnosti vládě oznámil pod zorným úhlem práva na soudní ochranu, jež je součástí práva na soud. Námitkou, že se stěžovatelka v tomto ohledu řádně neobrátila na Ústavní soud, se Soud nezabýval, dospěl však k závěru, že tato část stížnosti je nepřijatelná z jiného důvodu. Soud připomněl, že ani právo na výkon konečných soudních rozhodnutí v sobě nezahrnuje právo na výkon každého rozhodnutí bez ohledu na okolnosti; stát je však povinen jednak mít odpovídající právní nástroje k dosažení výkonu rozhodnutí, jednak těchto nástrojů aktivně využít. Stěžovatelčiným dlužníkem také byla soukromá osoba, nikoli státní instituce. Okresní soud vždy adekvátně reagoval na stěžovatelčin návrh na výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti a nemůže být činěn odpovědným za to, že opakované dražby nebyly úspěšné, když nikdo neučinil ani nejnížší nabídku. Nezdá se, že by stěžovatelka usilovala o jinou formu výkonu rozhodnutí, neobrátila se ani na soukromého exekutora, ačkoli jí své služby nabízel, přičemž o těchto možnostech rozhoduje soud výlučně k návrhu oprávněného. Soud se domnívá, že vnitrostátní soudy poskytly stěžovatelce dostatečnou součinnost; dlužník byl

navíc odsouzen v trestním procesu. Tuto část stížnosti tudíž Soud označil za zjevně neopodstatněnou.

Konečně, stěžovatelka také poukazovala na nespravedlivost trestního řízení; v tomto ohledu se však neobrátila na Ústavní soud, a proto Soud tuto část stížnosti odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 9. května 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 38132/03 – Zdeněk Hambálek proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost, ve které stěžovatel namítal porušení svého práva na projednání věci v přiměřené lhůtě.

(i) Skutkové okolnosti případu

V prosinci 1996 podal stěžovatel v zastoupení své tehdy nezletilé dcery u Okresního soudu v Ostravě žalobu proti Státní nemocnici v Opavě a Fakultní nemocnici s poliklinikou Ostrava, v níž požadoval po obou žalovaných náhradu škody ve výši 90 000 Kč. Ke škodě mělo dojít chybným postupem žalovaných při léčbě zranění horní končetiny dcery stěžovatele. Řízení skončilo v květnu 2003, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o zastavení řízení (stěžovatel vzal žalobu zpět kvůli, jak tvrdil v řízení před Soudem, neúměrně dlouho trvajícím řízení). Stěžovatel v řízení vystupoval nejprve jako zákonný zástupce své dcery, poté jako obecný zmocněnec.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění svého rozhodnutí plně akceptoval argumenty vlády.

Ve vztahu ke stěžovateli byla stížnost zamítnuta pro neslučitelnost *ratione personae* s ustanoveními Úmluvy, neboť stěžovatele nelze pokládat za oběť namítaného porušení práva zaručeného Úmluvou ve smyslu článku 34 Úmluvy.

V reakci na stanovisko, ve kterém vláda vznesla tuto námitku nepřijatelnosti, se k řízení formálně připojila přímo i dcera stěžovatele, ve vztahu k ní byla nicméně stížnost také odmítnuta, tentokrát pro nedodržení lhůty šesti měsíců k podání stížnosti stanovené v článku 35 odst. 1 Úmluvy.

Pro případ úspěchu ve věci požadoval stěžovatel na spravedlivém zadostiučnění částku 50 000 €.

1.3.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Do tohoto pododdílu spadá tentokrát pouze jedna stížnost, která se navíc dotýkala České republiky jen okrajově:

Rozhodnutí senátu čtvrté sekce Soudu ze dne 14. března 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 23276/04 – Saddam Hussein proti Albánii, Bulharsku, Chorvatsku, České republice, Dánsku, Estonsku, Maďarsku, Islandu, Irsku, Itálii, Lotyšsku, Litvě, Nizozemí, Polsku, Portugalsku, Rumunsku, Slovensku, Slovinsku, Turecku, Ukrajině a Spojenému království

Soud, aniž by stížnost bývalého iráckého prezidenta komunikoval žalovaným vládám, ji prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou, a to pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl v prosinci 2003 zajat americkými vojáky a v červnu 2004 byl předán iráckým úřadům za účelem procesu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel poukazoval na to, že jeho zatčení, vazba, předání a probíhající proces s ním porušují články 2, 3, 5 a 6 spolu se články 1 Protokolů č. 6 a 13 (právo na život, zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení, právo na svobodu, právo na spravedlivý proces, zákaz trestu smrti). Tvrdil, že spadal pod jurisdikci všech žalovaných států, které vykonávaly *de facto* státní moc v Iráku i po jejím formálním předání irácké vládě.

Soud byl nicméně toho názoru, že stěžovatel nijak nedoložil své argumenty o tom, že spadal pod jurisdikci žalovaných států, především neprokázal, že by tyto státy měli jurisdikci nad územím, kde mělo dojít k tvrzeným porušením Úmluvy, že by některý z těchto států byl nějak zapojen do stěžovatelova zatčení a vazby, přičemž z Úmluvy ani z mezinárodního práva nevyplývá, že by spadal pod jurisdikci těchto států jenom z toho důvodu, že byly součástí koalice se Spojenými státy americkými, jež příslušné operace prováděly, nesly odpovědnost za bezpečnost v zóně, v níž k těmto operacím došlo, a vedly celou koalici.

Stěžovatel tedy neprokázal, že by ve smyslu článku 1 Úmluvy spadal pod jurisdikci žalovaných států.

1.4. STÍŽNOSTI VYŠKRTNUTÉ ZE SEZNAMU

V uplynulém období Soud rozhodl u 24 komunikovaných stížností o jejich vyškrtnutí ze seznamu případů, a to ve 21 kauzách na základě smírného urovnání, k němuž strany dospěly.

1.4.1. *Schválená smírná urovnání stížností*

Smírně urovnané stížnosti se týkaly až na výjimky (*Komendová*, částečně *Fiala a Fiala*) přiměřenosti délky soudního řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy), popř. práva na účinný prostředek nápravy nepřiměřené délky řízení (článek 13 Úmluvy).

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. února 2006 ve věci č. 10266/03 – *Jaroslav Chroust proti České republice*

Stěžovatel vedl od roku 1996 řízení o zaplacení peněžité částky, jež probíhalo před soudy dvou stupňů a Ústavním soudem. Předmětem stížnosti bylo především tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 5 900 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. února 2006 ve věci č. 14271/03 – *Tomáš Jakoubek proti České republice*

Stěžovatel vedl od roku 1989 řízení o náhradu škody proti Ministerstvu vnitra. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 11 000 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. února 2006 ve věci č. 17670/03 – *Karel Mauer proti České republice (č. 1)*

Stěžovatel vedl od roku 1997 řízení o přezkum lustračního osvědčení. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 8 000 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. února 2006 ve věci č. 19883/05 – Josef Musil proti České republice (č. 2)

Stěžovatel vedl od roku 1995 restituční řízení. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 7 500 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. února 2006 ve věci č. 9624/03 – Přemysl Sedláček proti České republice

Stěžovatel vedl v letech 1988 až 2003 řízení o vydání bezdůvodného obohacení. Předmětem stížnosti bylo především tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 8 000 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. února 2006 ve věci č. 4385/04 – Miloš Jeřábek a Bohumil Míča proti České republice

Stěžovatelé vedli od poloviny 80. let řízení o náhradu škody způsobené nemocí z povolání. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda každému ze stěžovatelů zaplatí částku 11 000 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. února 2006 ve věci č. 22598/03 – Instaplast, spol. s r. o. proti České republice

Stěžovatelka v roce 1994 zahájila řízení o zaplacení peněžité částky. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovatelce zaplatí celkovou částku 2 100 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 28. února 2006 ve věci č. 21432/03 – Karel Mauer proti České republice (č. 2)

Stěžovatel vedl od roku 1998 řízení o náhradu škody na zdraví. Předmětem stížnosti bylo zejména tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 5 500 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. března 2006 ve věci č. 33737/04 – Jiří Chládek proti České republice

Stěžovatel vedl od roku 1991 dědické řízení. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 10 000 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. března 2006 ve věci č. 12745/03 – Hynek Maňák proti České republice

Stěžovatel vedl od roku 1992 řízení o zaplacení peněžité částky. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 3 340 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. března 2006 ve věci č. 337/03 – Renata Koutecká proti České republice

Stěžovatelka vedla v letech 1994 až 2005 řízení o vyklizení bytu. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovatelce zaplatí celkovou částku 3 500 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. března 2006 ve věci č. 13754/03 – Václav Špaček proti České republice (č. 2)

Stěžovatel vedl v letech 1995 až 2003 řízení o zaplacení peněžité částky, včetně řízení exekučního. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 2 500 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. března 2006 ve věci č. 26643/02 – Josef Kuja proti České republice

Proti stěžovateli bylo v letech 1993 až 2004 vedeno trestní řízení. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 6 500 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. března 2006 ve věci č. 35039/02 – Jiřina Podzimková a Tomáš Podzimek proti České republice

Stěžovatelé vedli od roku 1990 řízení o náhradu škody. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda každému ze stěžovatelů zaplatí částku 11 500 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. března 2006 ve věci č. 12171/03 – Miloš Knorr proti České republice

Stěžovatel vedl v letech 1995 až 2004 restituční řízení. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 7 000 €.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. března 2006 ve věci č. 42271/02 – Hana Komendová proti České republice

Stěžovatelka usilovala o kompenzaci za právo náhradního užívání pozemků, jehož výkon musela strpět, a tvrdila, že tím došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 samostatně i ve spojení se článkem 14 Úmluvy (právo pokojného užívání majetku, zákaz diskriminace).

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovatelce zaplatí celkovou částku 220 000 Kč.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 15. května 2006 ve věci č. 9426/03 – Dagmar Hanáková a ostatní proti České republice

Stěžovatelé vedli v letech 1990 až 2004 řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovatelům zaplatí celkovou částku 13 500 €.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 22. května 2006 ve věci č. 4216/05 – Gabriel Holík proti České republice

Stěžovatel vedl od roku 1998 řízení o náhradu škody na zdraví. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 5 000 €.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 29. května 2006 ve věci č. 19152/04 – Martin Fiala a Tomáš Fiala proti České republice

O poměrech nezletilých stěžovatelů probíhalo v letech 2000 až 2005 opatrovnické řízení. V průběhu tohoto období stěžovatelé usilovali o to, aby od svého otce vymohli dlužné výživné. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 8 Úmluvy (právo na soud, právo na přiměřenou délku řízení, právo na rodinný život).

Smírné urovnání předpokládá, že vláda každému ze stěžovatelů zaplatí částku 5 000 €.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 6. června 2006 ve věci č. 37513/02 – *Oldřich Choděra proti České republice* (č. 1)

Stěžovatel vedl v letech 1991 až 2004 řízení o ochranu osobnosti. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 7 500 €.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 6. června 2006 ve věci č. 32099/02 – *Jiří Tichý proti České republice*

Proti stěžovateli bylo v letech 1993 až 2004 vedeno trestní řízení. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 9 000 €.

1.4.2. Stažené stížnosti

Tři stížnosti byly vyškrtнутy ze seznamu, neboť Soud dospěl k závěru, že stěžovatelé na nich netrvají [článek 37 odst. 1 písm. a) Úmluvy]:

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 5. ledna 2006 ve věci č. 43777/02 – *Žofie Rezková proti České republice*

Stížnost se týkala délky řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, jež probíhalo od roku 1988. Stěžovatelka po podání stížnosti zemřela a její dědicové neprojeví zájem o pokračování v řízení před Soudem.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 2. května 2006 ve věci č. 38130/02 – *Luboš Rác a Jana Rácová proti České republice*

Stížnost se týkala délky řízení o zaplacení pohledávky, jež proběhlo v letech 1995 až 2002. Stěžovatelé na opakované výzvy Soudu nereagovali, z čehož Soud dovodil, že na své stížnosti již netrvají.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 2. května 2006 ve věci č. 42729/02 – *EKOSA, spol s r. o. proti České republice*

Stěžovatelka vedla od roku 2000 řízení o vydání movité věci. V roce 2003 došlo k výmazu stěžovatelky z obchodního rejstříku. Ta na opakované výzvy Soudu nereagovala a podle Soudu ani není žádný zvláštní důvod pro pokračování v řízení o stížnosti.

**II. Přehled případů, u nichž nastal
v období od 1. ledna do 30. června 2006 vývoj
a řízení o nich nadále probíhá**

Takový vývoj se mohl projevit rozhodnutím Soudu prohlásit stížnost alespoň v nějakém rozsahu za přijatelnou (oddíl 2.1.), rozhodnutím Soudu oznámit stížnost vládě a požádat ji o vyjádření k přijatelnosti a odůvodněnosti (oddíl 2.2.) nebo jiným způsobem (oddíl 2.3.).

2.1. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA PŘIJATELNÉ

Soud v uplynulém období prohlásil zvláštním rozhodnutím⁹ čtyři komunikované stížnosti za přijatelné zcela nebo jen zčásti. Dvě z těchto stížností se týkaly práva rodiče nezletilého dítěte, s nímž dítě nežije, na opatrovnické řízení v přiměřené lhůtě a na pokojný rodinný život (*Patera, Mezl*). Zbývající dvě stížnosti se vztahovaly k uvalení nucené správy na družstevní záložny ve světle práva na přístup k soudu, na pokojné užívání majetku a na vnitrostátní prostředek nápravy (*Rodinná záložna, spořitelní a úvěrní družstvo a Družstevní záložna PRIA*).

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 10. ledna 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 25326/03 – *Luboš Patera proti České republice*

Soud jednomyslně prohlásil za přijatelnou část stížnosti týkající se jednak tvrzené nepřiměřené délky řízení o výkonu rodičovské zodpovědnosti (článek 6 odst. 1 Úmluvy), jednak tvrzeného porušení stěžovatelova práva na respektování jeho rodinného života, a to v období po 25. červenci 2002 (článek 8 Úmluvy). Zbývající části stížnosti prohlásil Soud za nepřijatelné.

(i) Skutkové okolnosti případu

Manželům Paterovým se v únoru 1989 narodil syn Lukáš. Jejich soužití skončilo v červnu 1989. V současné době vedou na vnitrostátní úrovni dvě soudní řízení týkající se úpravy jejich rodinných poměrů: řízení o rozvod manželství, zahájené v roce 1991 matkou nezletilého, a řízení o úpravě poměrů nezletilého.¹⁰ Od prosince 1998 je v souladu s novelizovaným zákonem o rodině rozvodové řízení přerušeno a řízení o úpravě poměrů nezletilého pro dobu po rozvodu vyloučeno k samostatnému projednání.

Řízení ve věci úpravy poměrů nezletilého dítěte bylo u Okresního soudu v Kladně zahájeno na návrh stěžovatele již v červnu roku 1989; otec se domáhal svěření dítěte do své péče. K jeho četným námitkám podjatosti soudců Okresního soudu v Kladně byla věc v listopadu 1992 přikázána Okresnímu soudu Praha-západ; z důvodu místní příslušnosti bylo řízení v dubnu 1999 přeneseno k Okresnímu soudu v Ústí nad Labem, před nímž se v listopadu 2001 konalo zatím poslední jednání ve věci, během kterého stěžovatel vznesl námitku podjatosti soudkyně. Věc byla v únoru 2002 přidělena soudkyni H. V.

Tato soudkyně za dva a půl roku učinila ve věci v podstatě jen pět úkonů: v březnu 2002 uložila matce za neuskutečnění kontaktu stěžovatele s dítětem pokutu ve výši 500 Kč, na přelomu ledna a února roku 2003 ustanovila nezletilému nového opatrovníka pro nalézací i exekuční řízení, v září 2003 uložila matce další pokutu za maření styku syna s otcem ve výši 30.800 Kč, v červenci 2004 vydala usnesení o zákazu styku stěžovatele se synem (jež bylo později odvolacím soudem zrušeno) a nařídila jedno ústní jednání, které ovšem bylo k žádosti stěžovatele odročeno. V srpnu 2004 stěžovatel podal trestní oznámení na předsedkyni Okresního soudu v Ústí nad Labem, čtyři další soudce a jiné úřední osoby. Následně soudkyně H. V. vyslovila svou podjatost.

Věc byla přidělena soudkyni D. G.-H; ta však s ohledem na putování spisu po různých vnitrostátních orgánech (kárný senát, odvolací soud) mohla začít s jeho studiem až v březnu 2005. V červenci 2005 ustanovila znalce, který však s ohledem na svůj zdravotní stav požádal o zproštění povinnosti posudek vypracovat; v září 2005 tedy ustanovila znalce nového, kterému byl spis z důvodu dalšího rozhodování o návrzích rodičů odeslán na počátku ledna 2006.

⁹ Konečné rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti učinil Soud i v rozsudcích, a to podle článku 29 odst. 3 Úmluvy. Týká se to naprosté většiny rozsudků zmiňovaných v pododdílu 1.1.1.

¹⁰ Soud již v rozsudku ze dne 14. září 2004 ve věci č. 76250/01 – *Radka Paterová proti České republice* dospěl k závěru, že délka obou řízení překračuje mez přiměřenosti.

K datu vydání rozhodnutí Soudu pro úpravu styku platilo usnesení o předběžném opatření z října 1995, na základě něhož je otec oprávněn se stýkat se synem každý sudý víkend. Styk probíhá pouze formálně; nezletilý odmítá s otcem odejít. Otec podal přes tři desítky návrhů na výkon tohoto usnesení. Trestní stíhání matky kvůli neuskutečněným stykům syna s otcem byla početná, k realizaci styku však nevedla. Poprvé byla matka kvůli neuskutečněnému styku stěžovatele s nezletilým synem obžalována v listopadu 1994; tato věc není doposud pravomocně skončena. Podruhé byla matka obžalována z dalšího trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí v lednu 1999, avšak trestní stíhání bylo zastaveno. Konečně v září 2004 byla matka z důvodu zmaření styku stěžovatele se synem obžalována potřetí; ani toto trestní řízení není pravomocně skončeno.

Stěžovatel se v květnu 1999 obrátil na Výbor OSN pro lidská práva, který dne 25. července 2002 dospěl k závěru, že došlo k porušení stěžovatelova práva na ochranu rodinného života (článek 17 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech).

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Vláda Soudu předložila, vedle relevantních právních argumentů, podrobný popis skutkových okolností případu (soudy se v rámci probíhajícího opatrovníckého řízení zabývaly nejen výkonem práva stěžovatele na styk se synem, ale i návrhy na svěření nezletilého do péče otce, na úpravu a zákaz styku otce se synem, zvýšení výživného pro nezletilého, námitkami podjatosti stěžovatele vůči soudcům atd.) a ke svému stanovisku přiložila dokumenty, ze kterých bylo možné alespoň částečně si udělat obrázek o tom, v jaké situaci se nacházely národní soudy, když měly rozhodovat o tom, zda a jakým způsobem přistoupit k výkonu rozhodnutí o úpravě styku mezi stěžovatelem a nezletilým.

a) K článku 6 odst. 1 Úmluvy

1. Stěžovatel v první řadě namítá porušení práva na řízení ve věci úpravy poměrů nezletilého dítěte v přiměřené lhůtě; řízení bylo zahájeno v červnu 1989. Aspekty výkonu rozhodnutí se vzhledem ke specifické povaze exekučního řízení v rodinných věcech Soud rozhodl posuzovat na poli článku 8 Úmluvy, který zaručuje právo na pokojný rodinný život.

2. Stěžovatel dále namítá, že se mu nedostalo spravedlivého procesu, poněvadž soudy nerespektují zásadu rovnosti stran, a poukazuje na nedostatek jejich nestrannosti. Soud k této námitce poznamenal, že za situace, kdy řízení ve věci výkonu rodičovské zodpovědnosti před vnitrostátními soudy stále probíhá, jeví se tato část stížnosti jako předčasná a zamítnul ji.

3. Stěžovatel zároveň uvádí, že je porušováno jeho právo na soudní ochranu, neboť státní orgány řádně neprošetřují jeho trestní oznámení na matku nezletilého a podporují její chování tím, že řízení zastavují nebo trestní oznámení odkládají. Podle Soudu se tato tvrzení zčásti překrývají s argumentací předloženou v souvislosti s dodržováním článku 8 Úmluvy, na jehož poli se jimi také bude zabývat.

4. Stěžovatel tvrdí, že při nemožnosti dosáhnout před soudy ochrany svého práva na styk s dítětem byl *de facto* zbaven přístupu k soudům, a to v rozporu se článkem 13 Úmluvy. Soud konstatoval, že stěžovateli nebylo v České republice bráněno v přístupu k soudům, přičemž jejich postup, jakož i nevykonávání stěžovatelova práva na styk s dítětem, zkoumá Soud z pohledu článků 6 a 8 Úmluvy.

b) K námitce opírající se o článek 8 Úmluvy

Stěžovatel poukazoval také na nemožnost domoci se ochrany a výkonu práva na styk se svým nezletilým synem, jež mu vnitrostátní soudy ve svých rozhodnutích přiznaly. Vláda především namítla, že stěžovatel se již před podáním stížnosti obrátil na Výbor OSN pro lidská práva, jemuž předložil obsahově v podstatě totožné oznámení o porušení jeho práva na ochranu rodinného života. V souladu s tím Soud odmítl hodnotit události předcházející vydání názoru Výboru dne 25. července 2002; ježto však sporná situace nadále trvá a došlo

k novým skutečnostem, hodlá Soud posuzovat námitky stěžovatele na poli článku 8 Úmluvy v období následujícím po tomto datu.

c) K námitkám opírajícím se o článek 14 Úmluvy

Stěžovatel namítá, že se stal obětí diskriminace z důvodu pohlaví a svých občanských aktivit a členství ve sdružení. Soud ponechal stranou řešení otázky vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, neboť část stížnosti týkající se porušení zákazu diskriminace je podle jeho názoru nepřijatelná z jiných důvodů.

Soud konstatoval, že stěžovatel jednak předložil toliko obecná tvrzení podepřená výňatky z domácího tisku, jednak opakuje argumenty o neschopnosti vnitrostátních orgánů zajistit mu výkon jeho práva na styk. Tyto argumenty se však shodují s argumenty, které byly předloženy na poli článku 8 a které jsou nadále předmětem zkoumání ze strany Soudu. Ten dále vyslovil, že ze spisu nijak nevyplyvá, že by postup vnitrostátních soudů byl ovlivněn pohlavím stěžovatele nebo jeho občanskými aktivitami a že rozhodnutí přijatá v průběhu řízení, vedených v projednávané věci, dostatečně prokazují, že soudci se při rozhodování řídili takovými aspekty, jako jsou rodinné poměry a chování rodičů a dítěte. Stížnost na porušení zákazu diskriminace proto Soud odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 31. ledna 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 27726/03 – Oldřich Mezl proti České republice

Soud jednomyslně prohlásil za přijatelnou část stížnosti týkající se jednak tvrzené nepřiměřené délky řízení o změně výchovy a výživném (článek 6 odst. 1 Úmluvy), jednak porušení stěžovatelova práva na respektování jeho rodinného života (článek 8 Úmluvy); zbývající části stížnosti prohlásil Soud za nepřijatelné.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1986 se z manželství stěžovatele s J. M. narodila dcera Dita. V lednu roku 1993 stěžovatelova manželka opustila společnou domácnost a dceru odvedla s sebou, o měsíc později podala návrh na rozvod manželství. V dubnu 1993 podal stěžovatel u Obvodního soudu pro Prahu 8 návrh, aby nezletilá dcera byla svěřena do jeho výchovy. Jeho manželka učinila vzápětí totéž. Rozsudkem ze září 1993 bylo manželství rozvedeno, výchova dítěte byla svěřena matce a stěžovateli byla stanovena povinnost platit výživné.

Poprvé byl styk stěžovatele s dcerou upraven rozsudkem obvodního soudu z října 1994 ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze z března 1995. Matka jej však navzdory výzvě soudu a orgánu péče o dítě nerespektovala. K další úpravě styku stěžovatele s dcerou došlo v květnu 1997, současně obvodní soud stanovil nad výchovou nezletilé dohled, jejímž výkonem byla pověřena Městská část Praha 8. V období prvních dvou měsíců od právní moci rozsudku (od ledna 1998) měla být nezletilá předávána stěžovateli matkou za přítomnosti pracovnice orgánu péče o dítě. Dle zprávy tohoto orgánu došlo ke styku pouze jednou, poté se Dita dalším stykům se stěžovatelem bránila. Matce byly ukládány pokuty, avšak bezvýsledně. Následně bylo proti ní zahájeno trestní stíhání pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí, matka byla shledána vinnou a odsouzena k podmíněčnému trestu. Nezletilá styk s otcem i nadále odmítala, když ten nebyl ochoten změnit jeho průběh a přizpůsobit se částečně dceřinu přání (tato zpočátku ze strachu odmítala s otcem nastoupit do auta a upřednostňovala procházky v okolí bydliště; později sice byla ochotna se stěžovatelem odjet autem, avšak pouze za přítomnosti kamaráda nebo kamarádky; to však stěžovatel odmítal).

V červenci 2004 obvodní soud s ohledem na dosažení zletilosti stěžovatelovy dcery zastavil řízení o změně výchovy, o změně úpravy styku a zákazu styku otce s nezletilou, o výkon styku a o nařízení ústavní výchovy nezletilé (právní moc rozhodnutí nastala v srpnu 2004). Předmětem řízení však i nadále zůstala otázka zvýšení výživného.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Vláda Soudu předložila, vedle relevantních právních argumentů, podrobný popis skutkových okolností případu: soudy se v rámci probíhajícího opatrovnického řízení zabývaly nejen výkonem práva stěžovatele na styk s jeho dcerou včetně trestního stíhání matky, ale i celou řadou dalších návrhů na svěřením nezletilé do stěžovatelovy péče, rozšíření styku stěžovatele s dcerou, zákaz styku, zvýšení výživného pro nezletilou, o přípustnosti zastoupení stěžovatele L. Paterou v postavení obecného zmocněnce, námitkami podjatosti stěžovatele proti soudcům obvodního soudu, stěžovatelovými trestními oznámeními na matku a pracovnice orgánů péče o dítě, o nařízení ústavní výchovy nezletilé. Vláda rovněž ke svému podrobnému stanovisku přiložila dokumenty, ze kterých bylo možné alespoň částečně si udělat obrázek o tom, v jaké situaci se nacházely národní soudy, když měly rozhodovat o tom, zda a jakým způsobem přistoupit k výkonu rozhodnutí o styku mezi stěžovatelem a nezletilou dcerou.

a) K článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatel namítal porušení několika aspektů práva na spravedlivý proces, mimo jiné práva na řízení o výkonu rodičovské zodpovědnosti v přiměřené lhůtě.

1. Soud při posuzování přiměřenosti délky řízení konstatoval, že rozhodnutí z let 1993, 1994, 1995 a 1997, jimiž bylo stěžovateli přiznáno právo na styk s nezletilou, nabyla právní moci více než šest měsíců před datem podání této stížnosti; ve vztahu k nim je tudíž stížnost opožděná. Naproti tomu v září 1998 zahájil obvodní soud z moci úřední řízení o změně výchovy, k němuž bylo následně připojeno projednání dalších návrhů (na zákaz styku, o úpravě styku, o výživném atd.) podaných účastníky řízení. Toto řízení, kromě části týkající se zvýšení výživného, bylo pravomocně skončeno v srpnu 2004, tedy téměř šest let po jeho zahájení. Soud tedy vyslovil, že o této námitce je třeba rozhodnout v rámci meritorního projednání věci. Soud dále rozhodl, že přezkoumání přiměřenosti délky a průběhu řízení o výkonu stanoveného styku bude posuzovat výhradně na poli článku 8 (a nikoli článku 6 odst. 1) Úmluvy.

2. Stěžovatel dále namítá, že jeho věc nebyla projednána spravedlivě, neboť soudy nerespektují zásadu rovnosti účastníků řízení, a poukazuje na nedostatek jejich nestrannosti. Soud k tomuto poznamenal, že nemůže zkoumat, zda byly požadavky na spravedlivost a nestrannost respektovány v řízeních, která byla pravomocně ukončena více než šest měsíců před podáním stížnosti. Pokud se jedná o řízení zahájené za účelem změny výchovy v září 1998, je třeba uvedené námitky zamítnout pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Nadto bude chování vnitrostátních soudů v řízení o výkon rozhodnutí práva na styk předmětem zkoumání na poli článku 8 Úmluvy.

b) K námitce opírající se o článek 8 Úmluvy

Stěžovatel na jedné straně tvrdí, že délka rozhodovacího procesu měla nepříznivý dopad na jeho právo na respektování rodinného života, a na straně druhé namítá, že neměl možnost dosáhnout výkonu práva na styk s dítětem, které mu bylo soudními rozhodnutími přiznáno. Soud se ve světle všech argumentů předložených účastníky řízení vyslovil, že tato část stížnosti nastoluje závažné otázky skutkové i právní, které vyžadují meritorní posouzení, a prohlásil tuto část stížnosti za přijatelnou.

c) K námitkám opírajícím se o článek 14 Úmluvy

Stěžovatel namítá, že se stal obětí diskriminace z důvodu pohlaví, svých občanských aktivit a údajně také z důvodu, že jeho otec zastával za bývalého režimu vysoké funkce. Soud, obdobně jako v jiných případech, prohlásil tuto část stížnosti za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 31. ledna 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 74152/01 – Rodinná záložna, spořitelní a úvěrní družstvo, a další proti České republice

Soud prohlásil stížnost jednomyslně za přijatelnou, pokud jde o námitky porušení práva na přístup k soudu, práva na pokojné užívání majetku a práva na účinný prostředek nápravy, a to jak ve vztahu k samotné záložně, tak – s výjimkou práva na přístup k soudu – ve vztahu ke čtyřem individuálním stěžovatelům, členům dotčené záložny.

(i) Skutkové okolnosti případu

Na stěžovatelskou společnost uvalil v červnu 2000 Úřad pro dohled nad družstevními záložnami (dále jen „Úřad“) nucenou správu, a to pro závažné nedostatky spočívající v opakovaných a hrubých porušeních zákona o spořitelních a úvěrních družstvech. Jak z provedeného šetření hospodaření stěžovatelky vyplynulo, tato v rozporu s předmětem svého podnikání prováděla obchodní transakce s třetími osobami, jejichž úhrnná hodnota přesahovala 162 mil. Kč. V důsledku odlivu těchto financí došlo k zásadnímu ohrožení vkladů jednotlivých členů záložny.

Jak Úřad rovněž ověřil, od února do května 2000 objem prostředků disponibilních pro výplatu vkladů členů stěžovatelské společnosti klesl z částky cca 9,8 mil. Kč na částku 5,7 mil. Kč; objem splatných vkladů se zvýšil z částky 633 mil. na 986 mil. Kč; konečně, ve stejné době došlo ke zvýšení objemu nezaplacených faktur po splatnosti více než patnáct dnů z částky 19 mil. Kč na částku 33 mil. Kč.

Nucená správa byla opakovaně vůči stěžovatelské společnosti zavedena rozhodnutím Úřadu z května 2001. Toto rozhodnutí bylo odůvodněno *inter alia* poznatkem, že stěžovatelská společnost je platebně neschopná. Jak bylo potvrzeno zástupcem stěžovatelské společnosti, záložna nebyla schopna plnit smlouvy o vedení účtů uzavřené se svými členy z důvodu nedostatku finančních prostředků. Úřad dále konstatoval, že z důvodu nedostatku finančních prostředků stěžovatelka neuhradila roční poplatek na činnost Úřadu za rok 2000 ani roční příspěvek do Zajišťovacího fondu družstevních záložen. Jak rovněž vyplynulo z účetní uzávěrky ke konci roku 2000, stěžovatelská společnost vykazovala k uvedenému datu zápornou hodnotu vlastního kapitálu ve výši minus cca 1,5 mld. Kč. Základní kapitál stěžovatelky přitom činil cca 21 mil. Kč. Z účetní uzávěrky zpracované ke konci roku 1999 vyplynulo, že hospodářský výsledek za tento rok představoval ztrátu ve výši cca minus 1,18 mld. Kč.

Proti uvedeným rozhodnutím Úřadu se stěžovatelská společnost bez úspěchu bránila cestou opravných prostředků opakovaně podávaných k Ministerstvu financí, dále žalobou na náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb., správními žalobami i ústavní stížností.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K otázce aktivní legitimace individuálních stěžovatelů, členů stěžovatelské společnosti

Předně, Soud je v probíhajícím řízení konfrontován s otázkou, zda mohou být za „oběti“ porušení Úmluvy považováni i čtyři individuální stěžovatelé, členové stěžovatelské společnosti a jejich statutárních, resp. kontrolních orgánů. Po předběžném posouzení tohoto aspektu případu rozhodl, že otázka aktivní legitimace těchto stěžovatelů ve vztahu k namítanému porušení článku 1 Protokolu č. 1 vyžaduje meritorní zkoumání. Naopak stížnost jednotlivých členů záložny na porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy odmítl jako neslučitelnou *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

b) Ke článku 1 Protokolu č. 1

Stěžovatelská společnost v první řadě před Soudem namítá porušení svého práva na pokojné užívání majetku zaručeného článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Tvrdí, že k uvalení nucené správy došlo v době, kdy zajišťovala pro své členy veškeré činnosti a neměla problémy s likviditou. Vklady i výplaty byly pozastaveny a členové stěžovatelské společnosti zůstali bez jakékoli možnosti s nimi nakládat.

Prvotní stanovisko vlády podrobně popsalo kritickou finanční situaci stěžovatelské společnosti, její vývoj v čase (viz výše), jakož i její příčiny, jež spočívaly *inter alia* v řadě – dílem protiprávních, dílem neobezřetných – obchodních transakcí prováděných členy představenstva a dosahujících v celkovém úhrnu řádů stovek milionů korun. V důsledku těchto finančních převodů došlo k zásadnímu odlivu kapitálu ze stěžovatelky a tím i k bezprostřednímu ohrožení návratnosti vkladů jednotlivých členů. Zavedení nucené správy bylo zcela nezbytné pro ochranu majetkových práv vkladatelů – členů stěžovatelky, zejména ve světle skutečnosti, že k nápravě nevedly předchozí, mírnější opatření ve formě omezení či zákazu některých činností.

V reakci na stanovisko vlády stěžovatelská společnost předně zpochybnila některé faktické údaje týkající se její hospodářské situace, na nichž Úřad založil svá rozhodnutí o uvalení nucené správy. Poukázala dále na to, že uvalení nucené správy nesledovalo žádný veřejný zájem. Záložna totiž poskytovala služby výhradně svým členům, kteří jako její spoluvlastníci s právem aktivně se podílet na její činnosti byli schopni ovlivnit její jednání i bez zásahu veřejné moci. S ohledem na svůj podíl na relevantním trhu (cca 16 %) stěžovatelská společnost rovněž zpochybnila závěr Úřadu o tom, že ohrožovala stabilitu sektoru družstevních záložen.

Soud po posouzení stanovisek obou stran dospěl k závěru, že věc si zasluhuje podrobného meritorního přezkumu. Tuto část stížnosti proto prohlásil za přijatelnou.

c) Ke článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatelská společnost tvrdí, že český právní řád neposkytuje žádný účinný právní prostředek nápravy, jehož prostřednictvím by bylo možné napadnout rozhodnutí o uvalení nucené správy. Správní soudy, alespoň v příslušné době, mohly zkoumat pouze legalitu rozhodnutí správních orgánů, nikoli jejich věcnou stránku, zejména podmínku veřejného zájmu a přiměřenosti. Stěžovatelská společnost poukazuje rovněž na to, že Ústavní soud odmítl dvakrát její ústavní stížnost bez věcného posouzení.

Prvotní stanovisko vlády poukázalo nejen na to, že rozhodnutí Úřadu o uvalení nucené správy byla k odvoláním stěžovatelské společnosti přezkoumávána Ministerstvem financí, ale zejména na skutečnost, že na základě zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, získaly správní soudy s účinností od 1. ledna 2003 pravomoc přezkoumávat nejen formální legalitu, nýbrž i věcnou odůvodněnost napadených rozhodnutí správních orgánů. Přístup k soudům s „úplnou přezkumnou pravomocí“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy je tedy od tohoto data pro stěžovatelskou společnost zajištěn.

Po předložení prvotního stanoviska vlády stěžovatelka rozšířila arzenál svých argumentů o tvrzení, že správce konkursní podstaty, který po prohlášení konkursu nastupuje na místo stěžovatelské společnosti, nejedná jejím jménem, ale jménem svým. Dojde-li k prohlášení konkursu, nebude mít stěžovatelská společnost žádnou možnost jednání konkursního správce ovlivnit. Poukázala rovněž na to, že v řízení před Nejvyšším správním soudem nebyla vyzvána k předložení příslušných dokladů, že předseda kontrolní komise nebyl přizván k účasti na řízení, ačkoli o to požádal, a že Nejvyšší správní soud vycházel v dominantní míře z argumentů a podkladů Ministerstva financí.

Soud po zhodnocení stanovisek obou stran dospěl k závěru, že tento aspekt sporu vyžaduje meritorní posouzení, a prohlásil jej za přijatelný (ovšem jen pokud jde o nárok stěžovatelské společnosti; analogický nárok individuálních stěžovatelů odmítl jako nepřijatelný, viz výše).

d) Ke článku 13 Úmluvy

Tvrzení stěžovatelské společnosti na poli článku 13 Úmluvy se shodují s jejími argumenty uplatněnými na poli článku 6 odst. 1.

Prvotní stanovisko vlády poukázalo zejména na skutečnost, že na základě již zmíněného zákona č. 150/2002 Sb. získaly správní soudy s účinností od 1. ledna 2003 pravomoc přezkoumávat nejen formální legalitu, nýbrž i věcnou odůvodněnost napadených rozhodnutí správních orgánů. Správní žaloba k Nejvyššímu správnímu soudu tudíž musí být považována za „účinný“ právní prostředek ve smyslu článku 13 Úmluvy.

Soud po zhodnocení argumentů obou stran konstatoval, že námitka uplatněná na poli článku 13 Úmluvy se překrývá s námitkou vznesenou na poli článku 6 odst. 1. Jako taková proto taktéž implikuje celou řadu komplexních otázek, jež si zaslouží, aby byly projednány v meritu. Tuto část stížnosti proto prohlásil rovněž za přijatelnou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 31. ledna 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 72034/01 – *Družstevní záložna PRIA a další proti České republice*

Soud prohlásil stížnost jednomyslně za přijatelnou, pokud jde o námitky porušení práva na přístup k soudu, práva na pokojné užívání majetku a práva na účinný prostředek nápravy, a to jak ve vztahu k samotné záložně, tak – s výjimkou práva na přístup k soudu – ve vztahu k 641 individuálním stěžovatelům.

(i) Skutkové okolnosti případu

Na stěžovatelskou společnost uvalil v lednu 2000 Úřad pro dohled nad družstevními záložnami (dále jen „Úřad“) nucenou správu, a to pro závažné nedostatky spočívající v opakovaných a hrubých porušeních zákona o spořitelních a úvěrních družstvech. Těchto porušení se dopustila tím, že v rozporu s předmětem svého podnikání uzavřela transakce s třetími osobami, jejichž celková výše přesahovala 77,5 mil. Kč.

O opakovaném zavedení nucené správy bylo rozhodnuto Úřadem v červenci 2000. Důvodem byla skutečnost, že závazky stěžovatelské společnosti ze splatných termínovaných vkladů přesahovaly 80 mil. Kč, přičemž stav finančních prostředků na jejích běžných účtech činil pouze 21,5 mil. Kč. Ztráta společnosti za rok 1999 dosahovala výše 57,5 mil. Kč.

Nucená správa byla na stěžovatelskou společnost znovu uvalena ještě rozhodnutím Úřadu z července 2001. Jak bylo Úřadem zjištěno, výše splatných závazků záložny činila cca 218 mil. Kč, přičemž disponovala pouze prostředky použitelnými k úhradě těchto závazků ve výši cca 59 mil. Kč. Ke konci roku 2000 záložna vykazovala zápornou hodnotu vlastního kapitálu ve výši minus 223 mil. Kč.

Jelikož ani opakované uvalení nucené správy nevedlo k nápravě tíživé finanční situace stěžovatelské společnosti, vydal Úřad v dubnu 2002 rozhodnutí, kterým jí odňal povolení působit jako družstevní záložna. Kromě předchozích zjištění se toto rozhodnutí opíralo též o skutečnost, že ke konci roku 2001 vykazovala stěžovatelská společnost hodnotu vlastního kapitálu ve výši cca minus 255 mil. Kč. Jak Úřad rovněž zjistil, stěžovatelská společnost evidovala celkovou sumu závazků po splatnosti ve výši nejméně 200 mil. Kč, přičemž disponovala prostředky použitelnými k úhradě splatných závazků pouze ve výši 56 mil. Kč. Úřad rovněž zjistil, že stěžovatelská společnost vykazovala hodnotu vlastního kapitálu ve výši cca minus 244 mil. Kč.

Proti uvedeným rozhodnutím Úřadu se stěžovatelská společnost bez úspěchu bránila cestou opravných prostředků opakovaně podávaných k Ministerstvu financí, dále žalobou na náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb., správními žalobami i ústavní stížností.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) *K otázce aktivní legitimace 641 individuálních stěžovatelů, členů stěžovatelské společnosti*
Předně, Soud je v probíhajícím řízení konfrontován s otázkou, zda mohou být za „oběti“ porušení Úmluvy považováni i jednotliví členové stěžovatelské společnosti. Po předběžném posouzení tohoto aspektu případu rozhodl, že otázka aktivní legitimace 641 individuálních stěžovatelů ve vztahu k namítanému porušení článku 1 Protokolu č. 1 vyžaduje meritorní zkoumání. Naopak stížnost jednotlivých členů záložny na porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy odmítl jako neslučitelnou *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

b) *Ke článku 1 Protokolu č. 1*

Stěžovatelská společnost v prvé řadě před Soudem namítá porušení svého práva na pokojné užívání majetku zaručeného článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Tvrdí, že k uvalení nu-

cené správy došlo v době, kdy zajišťovala pro své členy veškeré činnosti a neměla problémy s likviditou. Vklady i výplaty byla pozastaveny a členové stěžovatelské společnosti zůstali bez jakékoli možnosti s nimi nakládat.

Prvotní stanovisko vlády podrobně popsalo kritickou finanční situaci stěžovatelské společnosti, její vývoj v čase (viz výše), jakož i její příčiny, jež spočívaly *inter alia* v nezákonných finančních transakcích členů představenstva dosahujících řádů desítek milionů korun. Na tomto faktickém základě poté bylo demonstrováno, že uvalení nucené správy a následné odnětí povolení působit jako družstevní záložna bylo absolutně nezbytné pro ochranu majetkových práv vkladatelů – členů stěžovatelské společnosti i pro ochranu stability celého systému peněžního družstevnictví.

V reakci na stanovisko vlády stěžovatelská společnost předně zpochybnila veškeré faktické údaje týkající se její hospodářské situace, na nichž Úřad založil svá rozhodnutí o uvalení nucené správy (viz výše). Poukázala dále na to, že uvalení nucené správy nesledovalo žádný veřejný zájem a porušilo princip přiměřenosti. Záložna totiž poskytovala služby výhradně svým členům, kteří jako její spoluvlastníci s právem aktivně se podílet na její činnosti byli schopni ovlivnit její jednání i bez zásahu veřejné moci.

Soud po posouzení stanovisek obou stran dospěl k závěru, že věc si zasluhuje podrobného meritorního přezkumu. Tuto část stížnosti proto prohlásil za přijatelnou.

c) Ke článku 13 Úmluvy

Zadruhé, stěžovatelská společnost namítá, že neměla k dispozici účinný právní prostředek nápravy, kterým by se byla mohla bránit proti uvalení nucené správy. Za takový prostředek, tvrdí, nemohlo být považováno ani odvolání k Ministerstvu financí, ani následný přezkum v rámci správního soudnictví. V prvním případě měl totiž nadřízený orgán identické zájmy jako Úřad, jsouce oba součástí státní správy; ve druhém případě byl soudní přezkum omezen pouze na zákonnost napadených opatření, nikoli na jejich věcnou odůvodněnost, zejména na zkoumání podmínky veřejného zájmu a proporcionality.

Prvotní stanovisko vlády poukazovalo nejen na to, že rozhodnutí Úřadu o uvalení nucené správy byla k odvoláním stěžovatelské společnosti přezkoumávána Ministerstvem financí, ale zejména na skutečnost, že na základě zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, získaly správní soudy s účinností od 1. ledna 2003 pravomoc přezkoumávat nejen formální legalitu, nýbrž i věcnou odůvodněnost napadených rozhodnutí správních orgánů. Tyto prostředky, stejně jako ústavní stížnost, je proto nutno považovat za „účinné“ ve smyslu článku 13 Úmluvy.

V reakci na prvotní stanovisko vlády stěžovatelská společnost kontrovala, že nucená správa na ni byla uvalena ještě před tím, než měla možnost uplatnit v souladu se zákonem č. 552/1991 Sb. námitky vůči protokolu o kontrole. Nadto, veškeré následné argumenty stěžovatelské společnosti brojící proti nucené správě byly příslušnými orgány odmítány s poukazem na tento protokol. Stěžovatelská společnost rovněž zdůraznila, že nucený správce, který jediný byl po uvalení nucené správy oprávněn činit jejím jménem právní úkony, byl státem ustanoven, aniž by tomuto aktu mohla jakkoli odporovat.

Soud po zhodnocení argumentů obou stran konstatoval, že tato část stížnosti implikuje celou řadu komplexních otázek, jež si zaslouží, aby byly projednány v meritu. Tuto část stížnosti proto prohlásil za přijatelnou.

d) Ke článku 6 odst. 1 Úmluvy

Konečně, stěžovatelská společnost tvrdí, že rozhodnutí přijatá správními orgány nemohla být přezkoumána soudy s plnou jurisdikcí, jak to vyžaduje článek 6 odst. 1 Úmluvy.

První stanovisko vlády tento argument zpochybňovalo poukazem na již zmíněný soudní řád správní, který s účinností od 1. ledna 2003 přiznal správním soudům pravomoc přezkoumávat nejen formální legalitu, nýbrž i věcnou odůvodněnost napadených rozhodnutí správních orgánů.

Soud po zhodnocení stanovisek obou stran dospěl k závěru, že tento aspekt sporu vyžaduje meritorní posouzení, a prohlásil jej za přijatelný (ovšem jen pokud jde o nárok stěžovatelské společnosti; analogický nárok individuálních stěžovatelů odmítl jako nepřijatelný, viz výše).

2.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

V prvním pololetí roku 2006 rozhodl Soud komunikovat vládě celkem 61 nových stížností. Tyto stížnosti můžeme seřadit do několika skupin.

2.2.1. Stížnosti týkající se zejména délky soudních řízení

Otázka přiměřenosti délky soudních řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy), popř. v kombinaci s namítaným porušením práva na účinný prostředek nápravy délky řízení (článek 13 Úmluvy), zůstala dominantní problematikou agendy nově komunikovaných stížností. Zde je jejich přehled podaný ve třech skupinách podle jejich případných dalších charakteristik spjatých s předmětem řízení.

(i) Stížnosti na délku občanskoprávního řízení:

- stížnost č. 23002/03 – *Ladislav Zajíc a ostatní*,
- stížnost č. 27713/03 – *Milan Farský*,
- stížnost č. 82/04 – *Günter Enke*,
- stížnost č. 17539/03 – *Jaroslav Šebík a Jana Šternová*,
- stížnost č. 27375/03 – *Olga Maršíková a František Maršík* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 35885/03 – *Ivana Skálová* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 35173/03 – *Jiří Štěpnička*,
- stížnost č. 31624/03 – *Josef Klapal*,
- stížnost č. 37483/03 – *Josef Krejčí*,
- stížnost č. 15101/03 – *Věra Zdráhalová* (též článek 1 Protokolu č. 1),
- stížnost č. 42701/04 – *Pavel Bulín*,
- stížnost č. 44965/04 – *Oldřiška Klicperová*,
- stížnost č. 20663/03 – *Edita Rabinovitz*,
- stížnost č. 29072/04 – *Vlastimil Roušal a ostatní*,
- stížnost č. 13900/03 – *Vítězslav Dametz*,
- stížnost č. 36090/03 – *Josef Čtvrtečka* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 20269/03 – *Pavel Římánek*,
- stížnost č. 42180/04 – *Marta Korandová a ostatní*,
- stížnost č. 20662/03 – *Vladimír Dedek*,
- stížnost č. 17256/03 – *Oldřich Choděra* (č. 2),
- stížnost č. 45469/04 – *POLÁK spol. s r. o.*,
- stížnost č. 30793/03 – *Radovan Zdražilek a Emílie Zdražilková*,
- stížnost č. 4792/04 – *Antonín Mádle*,
- stížnost č. 24795/03 – *Pavel Ircing*,
- stížnost č. 23000/03 – *Zdeněk Šefčík*,
- stížnost č. 31607/03 – *Fehim Hanuša a Fatmir Hanuša* (délka 6 řízení),

- stížnost č. 32232/04 – *Josef Boháč* (délka 2 řízení),
- stížnost č. 43635/04 – *Věra Marková*,
- stížnost č. 24828/03 – *Božena Staňová*,
- stížnost č. 1335/04 – *Oldřich Konvička*,
- stížnost č. 22637/03 – *Zdeněk Vaňhara*,
- stížnost č. 17999/03 – *Miroslav Mourek* (též právo na přístup k soudu),
- stížnost č. 300021/03 – *Bohumila Myšáková*,
- stížnost č. 21628/03 – *Jiří Vebr* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 38394/03 – *Jiří Beran* (též článek 1 Protokolu č. 1),
- stížnost č. 26050/03 – *Vlastimil Sládek* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 1392/04 – *Stanislav Kašpar*,
- stížnost č. 27907/03 – *Miloslav Forejt* (č. 2),
- stížnost č. 27927/03 – *Svatopluk Pečenka* (též článek 1 Protokolu č. 1),
- stížnost č. 9160/04 – *Dalibor Blaha a Marta Blahová*,
- stížnost č. 4990/04 – *Irena Bartečková a Josef Dzierženga* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 36689/03 – *Vladimír Neuman*,
- stížnost č. 584/04 – *František Hlavica a ostatní*,
- stížnost č. 2911/04 – *Josef Kopůnec*,
- stížnost č. 1834/04 – *Josef Hromják*,
- stížnost č. 2901/04 – *Richard Adamíček* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 2048/04 – *Blanka Blažková a Jiří Bohuslav*,
- stížnost č. 1834/04 – *Martin Boháč a Radka Boháčová* (trestní řízení z hlediska poškozených),
- stížnost č. 1714/04 – *Karel Mruzek*.

(ii) Stížnosti na délku opatrovnického řízení a související otázky týkající se styku rodiče a dítěte:

- stížnost č. 31885/05 – *Lubomír Polášek* (délka řízení a právo na rodinný život),
- stížnost č. 995/06 – *Valerie Andělová* (délka řízení a právo na rodinný život),
- stížnost č. 9538/06 – *Pavel Mikeš* (délka řízení a právo na rodinný život).

(iii) Stížnosti na délku trestního řízení (stěžovatelem je obviněný):

- stížnost č. 1658/05 – *Josef Hrubý*.

2.2.2. Stížnosti týkající se jiných aspektů práva na spravedlivý proces

Sem řadíme stížnosti opírající se o článek 6 Úmluvy, které však nesměřují jen proti délce soudního řízení. Jde o:

- stížnost č. 13475/03 – *František Tůma a Radmila Tůmová* [právo na přístup k (Ústavnímu) soudu],
- stížnost č. 17273/03 – *Radmila Kysilková a Zdeněk Kysilka* (právo na veřejné projednání věci a právo na rovnost zbraní před Ústavním soudem),
- stížnost č. 14737/03 – *Jiří Hassa* (právo na přístup k dovolacímu soudu v trestním řízení),
- stížnost č. 20813/03 – *Ludmila Krobotová* [právo na přístup k (Ústavnímu) soudu],

- stížnost č. 17999/03 – *Miloslav Mourek* [právo na přístup k (Ústavnímu) soudu, délka občanskoprávního řízení].

2.2.3. Stížnosti týkající se výlučně jiných práv zaručených Úmluvou a jejími protokoly

Jedná se o zbytkovou kategorii stížností, které nevyvolávají žádné problémy na poli článku 6. Sluší se však připomenout, že řada stížností vyjmenovaných výše nastoluje také otázky mimo právo na spravedlivý proces. Komunikované stížnosti, v nichž článek 6 nehraje roli, jsou:

- stížnost č. 33920/05 – *Martin Novotný* (právo na rodinný život),
- stížnost č. 16316/03 – *Michael Beneckendorff* (právo na urychlené rozhodnutí o žádosti o propuštění z vazby),
- stížnost č. 21459/03 – *Jarmila Zahradníčková* (právo na pokojné užívání majetku),
- stížnost č. 34140/03 – *Byeongju Jeong* (právo nebýt podroben nelidskému zacházení ve své substantivní i procesní části, právo na účinný prostředek nápravy: stěžovatel namítá, že po svém zadržení při událostech kolem zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v Praze s ním nebylo adekvátně zacházeno, že vyšetřování jeho trestního oznámení nepomohlo události osvětlit a že neměl proti namítanému porušení článku 3 Úmluvy účinný prostředek nápravy).

2.3. ÚČAST NA VEŘEJNÉM JEDNÁNÍ SOUDU

Dne 14. března 2006 konal Soud veřejné jednání k odůvodnění stížnosti č. 27145/03 – *Nenad Pedović*. Podrobnější informace o případu lze objevit ve zprávě za druhé pololetí roku 2005 v oddílu 2.1. mezi stížnostmi prohlášenými za přijatelné. Jednání se věnovalo problematice ochrany stěžovatelova rodinného života. Ve věci byl vynesena rozsudek dne 18. července 2006, o němž bude referováno ve zprávě za druhé pololetí roku 2006 v oddílu 1.1.1. Soud v rozsudku dospěl k závěru, že bylo porušeno stěžovatelovo právo na řízení v přiměřené lhůtě, nikoli však jeho právo na rodinný život.

Jinak během prvního pololetí roku 2006 nekonal Soud žádné další veřejné jednání ve věci stížnosti směřující proti České republice.

2.4. OSTATNÍ AKTIVITY VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE VE VZTAHU K SOUDU

Vláda v uplynulém pololetí předložila Soudu prvotní nebo doplňující stanoviska k přijatelnosti a odůvodnění řady stížností, vyjadřovala se k možnosti smírného urovnání některých stížností, k návrhu na přiznání spravedlivého zadostiučinění nebo k právní pomoci z prostředků Rady Evropy.

V dalším se uvádí několik poznámek k případům intervencí ve věcech stížností proti jiným státům Rady Evropy, ve kterých jsou stěžovateli čeští občané nebo české právnické osoby (pododdíl 2.4.1.), a ve věcech jiných stížností proti jiným státům Rady Evropy, kde může vláda požádat o intervenci a vyjádřit se k obecným otázkám interpretace a aplikace Úmluvy v dané kauze (pododdíl 2.4.2.).

2.4.1. Intervence vlády podle článku 36 odst. 1 Úmluvy

Během prvního pololetí roku 2006 Soud komunikoval vládě České republiky podle článku 36 odst. 1 Úmluvy jednu novou stížnost podanou českým občanem proti jinému státu Rady Evropy. Jedná se o:

- stížnost č. 127/05 – *Michal Beneš proti Rakousku*, jejímž předmětem je délka trestního řízení proti stěžovateli. Dotazem na Ministerstvu zahraničních věcí bylo zjištěno, že stěžovateli, který je řádně zastoupen advokátem, nebyla poskytována konzulární pomoc. Nejevilo se tudíž jako potřebné v řízení před Soudem intervenovat.

V řízení o stížnosti č. 57785/00 – *Zlínasat, spol. s r. o. proti Bulharsku*, v němž česká vláda intervenovala, byl dne 15. června 2006 vynešen rozsudek senátu páté sekce Soudu, kterým bylo vysloveno porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1.

2.4.2. Intervence vlády podle článku 36 odst. 2 Úmluvy

Během prvního pololetí 2006 vláda České republiky neintervenovala v žádném řízení před Soudem na základě článku 36 odst. 2 Úmluvy. Dne 29. března 2006 byly nicméně v řízeních o stížnostech proti Itálii,¹¹ v nichž česká vláda v prvním pololetí roku 2005 intervenovala, vynešeny rozsudky velkého senátu, ve kterých se Soud vyslovil k problematice adekvátnosti výše vnitrostátně poskytované náhrady morální újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení.

Soud předně vysvětlil, že v situaci velkého počtu stížností na délku řízení proti některým státům mu nezbylo než sjednotit podobu svých rozsudků a zavést (interní) sazebníky pro takové určování výše náhrady morální újmy, které bude obdobné v obdobných případech. Podle Soudu nejlepší cestou k nápravě je předcházení průtahům v řízení; preventivní prostředek nápravy však nemusí být dostatečný, trvalo-li řízení již nepřiměřeně dlouhou dobu. Některé státy umožňují, aby byl jako kompenzace za nepřiměřeně dlouhé trestní řízení obviněnému snížen trest, a to způsobem výslovným a měřitelným. Jiné státy se rozhodly pro kombinaci urychlovacího prostředku nápravy s poskytováním odškodnění. Za efektivní je však možno považovat i prostředek nápravy čistě odškodňovací povahy. Soud také s odvoláním na princip subsidiarity uvedl, že státu, který se rozhodl zavést odškodňovací prostředek nápravy, musí být přiznán určitý prostor pro uvážení a zohlednění národních podmínek; neznamená to však ze strany Soudu rezignaci na veškerou kontrolu toho, zda způsoby interpretace a aplikace vnitrostátního práva vskutku vytvářejí účinky souladné s Úmluvou a navazující judikaturou Soudu.

K italské situaci Soud poznamenal, že nadměrná délka řízení o odškodňovacím prostředku nápravy může zpochybnit jeho účinnost a že není přijatelné ani to, aby se platba přiznané náhrady nadměrně oddalovala. Podle Soudu je možné uvažovat i o tom, že se procesní pravidla pro projednání žalob na odškodnění nepřiměřených délek řízení mohou lišit od běžných pravidel, jimiž se obvykle řídí projednávání žalob na náhradu škody; soudní poplatky by také neměly nadměrně bránit přístupu poškozených účastníků řízení k náhradě.

Zásadní problém představuje určení výše náhrady za morální újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. Soud vychází z vyvratitelné domněnky, že nadměrná délka řízení způsobila poškozenému morální újmu. Výše odškodnění pak závisí na charakteristikách a účinnosti vnitrostátního prostředku nápravy. Soud připouští, aby stát, který kombinuje prostředky nápravy urychlovací a odškodňovací a jehož rozhodnutí jsou v souladu s jeho právní tradicí a se životní úrovní jeho obyvatel, jsou vydávána rychle, jsou zdůvodněna a jsou promptně vykonána, vyplácel částky, jež jsou nižší než částky přiznávané Soudem, aniž by však byly ne-

¹¹ Jedná se o stížnosti *Scordino* (č. 1), *Cocchiarella, Ricardi Pizzatti, Musci, Mostacciuolo Guiseppe* (č. 1 a 2), *Procaccini Giuseppina a Orestina, Zullo Ernestina a Apicella* proti Itálii.

rozumně nízké. Nejsou-li však tyto charakteristiky splněny, přichází v úvahu zvýšení požadované vnitrostátní úrovně přiznávaných částek.

Závěrem Soud poskytl určité indicie o tom, jak bude hodnotit dostatečnost vnitrostátně přiznávaných částek na náhradu morální újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení. Uvedl, že podobnými případy rozumí dvě řízení, jež trvala stejný počet let, proběhla na stejném počtu instancí, měla obdobný význam svého předmětu pro stěžovatele, stěžovatelé se v jejich průběhu chovali v podstatě obdobně a uskutečnila se v téže zemi. Dále Soud poznamenal, že pokud bylo porušení Úmluvy uznáno na vnitrostátní úrovni a přiznána za něj kompenzace, přizná Soud nižší částku na náhradu morální újmy. Stěžovatel bude mít před Soudem nárok na takovou částku, která se rovná rozdílu mezi částkou, již by Soud nepovažoval za zjevně nerozumnou ve vztahu k částce přiznávané jinak Soudem, a částkou, která mu na vnitrostátní úrovni byla skutečně přiznána a rychle vyplacena. Taková částka může být ještě zvýšena za další dobu trvání řízení na vnitrostátní úrovni, jakož i za průtahy při úhradě přiznané částky. Z další analýzy Soudu vyplývá, že je připraven tolerovat, pokud bude na vnitrostátní úrovni vyplacena stěžovateli částka o něco málo nižší, než představuje 50 % částky, kterou by jinak přiznal Soud.

III. Výkon rozsudků Soudu

Na materii výkonu rozsudků Soudu lze, podobně jako to činí Výbor ministrů, nahlížet v rovinných zaplacení spravedlivého zadostiučinění (oddíl 3.1.), individuálních opatření k nápravě porušení Úmluvy (oddíl 3.2.) a obecných opatření k zamezení dalšího porušování Úmluvy (oddíl 3.3.). Výsledkem splnění všech povinností vyplývajících z rozsudků Soudu podle článku 46 Úmluvy je vydání závěrečné rezoluce, kterou také řízení o stížnosti definitivně končí (oddíl 3.4.).

3.1. ÚHRADA SPRAVEDLIVÉHO ZADOSTIUČINĚNÍ

Podobně jako v dřívější době i v prvním pololetí roku 2006 bylo pečlivě sledováno, aby došlo k zaplacení spravedlivého zadostiučinění podle rozsudku Soudu v určené tříměsíční lhůtě od právní moci rozsudku a aby bylo splněno ze smírného urovnání stížností v návaznosti na rozhodnutí Soudu o vyškrtnutí smírně uzavřených kauz ze seznamu případů.

Opožděná platba nicméně z technických důvodů nastala v kauze *Zouhar*; částka byla navýšena o příslušné úroky z prodlení v souladu s rozsudkem Soudu.

Informace o splnění peněžitých závazků s datem splatnosti během měsíců leden až srpen roku 2006 byla Výboru ministrů zaslána počátkem září 2006.

3.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ PORUŠENÍ ÚMLUVY

Na poli individuálních opatření k nápravě budiž pojednáno zvlášť o nepřiměřených délkách soudních řízení a o ostatních problémech.

3.2.1. Nepřiměřené délky soudních řízení

V návaznosti na rozsudky týkající se přiměřenosti délky stále probíhajícího soudního řízení je nezbytné sledovat další průběh těchto řízení, popř. přijmout opatření k jeho urychlení. Výbor ministrů požaduje informaci o stavu těchto řízení, a zejména tam, kde Soud vzhledem k významu předmětu řízení pro stěžovatele konstatoval povinnost zvláště rychlého a pečlivého vyřízení (např. opatrovnické věci nebo pracovněprávní spory), by měla být přijata též opatření k urychlení dalšího postupu v těchto řízeních.

V květnu 2006 byla Výboru ministrů podána informace o řízeních, která probíhala i po vydání rozsudků Soudu se závěrem o porušení zásady přiměřené délky řízení. Počet takto sledovaných řízení spíše narůstá, neboť Soud vydává rychleji rozsudky o nepřiměřené délce probíhajících vnitrostátních sporů, než se daří takové spory končit. Jakkoli se zdá, že předsedové dotčených soudů berou informaci o odsuzujících rozsudcích Soudu na vědomí, přičemž průběh těchto řízení sledují nejen oni, ale i odbor dohledu a stížností Ministerstva spravedlnosti, ke zbytečným prodlevám někdy přesto dochází¹² a hrozí pochopitelně i opakované uplatnění odpovědnosti státu za nepřiměřenou délku řízení, ať už před Soudem nebo nově také na vnitrostátní úrovni. Kromě toho nemohou navzdory rozsudku Soudu pokračující vnitrostátní soudní spory působit přesvědčivě ani na Výbor ministrů Rady Evropy.

3.2.2. Jiné problémy týkající se individuálních opatření

Další informace podané Výboru ministrů k problematice individuálních opatření se týkaly výkonu těchto rozsudků:

- rozsudek ze dne 7. prosince 2004 ve věci *Kilián*: stěžovatel může v zásadě znovu požádat o vydání územního rozhodnutí,
- rozsudek ze dne 7. června 2005 ve věci *Chmelíř*: ačkoli Soud na tuto možnost ve svém rozsudku nepoukázal, může stěžovatel i v této kauze požádat Ústavní soud o obnovu řízení o své ústavní stížnosti,¹³
- rozsudek ze dne 5. července 2005 ve věci *Exel*: vláda vyjádřila přesvědčení, že vzhledem k plynutí času (konkurs byl prohlášen v roce 1995) již nelze očekávat opětovný přezkum návrhu na prohlášení konkursu, ale že přezkum pohledávek, včetně těch, které stěžovatel zpochybňoval, probíhal na veřejných jednáních konkursního soudu.

Některé rozsudky vydané během prvního pololetí roku 2006 vyvolávají rovněž určité nové otázky na poli individuálních opatření k nápravě:

- rozsudek ze dne 7. února 2006 ve věci *Krasníki*: v tomto rozsudku Soud uvedl, že stěžovatel má možnost požádat o obnovu řízení před Ústavním soudem. Není známo, zda takovou žádost stěžovatel hodlá podat,
- rozsudek ze dne 18. dubna 2006 ve věci *Chadimová*: Soud bude teprve rozhodovat o spravedlivém zadostiučinění a nelze vyloučit, že vydá určité náznaky o způsobech, jimiž by bylo možno dosáhnout *restitutio in integrum*, pokud jde o porušení práva na soukromý život a na pokojné užívání majetku. Jinak se ovšem nezdá, že by taková individuální opatření na poli článku 8 Úmluvy byla reálná, neboť sporné kazety se záznamy odposlechů není mož-

¹² Příkladem budiž žádost vyřizujícího soudce Okresního soudu v Opavě o prodloužení lhůty k vyhotovení rozsudku ve věci *Thon* anebo prodloužení lhůty k předložení znaleckého posudku ve věci *Nemeth*; na okraj je možno poznamenat, že Česká republika posledně zmíněnou kauzu u Soudu prohrála zřejmě zejména kvůli neúměrné době, po kterou byl v této jinak objektivně složité trestní kauze pořizován znalecký posudek, přičemž řízení stagnovalo. Obě zmíněné kauzy (jedna opatrovnická, druhá trestní) si ovšem podle judikatury Soudu s ohledem na svůj význam pro stěžovatele vyžadují pečlivější přístup ze strany vnitrostátních orgánů než třeba běžné řízení o zaplacení peněžité částky.

¹³ Stěžovatel to také učinil; výsledek řízení před Ústavním soudem o návrhu na obnovu není dosud znám.

no nalézt, a majetkovou újmu způsobenou stěžovatelce porušením článku 1 Protokolu č. 1 může krýt spravedlivé zadostiučinění.

3.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K ZAMEZENÍ PORUŠOVÁNÍ ÚMLUVY

V tomto oddílu bude podána stručná informace o vývoji implementace rozsudků Soudu v rovině obecných opatření.

3.3.1. *K zabezpečení prostředku nápravy nepřiměřených délek soudních řízení*

Dne 16. března 2006 schválil Parlament návrh novely zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Novela byla vyhlášena dne 27. dubna 2006 pod číslem 160/2006 Sb. a uvedeného dne též nabyla účinnosti. O přijetí již dříve avizované novely byl v květnu 2006 informován Výbor ministrů Rady Evropy; vláda také vznesla námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy u všech stížností na délku řízení, které ještě nebyly prohlášeny za přijatelné.

Účinnost tohoto prostředku nápravy závisí na splnění několika předpokladů. Ministerstvo spravedlnosti, jež má žádosti o náhradu nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepřiměřené délce soudního řízení předběžně projednat v zákonné šestiměsíční lhůtě, by také mělo být schopno vyřídit tyto žádosti zaprvé včas a zadruhé v souladu s judikaturou Soudu, tj. rozpoznat, ve kterých případech byla délka řízení nepřiměřená, a přiznat v nich adekvátní částku jako náhradu utrpěné nemajetkové újmy. Za účelem zvýšení pravděpodobnosti, že metodika zvolená Ministerstvem spravedlnosti bude respektovat požadavky Soudu, vypracovala Kancelář vládního zmocněnce pro potřeby aplikace novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb. manuál opírající se o poznatky z rozhodovací praxe Soudu vůči České republice a závěry velkého senátu Soudu ve věcech proti Itálii (viz pododdíl 2.4.2. zprávy).

Soud ani Výbor ministrů doposud k novelizované právní úpravě nezaujaly stanovisko. Je ovšem zřejmé, že *a priori* příznivou výchozí pozici danou rozhodnutím Parlamentu odškodňovat oběti porušení práva na přiměřenou délku řízení na domácí úrovni může naopak výrazně zhoršit nedostatečná aplikace novelizované právní úpravy Ministerstvem spravedlnosti a našimi soudy, u nichž navíc hrozí zdoluhavé projednávání těchto návrhů na odškodnění (pro Soud není přijatelné, aby aplikace prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení trpěla nepřiměřenou délkou).

Vládní zmocněnec se domnívá, že rizika nedostatečné aplikace novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb. jsou závažným problémem, na který musí vládu upozornit.

3.3.2. *Ke vlivu opatření přijímaných za účelem zkrácení soudních řízení na délku soudních řízení*

Výbor ministrů Rady Evropy bere na vědomí, že Česká republika přijímá legislativní změny, zejména občanského soudního řádu, jejichž účelem má být zrychlení soudních řízení, požaduje nicméně také informace o reálných dopadech těchto legislativních změn na délky soudních řízení. To platí např. pro velké novely procesních předpisů, jako byl zákon č. 30/2000 Sb. pro občanské soudní řízení a zákon č. 265/2001 Sb. pro trestní řízení. Existující statistické údaje sice vykazují mírné snižování délek soudních řízení, není ale známo, jaké jsou přesné příčiny tohoto pozitivního vývoje a do jaké míry k němu přispěly změny procesních předpisů.

Samostatný problém představuje i skutečnost, že v České republice není zjišťována celková délka soudních řízení tak, jak je pojímána Soudem. Současné statistické údaje o délkách procesů civilních nebo trestních nepočítají ani s řízením dovolacím, ani s řízením před Ústavním soudem, která se ale rovněž započítávají do celkové délky řízení ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Navíc, trestní řízení podle judikatury Soudu začíná sdělením obvinění, tedy zpravidla výrazně dříve, než je trestní kauza státním zastupitelstvím po policejním vyšetřování předložena soudu. Statistiky o přípravném řízení a statistiky o řízení před soudem však nejsou propojeny a arbitrárně sčítat nenavazující údaje týkající se různých řízení nelze.

Řešení naznačených problémů by mělo být věnováno patřičné úsilí.

3.3.3. K nápravě porušení Úmluvy v jiných aspektech

V lednu 2006 byla Výboru ministrů poskytnuta informace o obecných opatřeních k nápravě souvisejících s rozsudkem ze dne 25. ledna 2005 ve věci *Singh*, v níž byly vyzdvihnuty změny v trestním řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. a zmíněny statistiky, z nichž vyplývá, že průměrná délka vyhošťovací vazby výrazně poklesla (dále viz pododdíl 3.4.2.).

V květnu 2006 byly Výboru ministrů podány informace o výkonu těchto rozsudků:

- rozsudek ze dne 7. prosince 2004 ve věci *Kilián*: na základě přijetí soudního řádu správního se rozvinula judikatura Nejvyššího správního soudu konformní se závěry Soudu v této kauze,
- rozsudek ze dne 7. června 2005 ve věci *Chmelíř*: vláda vyjádřila názor, že se jedná o specifický případ, z něhož nelze vyvozovat obecné závěry,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Milatová a ostatní*: vláda uvedla, že jednak zákon o Ústavním soudu sice neukládá soudci-zpravodaji zaslat autorovi ústavní stížnosti vyjádření ostatních účastníků a vedlejších účastníků řízení, nicméně mu to současně ani nezaazuje, jednak Soud nevyslovil obecnou povinnost za všech okolností tato vyjádření autorovi ústavní stížnosti zaslat. Za této situace by mělo dostačovat, pokud Ústavní soud upraví svoji praxi. Plénum Ústavního soudu přijalo v říjnu 2005 doporučení, jak v návaznosti na rozsudek *Milatová a ostatní* postupovat,
- rozsudek ze dne 5. července 2005 ve věci *Exel*: vláda poukázala předně na současný právní rámec rozhodování o nařízení jednání k přezkumu návrhu na prohlášení konkursu, dále na usnesení Nejvyššího soudu z ledna 2006, v němž byly upřesněny podmínky, za kterých musí konkursní soudce jednání nařídit, a konečně na nový insolvenční zákon vyhlášený pod č. 182/2006 Sb.

Některé rozsudky z poslední doby vyvolávají další otázky, zejména na poli trestního práva procesního:

- rozsudek ze dne 25. října 2005 ve věci *Vejmola* poukazuje, a to i nad rámec specifických skutkových okolností tohoto případu, na strukturální problematičnost délky rozhodování o žádostech obviněných o propuštění z vazby,¹⁴
- rozsudek ze dne 7. února 2006 ve věci *Krasniki* zpochybňuje dostatečnost právní úpravy využívání výpovědí utajovaných svědků, obsažené v trestním řádu, z hlediska zabezpečení práv obviněných podle článku 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy.¹⁵

¹⁴ Jedná se tu především o zdlouhavé doručování, naprosto neslučitelné s představou Soudu o opravdu urychleném rozhodování o žádostech o propuštění z vazby podle článku 5 odst. 4 Úmluvy, a skutečnost, že zatímco je soud prvního stupně vázán zákonnou lhůtou pro rozhodnutí, soud stížnostní již žádnou lhůtu vázán není. Výsledkem těchto strukturálních faktorů, k nimž se přidružilo malování v soudní budově, bylo více než tříměsíční rozhodování o propuštění stěžovatele na svobodu, které se ukázalo pro Soud jako neakceptovatelné; stěžovatel byl ostatně propuštěn z jiného důvodu ještě předtím, než bylo o jeho žádosti rozhodnuto. Další stížnosti týkající se této problematiky Soud již vládě České republiky oznámil.

3.4. REZOLUCE VÝBORU MINISTRŮ

V tomto oddílu se zmíníme o případech přijatých závěrečných rezolucí Výboru ministrů, jimiž končí projednávání určité kauzy v Radě Evropy, a o případech, které jsou z hlediska informací poskytnutých Českou republiku připraveny na vydání závěrečné rezoluce.

3.4.1. *Přijaté závěrečné rezoluce Výboru ministrů*

Dne 21. června 2006 přijal Výbor ministrů závěrečné rezoluce v těchto třech případech:

- rozsudek ze dne 26. října 2004 ve věci *Koliha*,
- rozsudek ze dne 17. května 2005 ve věci *Parchanski*,
- rozsudek ze dne 11. ledna 2005 ve věci *Netolický a Netolická*.

Ve všech případech se jednalo o rozsudky, jimiž bylo schváleno smírné urovnání stížností.

3.4.2. *Případy připravené na vydání závěrečné rezoluce Výboru ministrů*

Ke konci prvního pololetí roku 2006 se jedná o tyto případy:

- rozsudek ze dne 12. července 2001 ve věci *Malhous*,
- rozsudek ze dne 5. listopadu 2002 ve věci *Pincová a Pinc*,
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci *Zvolský a Zvolská*,
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci *Běleš a ostatní*,
- rozsudek ze dne 26. listopadu 2002 ve věci *Bucheň*,
- rozsudek ze dne 29. července 2003 ve věci *Červeňáková a ostatní*,
- rozsudek ze dne 21. října 2003 ve věci *Kreditní a průmyslová banka*,
- rozsudek ze dne 24. února 2004 ve věci *Vodárenská akciová společnost, a. s.*,
- rozsudek ze dne 17. května 2005 ve věci *Udovik*,
- rozsudek ze dne 18. ledna 2005 ve věci *Šoller*,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Turek*,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Páleník*,
- rozsudek ze dne 27. září 2005 ve věci *Pillmann*,
- rozsudek ze dne 25. ledna 2005 ve věci *Singh*.

¹⁵ Příbuzného problému se týká i rozsudek ze dne 18. července 2006 ve věci *Balšán*, o němž bude referováno v příští zprávě.

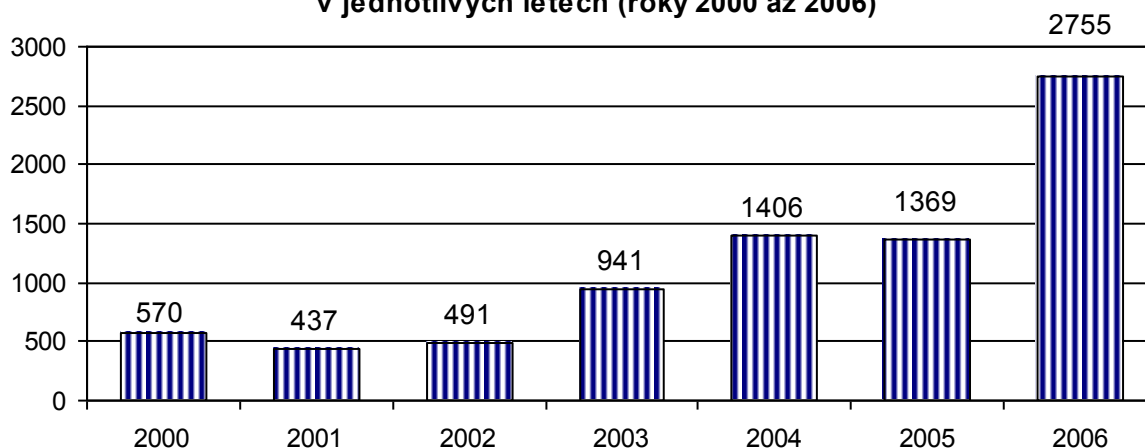
Obsah

Úvod	
I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. ledna do 30. června 2006.....	3
1.1. Rozsudky Soudu ve věci samé	3
1.1.1. Nové rozsudky Soudu	3
1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu	25
1.2. Smírná urovnání případů	25
1.3. Stížnosti prohlášené za nepřijatelné	26
1.3.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné	27
1.3.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné	31
1.4. Stížnosti vyškrtuté ze seznamu.....	32
1.4.1. Schválená smírná urovnání stížností	32
1.4.2. Stažené stížnosti.....	35
II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. ledna do 30. června 2006 vývoj a řízení o nich nadále probíhá	35
2.1. Stížnosti prohlášené za přijatelné	36
2.2. Nově oznámené stížnosti	44
2.2.1. Stížnosti týkající se zejména délky soudních řízení	44
2.2.2. Stížnosti týkající se jiných aspektů práva na spravedlivý proces	45
2.2.3. Stížnosti týkající se výlučně jiných práv zaručených Úmluvou a jejími protokoly	46
2.3. Účast na veřejném jednání Soudu	46
2.4. Ostatní aktivity vládního zmocněnce ve vztahu k Soudu	46
2.4.1. Intervence vlády podle článku 36 odst. 1 Úmluvy	47
2.4.2. Intervence vlády podle článku 36 odst. 2 Úmluvy	47
III. Výkon rozsudků Soudu.....	48
3.1. Úhrada spravedlivého zadostiučinění	48
3.2. Individuální opatření k nápravě porušení Úmluvy	48
3.2.1. Nepřiměřené délky soudních řízení	49
3.2.2. Jiné problémy týkající se individuálních opatření	49
3.3. Obecná opatření k zamezení porušování Úmluvy.....	50
3.3.1. K zabezpečení prostředku nápravy nepřiměřených délek soudních řízení	50
3.3.2. Ke vlivu opatření přijímaných za účelem zkrácení soudních řízení na délku soudních řízení	50
3.3.3. K nápravě porušení Úmluvy v jiných aspektech.....	51
3.4. Rezoluce Výboru ministrů	52
3.4.1. Přijaté závěrečné rezoluce Výboru ministrů	52
3.4.2. Případy připravené na vydání závěrečné rezoluce Výboru ministrů	52
Obsah	53

Zpráva za období od 1. července do 31. prosince 2006 o stavu vyřizování stížností podaných proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva

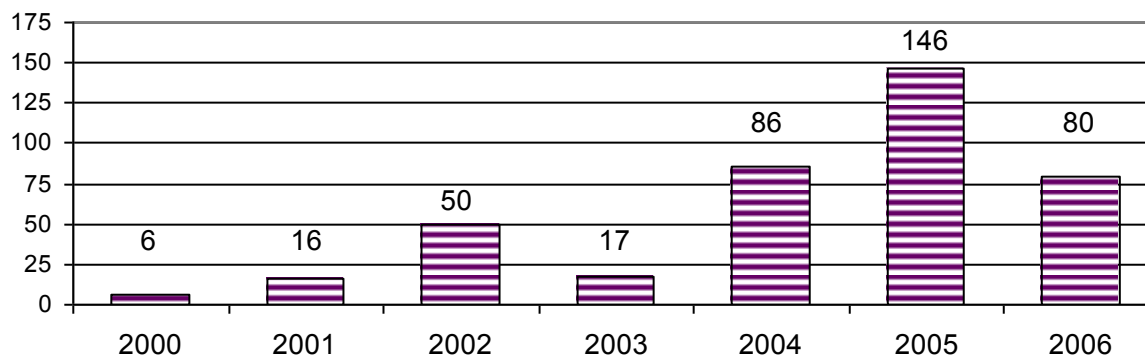
Na úvod můžeme graficky předestřít vývoj počtu vládě komunikovaných stížností, rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) a stejně tak nastítnit i celkový přehled agendy komunikovaných stížností proti České republice, jak se jevil ke konci roku 2006.

Graf č. 1:
Stížnosti podané proti České republice
v jednotlivých letech (roky 2000 až 2006)

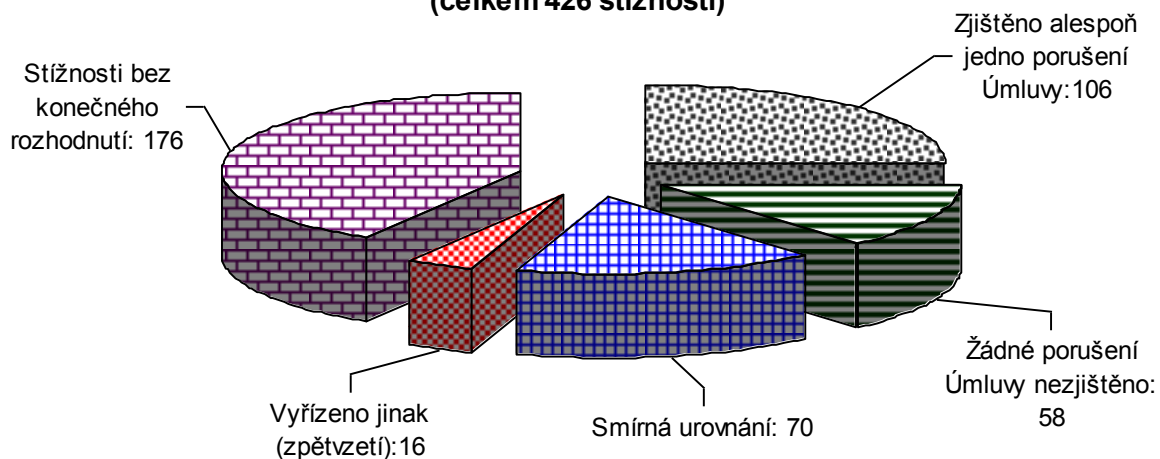
Údaje v grafu č. 1 vycházejí ze statistik zveřejněných kanceláří Soudu a bývají zpravidla s určitým časovým odstupem korigovány. Kolektivní stížnosti zde však figurují v jednotkách, nikoli podle skutečného počtu zainteresovaných stěžovatelů. Díky značnému zvýšení počtu stížností podaných proti České republice se naše země stává stále více spoluzodpovědnou za přetížení Soudu.

Graf č. 2:
Počet komunikovaných stížností proti České republice
v jednotlivých letech (roky 2000 až 2006)

Z vývoje zachyceného grafem č. 2 vyplývá, že Soud při oznamování nových stížností vládě České republiky poněkud polevil, což nepochybně souvisí se zavedením nového prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení s účinností od 27. dubna 2006 (viz pododíl 3.3.1.).

Graf č. 3:
Přehled stížností komunikovaných vládě České republiky
od 1/1/1993 do 31/12/2006 podle stavu jejich vyřizování
(celkem 426 stížností)

Graf č. 3 rovněž ukazuje statický obrázek o agendě tak, jak se jeví ke konci roku 2006. Sluší se poznamenat, že rozsudek ze dne 7. února 2006 ve věci *D. H. a ostatní*,¹ který vyzněl pro vládu příznivě,² bude během roku 2007 nahrazen rozsudkem velkého senátu, proto tato věc figuruje mezi stížnostmi bez konečného rozhodnutí. Položka Žádné porušení Úmluvy nezjištěno zahrnuje jak rozhodnutí Soudu o (ne)přijatelnosti (celkem 56), tak rozsudky, v nichž nebylo žádné porušení Úmluvy shledáno (celkem 2, resp. 3 – viz výše v tomto odstavci k rozsudku senátu ve věci *D. H. a ostatní*). Máme za to, že zvolená klasifikace lépe odráží počty případů, v nichž bylo (nebylo) zjištěno porušení Úmluvy. Vedle toho je třeba vzít v potaz i skutečnost, že Soud v řadě rozsudků shledává pouze dílčí porušení Úmluvy a že rozsah stížnostních námitek bývá značně variabilní, takže různé případy nelze ani na základě výše uvedených čísel vzájemně srovnávat.

V letech 1993 až 2006 včetně dosáhl objem finančního plnění z odsuzujících rozsudků celkové částky cca 919 603 €. Vedle toho v rámci smírných urovnání se za stejné období vláda zavázala uhradit cca 878 975 €.³

Tato zpráva je dále rozčleněna na část I, která obsahuje přehled případů uzavřených Soudem v období, za které se zpráva podává. Část II zprávy se zmiňuje o případech, u nichž v daném období došlo k jinému vývoji a řízení o nich před Soudem pokračuje. Část III zprávy bude věnována problematice výkonu rozsudků Soudu. Pro přehlednost můžeme odkázat na obsah na straně 39.

¹ Není-li uvedeno jinak a vyjma nadpisů, má se za to, že zmiňované stížnosti směřují proti České republice.

² Viz informace obsažené ve zprávě za období prvního pololetí roku 2006.

³ Je namístě vzít v úvahu skutečnost, že vláda uzavírá smírně jen ty případy, ve kterých reálně hrozí odsouzení. Dále se zohledňuje míra finančního rizika pro stát; je-li malé a požadavky stěžovatelů naopak vysoké, není v zájmu státu uzavírat smír „za každou cenu“ [pod tímto zorným úhlem se také jeví jako dosti výjimečné uzavření smíru ve věci *Tůma a Tůmová* (viz níže pododíl 1.3.1.)]. Viz dále pozn. pod čarou č. 8.

I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. července do 31. prosince 2006

Řízení před Soudem končí obvykle rozsudkem ve věci samé (oddíl 1.1.), prohlášením stížnosti za nepřijatelnou v plném rozsahu (oddíl 1.2.) nebo vyškrtnutím stížnosti ze seznamu případů, především z důvodu smírného urovnání (oddíl 1.3.).

1.1. ROZSUDKY SOUDU VE VĚCI SAMÉ

V daném období vynesl Soud celkem třináct rozsudků ve věci samé (jeden rozsudek se týkal spravedlivého zadostiučinění – viz pododdíl 1.3.1). Rozsudky postupně nabývají právní moci způsobem předvídaným v článku 44 Úmluvy.

1.1.1. Nové rozsudky Soudu

Soud ve třinácti rozsudcích dospěl k závěru, že ze strany České republiky došlo k porušení Úmluvy, a to:

- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu nepřiměřené délky občanskoprávního řízení v jednom případě (*Šimonová*) a řízení o péči o nezletilé ve třech případech (*Fiala, Pedovič, Reslová*), jakož i v jednom případě článku 13 Úmluvy z důvodu absence vnitrostátního prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení (*Fiala*),
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu odepření přístupu k (Ústavnímu) soudu ve dvou případech (*GECO, a. s. a Friedrich*),
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu porušení práva na přístup k obecnému soudu v jednom případě (*Štefanec*),
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu porušení rovnosti zbraní v řízení před Ústavním soudem v jednom případě (*Mareš*),
- článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy z důvodu odepření možnosti vyslechnout svědky v trestním řízení v jednom případě (*Balšán*),
- článku 8 Úmluvy v aspektu práva na rodinný život ve čtyřech případech (*Fiala, Reslová, Koudelka, Wallová a Walla*, nikoli však ve věci *Pedovič*),
- článku 10 Úmluvy z důvodu sankce za výkon svobody projevu (*Štefanec*),
- článku 11 Úmluvy z důvodu odepření registrace politické strany (*Linkov*),
- článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě z důvodu nepřiměřeného břemene na straně povinných osob v restituci (*Zich a ostatní*).

Nyní následují podrobnější informace k jednotlivým rozsudkům, a to v chronologickém pořadí podle data, kdy byly vydány.

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 48548/99 – *František Zich a ostatní proti České republice*

Soud dospěl k jednomyslnému závěru, že v případě stěžovatelů došlo aplikací zákona o mimosoudních rehabilitacích k porušení jejich práva na pokojné užívání majetku dle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, když vnitrostátní orgány nepřihlédly ke konkrétním okolnostem, za kterých restituce proběhla, především k míře odškodnění, a stěžovatelé tak v důsledku vydání nemovitosti museli nést „mimořádné a tíživé břemeno“. Soud přiznal stěžovatelům toliko náhradu nákladů řízení a utrpěné morální újmy (celkem ve výši 7 000 €) a otázku náhrady hmotné škody odložil.

(i) Skutkové okolnosti případu

Osmice stěžovatelů jsou členy bytového družstva, které bylo vlastníkem domu nacházejícího se v Praze 3. V roce 1994 byl tento dům soudním rozhodnutím vydán v restituci právním nástupcům původních majitelů. Stěžovatelé vystupovali v restitučním řízení jako vedlejší účastníci na straně družstva, neboť bydleli v družstevních bytech nacházejících se v nemovitosti.

Obvodní soud v rozsudku z března 1994 konstatoval, že družstvo je povinnou osobou ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích, a nařídil družstvu uzavřít dohodu o vydání nemovitosti. Družstvo a stěžovatelé se odvolali s tím, že soud porušil jejich práva a nepřihlédl k důsledkům svého rozhodnutí. Svoji argumentaci opírali zejména o to, že družstvo je jakožto obchodní společnost, jejímiž členy jsou pouze fyzické osoby, vyloučeno z okruhu osob povinných k restituci. Městský soud v Praze však v lednu 1996 rozsudek obvodního soudu potvrdil. Současně připustil dovolání v uvedené právní otázce. Nejvyšší soud v únoru 1998 dovolání družstva zamítl.

Družstvo se stěžovateli jako vedlejšími účastníky podalo proti rozsudkům obecných soudů ústavní stížnost, v níž napadlo zásah do svých vlastnických práv a do práv stěžovatelů. Uvedlo, že bylo *de iure* a *de facto* vyvlastněno z důvodu nesprávného výkladu restitučního zákona. Ústavní soud v listopadu 1998 stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou, když mimo jiné uvedl, že vydání nemovitosti původním vlastníkům není důvodem, aby stěžovatelé byli zbaveni svého členství v družstvu a bylo jim bráněno obývat byty, které se v nemovitosti nacházejí. Na základě ustanovení § 12 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích zůstalo stěžovatelům v restituovaném domě zachováno právo nájmu k bytům, jež dříve užívali jako členové družstva.

V lednu 1999 byla mezi Ministerstvem financí a družstvem podepsána dohoda, na základě které vrátil stát družstvu kupní cenu ve výši 1 512 tis. Kč, jíž vynaložilo v minulosti na nákup nemovitosti.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v rozsudku analyzoval, zda jsou splněny podmínky článku 1 Protokolu č. 1, za kterých je zásah do práva pokojně užívat majetek v souladu s Úmluvou.

Předně Soud řešil, zda došlo k zásahu do majetkových práv stěžovatelů, když povinnou osobou v restituci bylo družstvo, nikoli jednotliví členové. Soud tu dospěl k závěru, že stěžovatelé jakožto členové družstva užívali práv majetkové povahy, a to konkrétně práva převádět členská práva a povinnosti ve smyslu § 230 obchodního zákoníku, práva na dědění členství v družstvu dle § 232 uvedeného zákoníku a § 706 odst. 2 občanského zákoníku a rovněž práva nabýt převodem vlastnické právo k bytu dle § 24 zákona o transformaci družstev. Uvedl, že s ohledem na skutečnost, že před restitucí patřila předmětná nemovitost družstvu, jehož jsou stěžovatelé členy, jimž svědčí výše uvedená práva, a do jehož finančních fondů vložili své členské podíly, se domnívá, že restitucí došlo k zásahu do práv stěžovatelů na pokojné užívání majetku ve formě zbavení majetku.

Dále se Soud zabýval legalitou a legitimitou zásahu a uvedl, že k němu došlo na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích, přičemž podle judikatury Soudu restituční zákony obecně sledují legitimní cíl vyrovnat křivdy minulosti a jsou prostředkem ochrany zákonnosti právních vztahů a socio-ekonomického vývoje země.

Konečně se Soud soustředil na otázku, zda zásah do práva stěžovatelů na pokojné užívání majetku v podobě restituce sporné nemovitosti, k níž došlo v souladu se zákonem a ve veřejném zájmu, představoval pro stěžovatele nepřiměřenou zátěž. Zopakoval, že odstraňování křivd minulosti by nemělo být provázáno vznikem křivd nových. Soud zdůraznil, že restitucí domu se zásadně změnilo právní postavení stěžovatelů, neboť z podílníků bytového družstva s řadou práv z toho vyplývajících (právo na převedení členského podílu, právo na převedení bytu do svého vlastnictví) se stali pouhými běžnými nájemníky bytů domu v soukro-

mém vlastnictví třetích osob. Výši náhrady, kterou stěžovatelé, resp. bytové družstvo na základě restitučního zákona obdrželo (vrácení kupní ceny zaplacené státu v roce 1981) či mohlo obdržet (proplacení rozdílu mezi kupní cenou a cenou domu v době uplatnění restitučního nároku v roce 1991), nelze podle Soudu považovat za dostatečnou vzhledem k částkám, za které mohli stěžovatelé v roce 1996, kdy k restituci došlo, své členské podíly převést, případně družstevní byty prodat, pokud by využili svého práva na jejich převedení do svého vlastnictví. S ohledem na všechny tyto okolnosti případu konstatoval, že restituce sporné nemovitosti představovala pro stěžovatele nepřiměřenou zátěž.

Soud proto dospěl k závěru, že k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě došlo.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Soud přiznal stěžovatelům dohromady částku 6 000 € jako náhradu utrpěné morální újmy a částku 1 000 € jako náhradu nákladů řízení.

Pokud jde o náhradu hmotné škody, požadovali stěžovatelé hodnotu jednotlivých bytů, které po restituci domu, v němž se nacházejí, ztratily charakter bytů družstevních, a to – s odkazem na znalecké posudky vypracované na jejich žádost – v rozmezí dle velikosti bytu od 1 201 tis. Kč do 1 993 tis. Kč.

Soud otázku náhrady hmotné škody odložil s tím, aby mu strany ve lhůtě tří měsíců předložily k této otázce písemná stanoviska a zejména jej seznámily s případně uzavřenou dohodou (viz pododdíl 1.3.1).

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 26141/03 – Jiří Fiala proti České republice

Soud dospěl k jednomyslnému závěru, že v případě stěžovatele došlo postupem vnitrostátních soudů v řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti k porušení jeho práva na respektování rodinného života (článek 8 Úmluvy) v důsledku absence výkonu jeho práva na styk s nezletilými dětmi a k porušení práva stěžovatele na projednání věci v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy). Současně soud shledal porušení práva stěžovatele na účinný prostředek nápravy (článek 13 Úmluvy). Stěžovatel nepodal návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění, a Soud mu proto z tohoto titulu žádnou částku nepřiznal.

(i) Skutkové okolnosti případu

V dubnu 2000 podala matka návrh na úpravu poměrů k nezletilým dětem. Synové stěžovatele byli v té době ve věku sedmi, resp. deseti let. V květnu 2000 schválil Obvodní soud pro Prahu 9 dohodu rodičů, na základě které byly nezletilé děti svěřeny do výchovy matce, otec se zavázal platit ve prospěch dětí výživné. Styk mezi stěžovatelem a dětmi v té době probíhal prakticky bez problémů. Posléze se však děti s otcem odmítaly stýkat a mezi rodiči docházelo k závažným konfliktům, které byly předmětem jak přestupkových řízení, tak řízení trestního.

V únoru 2001 vydal obvodní soud předběžné opatření, kterým byl styk stěžovatele s dětmi upraven, ale pro odpor dětí se jej nepodařilo zrealizovat. V červnu 2002 byl styk stěžovatele s dětmi obvodním soudem zakázán s tím, že děti se cítí v přítomnosti stěžovatele ohroženy, nechť se s ním stýkají a potřebují klid, který mohou nalézt pouze tehdy, nebudou-li se s otcem stýkat a nebude vedeno žádné soudní řízení. Tento rozsudek byl však Městským soudem v Praze v listopadu 2003 zrušen.

V březnu 2004 vydal obvodní soud další předběžné opatření, kterým nařídil styk za účasti psychologa, jenž měl děti na styk s otcem postupně připravit. Stěžovatel však tento způsob styku odmítal.

V dubnu 2005 obvodní soud styk stěžovatele s ohledem na okolnosti případu a výsledky znaleckého zkoumání zakázal s tím, že stěžovatel se v minulosti choval k dětem nezodpovědně a neplnil svoji vyživovací povinnost, nevyužíval svého práva na styk s dětmi, a pokud

se na setkání dostavil, šlo o stresovou záležitost pro děti. Soud poukázal na závěry znaleckého posudku, který vyloučil s ohledem na psychickou vyspělost dětí, že by byly indoktrinovány matkou. Svoje hodnocení případu uzavřel tím, že jakýkoli další styk stěžovatele s dětmi by znamenal narušení jejich psychického stavu. Městský soud tento rozsudek v říjnu 2005 potvrdil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K právu na přiměřenou délku řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Soud uvedl, že soudní řízení trvající zhruba pět let na dvou stupních soudní soustavy bylo do určité míry složité, a to zejména vzhledem ke sporům mezi rodiči. Neopomenul též poukázat na to, že stěžovatel svým chováním přispěl k celkové délce řízení. Soud nicméně vyzdvihl, že věc vyžadovala mimořádně urychlené vyřízení zejména proto, že velmi napjatá situace v rodině měla zničující důsledky na psychický stav nezletilých. V této souvislosti nelze dle Soudu rovněž přehlédnout, že za průtah v délce jednoho roku způsobený ztrátou spisu jsou plně odpovědné české soudy. Soud proto dospěl k závěru, že délku řízení nelze v daném případě považovat za přiměřenou ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K právu na respektování rodinného života (článek 8 Úmluvy)

Soud předně konstatoval, že ačkoli Obvodní soud pro Prahu 9 v únoru 2001 s ohledem na konflikty mezi rodiči vydal z moci úřední předběžné opatření, kterým styk stěžovatele s dětmi upravil, kroky, které vnitrostátní orgány ve věci činily, nepřinesly očekávaný výsledek a stěžovatel byl nakonec svého práva na styk v roce 2005 zbaven. S poukazem na svoji judikaturu nicméně uvedl, že povinnost státních orgánů využít donucovacích prostředků nemůže být neomezená. Rozhodující je zjistit, zda tyto orgány přijaly za účelem usnadnění styku veškerá opatření, které od nich bylo rozumné očekávat.

Dále Soud uvedl, že na návrhy stěžovatele z roku 2001 na výkon předběžného opatření o úpravě styku vnitrostátní soud nereagoval a tyto návrhy zůstaly bez odezvy i poté, co byla věc přidělena jinému soudci. Zdůraznil, že toto pochybení se jeví o to vážnějším, že s ohledem na věk dětí a na narušené rodinné zázemí mělo plynutí času nepříznivý dopad na možnost stěžovatele navázat vztah se svými syny. Podotkl, že namísto toho, aby soudy provedly výkon rozhodnutí, vyslovily v roce 2002 a 2003 zákaz styku stěžovatele s dětmi, ačkoli ještě v roce 2002 měli znalci za to, že stěžovatel je schopen vykonávat svá rodičovská práva a že kontakt s ním je nezbytný pro zdravý vývoj dětí.

Soud navíc poukázal na to, že ačkoli donucovací opatření vůči dětem nejsou v této choulostivé oblasti žádoucí, nelze vyloučit uplatnění sankcí v případě nezákonného chování rodiče, s nímž děti žijí. V tomto případě však soudy vůči matce nijak nezakročily a opakovaně přecházely návrhy stěžovatele na výkon rozhodnutí. V této souvislosti Soud vyslovil názor, že agresivní chování stěžovatele v pozdějších letech bylo alespoň zčásti způsobeno frustrací z nečinnosti soudů.

Ačkoli Soud odmítl zpochybnit rozhodnutí soudů, kterými byl v roce 2005 styk stěžovatele s dětmi zakázán, zároveň poznamenal, že důvody v těchto rozhodnutích uvedené (zejména nevhodné až agresivní chování stěžovatele) nemohou ospravedlnit absenci opatření, kterými státní orgány v předcházejících letech bývaly mohly zajistit výkon rozhodnutí z února 2001. V případě stěžovatele tak došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

c) K právu na účinné vnitrostátní prostředky nápravy (článek 13 Úmluvy)

Soud s odkazem na svoje dřívější rozhodnutí v obdobných věcech (například rozsudek ze dne 10. července 2003 ve věci *Hartman*, § 68) konstatoval, že k porušení článku 13 Úmluvy došlo.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel nepodal žádný návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění, a Soud mu proto žádnou částku nepřiznal.

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 7550/04 – *Iveta Reslová proti České republice*

Soud dospěl k jednomyslnému závěru, že postupem vnitrostátních soudů v řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti došlo k porušení práva stěžovatelky na projednání věci v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a v řízení o výkon předběžného opatření vydaného v témže řízení k porušení jejího práva na respektování rodinného života (článek 8 Úmluvy). Dle Soudu však nedošlo k porušení článku 8, pokud jde o svěření nezletilých dětí do péče otce. Soud přiznal stěžovateli na spravedlivém zadostiučinění celkem 5 800 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelčin manžel podal v červnu a září 2002 k Okresnímu soudu v Kutné Hoře návrh na úpravu poměrů dvou nezletilých dětí pro dobu před rozvodem a po něm s tím, že by obě dcery, narozené v letech 1990 a 1994, měly být svěřeny do jeho péče, a odstěhoval se s dcerami ze společné domácnosti. Opatrovník nezletilých dětí po provedeném šetření neshledal v péči otce ani v novém prostředí, v němž se děti nacházely, žádné závady a doporučil svěřit obě dcery do péče otce.

Stěžovatelka – matka dětí – požádala v říjnu 2002 okresní soud o vydání předběžného opatření, v němž by otcí přikázal navrátit děti do místa jejich původního bydliště. Krajský soud v Praze v dubnu 2003 změnil původně zamítavé rozhodnutí okresního soudu a návrhu matky vyhověl s tím, že otec děti z původního bydliště odvezl a omezil možnosti matky spolupodílet se na výchově dětí. Otec však děti do místa původního bydliště nevrátil, a tak jej okresní soud k návrhu matky vyzval v červnu 2003 k dobrovolnému splnění povinnosti. Otec děti odmítl vrátit s poukazem na jejich psychické zdraví a na jejich přání zůstat s ním. Podal též návrh na vydání předběžného opatření, kterým by byly nezletilé dcery svěřeny do jeho péče; tento návrh však krajský soud v srpnu 2003 zamítl. V listopadu 2003 provedl okresní soud s otcem pohovor a v lednu 2005 mu uložil pokutu 1 000 Kč.

Rozsudkem z února 2005 svěřil okresní soud svěřil nezletilé dcery do péče otce, přičemž vzal v úvahu jejich přání být v péči otce a s matkou se pouze stýkat, dále znalecký posudek, podle něhož je otec pro obě nezletilé hlavní rodičovskou postavou, jakož i skutečnost, že se stěžovatelce nepodařilo prokázat, že by jí bylo ve styku s dětmi bráněno. Krajský soud toto rozhodnutí v červnu 2005 potvrdil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K právu na projednání věci v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Soud konstatoval, že řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti trvající zhruba tři roky na dvou stupních soudní soustavy bylo do určité míry složité, a to zejména vzhledem ke sporům mezi rodiči. Stěžovatelka nicméně k jeho délce svým chováním nepřispěla. Ačkoli se délka řízení nejevila jako na první pohled nepřiměřená, Soud vnitrostátním soudům vytkl, že první rozsudek ve věci byl vydán až dva roky a osm měsíců po zahájení řízení a že během roku 2004 v řízení prakticky nebylo postupováno, protože jeho délka porušila článek 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K porušení práva na respektování rodinného života (článek 8 Úmluvy)

Soud se na poli článku 8 Úmluvy zabýval dvěma námitkami: absencí výkonu předběžného opatření o navrácení dětí do původního bydliště a svěřením dětí do péče otce.

Soud uvedl, že ačkoli mělo předběžné opatření z dubna 2003 za cíl sloučit rodinu a umožnit oběma rodičům péči o děti za rovných podmínek a bylo v zájmu nezletilých dětí, nebylo vnitrostátními orgány nikdy vykonáno. Po neúspěšném pokusu o dobrovolný výkon rozhodnutí sice byla otcí uložena pokuta, avšak ve velmi skromné výši. V době před uložením pokuty navíc okresní soud konstatoval nevykonatelnost tohoto rozhodnutí, k jehož dobrovolnému splnění otce nezletilých vyzýval, a krajský soud vyslovil nesouhlas s postupem soudu okresního až o rok později. Během této doby nebyly ve věci výkonu rozhodnutí učiněny žádné

kroky. K jiným opatřením, než bylo uložení jedné pokuty (opakované ukládání pokut, součinnost orgánů péče o dítě, nucený výkon rozhodnutí či trestní stíhání otce), vnitrostátní orgány nepřistoupily vůbec. Po poměrně dlouhou dobu nebylo vůbec rozhodnuto o poměrech nezletilých, čímž podle Soudu vnitrostátní orgány umožnily, aby tato otázka byla vyřešena v neprospěch stěžovatelky pouhým plynutím času. Z těchto důvodů došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Naproti tomu nebyl článek 8 Úmluvy podle Soudu porušen svěřením nezletilých do péče otce; Úmluva totiž nedává žádnému z rodičů přednostní právo na výchovu dítěte, soudy na základě shromážděných důkazů vyhodnotily, co je v zájmu nezletilých, a nerozhodly svévolně.

c) K právu na rovnost mezi manžely (článek 5 Protokolu č. 7)

Stěžovatelka tvrdila, že během celého řízení okresní soud upřednostňoval jejího manžela. Podle Soudu se však tato námitka zakládá na stejných skutečnostech jako námitka na poli článku 8, a proto se jí dále nezabýval.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Soud přiznal stěžovateli částku 5 000 € jako náhradu utrpěné morální újmy způsobené dlouhým odloučením od dcer a frustrací z nečinnosti vnitrostátních orgánů a částku 800 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 27145/03 – *Nenad Pedović proti České republice*

Soud rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že řízení o výživném trvalo nepřiměřeně dlouhou dobu, a došlo tak k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy. Současně dospěl jednomyslně k závěru, že nedošlo k porušení práva stěžovatele na rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy. Na spravedlivém zadostiučinění Soud stěžovateli přiznal celkem 3 000 €.

Rozhodnutí předcházelo veřejné jednání Soudu k odůvodněnosti stížnosti, které se uskutečnilo dne 14. března 2006.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel je chorvatským občanem trvale žijícím v Praze.

V roce 1992 se z manželství stěžovatele a R. P. narodil syn. Počátkem roku 1996 R. P. stěžovatele pro vzájemné neshody opustila a syna si vzala sebou. V květnu 1996 stěžovatel syna bez vědomí matky odvezl do Chorvatska, odkud si ho matka v druhé polovině roku 1998 odvezla. Od té doby žije syn s matkou.

V lednu 1996 podal stěžovatel návrh na úpravu rodičovské zodpovědnosti k synovi. V květnu 1996 podala R. P. návrh na rozvod manželství.

Stěžovatel se z důvodu svého pobytu v Chorvatsku neúčastnil nařízených jednání, jeho výslech provedl na dožádání příslušný soud v Chorvatsku. Stěžovatel se zúčastnil až jednání v prosinci 1998. Rozsudkem z února 2001 Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl o svěření syna do výchovy matky a stěžovateli nařídil platit výživné.

Na základě odvolání rodičů Městský soud v Praze v listopadu 2001 potvrdil část rozsudku o svěření dítěte do výchovy matky a změnil výrok o právu stěžovatele na styk se synem. Rozhodnutí o výživném bylo zrušeno.

Od té doby stěžovatel opakovaně podává návrhy na výkon rozhodnutí o úpravě styku se synem. Na jeho první návrhy na výkon rozhodnutí z března a dubna 2002 soud reagoval okamžitě podáním výzvy matce k respektování rozhodnutí. O jeho bezprostředně následujících návrzích však rozhodl až Okresní soud Praha-východ, který věc projednává od září 2003, a to v březnu 2004, kdy byla matce uložena první pokuta za nerealizované styky stěžovatele se synem; zaplacení pokut je vymáháno až od ledna roku 2006. V únoru téhož roku

byla matka obžalována pro maření výkonu úředního rozhodnutí. K násilnému odnětí dítěte pro účely styku soudy nepřistoupily.

V květnu 2002 podala matka návrh na zákaz styku stěžovatele s nezletilým. V říjnu 2004 podal stěžovatel návrh na změnu výchovy nezletilého. O těchto návrzích nebylo v létě 2006 stále rozhodnuto. Soud přibral znalce a čeká se na vyhotovení znaleckého posudku, jehož vypracování usilovně brání stěžovatel, který se nedostavoval ke znaleckému vyšetření.

V dubnu 2005 byl vydán rozsudek o výživném, v listopadu 2005 pak doplňující rozsudek o výživném. Věc byla postoupena Krajskému soudu v Praze s odvoláním obou rodičů.

Oba rodiče, zejména pak stěžovatel, od počátku řízení zahlcují soud nejrůznějšími návrhy na vydání předběžných opatření a dalšími podněty.

Pokusy stěžovatele o styk se synem končily většinou neúspěchem. Je nepochybné, že matka stěžovateli ve styku brání. Své chování odůvodňuje strachem z opětovného odvozu syna stěžovatelem do Chorvatska.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel tvrdil, že řízení o výživném trvá nepřiměřeně dlouhou dobu. Současně namítal, že délka tohoto řízení má nepříznivý dopad na jeho právo na rodinný život a že se mu nedaří dosáhnout výkonu práva na styk s dítětem, které mu bylo přiznáno rozsudkem z listopadu 2001.

a) K porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Řízení o výživném bylo zahájeno dne v lednu 1996 a v polovině roku 2006 nebylo skončeno. Trvalo tedy více než deset a půl roku.

Soud připustil, že řízení je do určité míry složité z důvodu napětí mezi rodiči dítěte, které navíc s otcem pobývalo delší dobu v Chorvatsku, a že k délce řízení přispěl svou značnou procesní aktivitou sám stěžovatel. Určité výhrady však měl rovněž k postupu vnitrostátních soudů, které ne vždy postupovaly s náležitou péčí. Zmínil například, že po zrušení rozsudku soudu prvního stupně z listopadu 2001 trvalo témuž soudu tři a půl roku, než znovu rozhodl.

Soud jako již mnohokrát konstatoval, že stát musí mít k dispozici vhodné prostředky, aby zajistil rychlé projednání věcí týkajících se nezletilých dětí bez ohledu na napětí mezi jejich rodiči. Uzavřel, že také s ohledem na význam předmětu řízení pro stěžovatele a nezletilé dítě došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K porušení práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy)

Soud nepovažoval za nutné znovu zkoumat část stížnosti věnující se délce řízení, jelikož již byla předmětem posuzování na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy, a zaměřil se výhradně na realizaci práva stěžovatele na styk s dítětem.

Soud na jedné straně zjistil jisté nedostatky v jednání soudů, a to pokud jde o časové úseky mezi podáním návrhů stěžovatele na výkon rozhodnutí a uložením první pokuty matce a jejím následným vymáháním, nicméně tyto skutečnosti samy o sobě nemohou zakládat porušení článku 8 Úmluvy.

Soud na druhé straně ocenil snahu národních orgánů vytvořit podmínky k uskutečnění styku stěžovatele se synem a fakt, že až na výjimky výše uvedené rychle reagovaly na návrhy stěžovatele na výkon rozhodnutí.

Vzal v úvahu, že u dítěte byla shledána posttraumatická stresová porucha, na což reagoval opatrovník a specializovaná střediska nabídkou pomoci, kterou však stěžovatel nedostatečně ocenil a spolupráci s nimi ukončil. Nový rozsudek o právu na styk nemohl být vynesena zejména z toho důvodu, že stěžovatel bránil vyhotovení znaleckého posudku, který byl zadán již v květnu 2004. Nedostatek součinnosti ze strany stěžovatele přispěl ke ztížení rozhodování národních soudů ve věci a v jeho nevhodném chování lze spatřovat příčiny současného neutěšeného vztahu mezi ním a dítětem. Soud se přiklonil k názoru vlády, že výkon rozhodnutí odnětím dítěte by byl za těchto okolností v rozporu s nejvyšším zájmem dítěte.

Soud závěrem uvedl, že soudy přijaly veškerá opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat při řešení tohoto složitého případu. Připomněl, že pozitivní povinnosti státu na poli článku 8 Úmluvy nespočívají v povinnosti dosáhnout určitého výsledku, ale pouze v povinnosti vynaložit k tomu prostředky. Národní soudy totiž nejsou všemohoucí, a to zejména v případech, kdy se v oblasti rodinného života dostávají do střetu s rodiči, kteří nejsou schopni překonat své negativní postoje vůči sobě navzájem a nedbají zájmů vlastního dítěte.

S ohledem na všechny okolnosti případu dospěl Soud k závěru, že článek 8 Úmluvy nebyl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval na spravedlivém zadostiučinění částku téměř 15 000 €. Soud stěžovateli s ohledem na fakt, že značně přispěl k délce řízení, přiznal z titulu morální újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení pouze částku 1 500 € a současně částku 1 500 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 73516/01 – Markéta Šimonová proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatelky na řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, a na spravedlivém zadostiučinění jí přiznal celkovou částku 2 800 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka počátkem 90. let 20. století zdělila po otci majetek, který získal v restituci, a byl jí vydán i další majetek, o jehož restituci otec požádal.

Proti stěžovatelce podal jistý F. B. v dubnu 1995 návrh, který doplnil v říjnu 1995, na vydání poloviny předmětných nemovitostí.

Rozsudkem ze září 1996 rozhodl Okresní soud v Nymburce, že stěžovatelka je povinna vydat F. B. polovinu nemovitostí. V červnu 1998 Krajský soud v Praze rozsudek změnil tak, že stěžovatelka není povinna vydat majetek, který po otci zdělila; tuto část rozsudku Nejvyšší soud v únoru 2000 zrušil s tím, že stěžovatelka, jakožto univerzální dědic, má tytéž povinnosti, jaké by měl její otec.

V září 1996 krajský soud rozhodl v souladu s názorem Nejvyššího soudu.

Ústavní stížnost stěžovatelky Ústavní soud v lednu 2001 prohlásil za nepřijatelnou pro nevyčerpání všech procesních prostředků, jelikož stěžovatelka nepodala dovolání.

V květnu 2001 stěžovatelka podala dovolání a zároveň novou ústavní stížnost. V červenci 2001 Ústavní soud řízení přerušil do doby vydání rozhodnutí v dovolacím řízení. V březnu 2003 Ústavní soud rozhodl v souladu se změnou své rozhodovací praxe o pokračování v řízení o ústavní stížnosti a odmítl ji pro nevyčerpání ostatních procesních prostředků.

V červnu 2003 Nejvyšší soud rozhodl, že dovolání není přípustné. Následně právní zástupkyně stěžovatelky informovala Ústavní soud o výsledku dovolacího řízení; tento dopis byl po doplnění všech náležitostí považován za novou, v pořadí třetí, ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v srpnu 2004 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka tvrdila, že občanskoprávní řízení bylo nepřiměřeně dlouhé.

Předmětné řízení trvalo osm let a deset měsíců na čtyřech stupních soudní soustavy.

Soud konstatoval, že celková délka řízení se vzhledem k počtu soudních instancí ve věci rozhodujících a ke složitosti věci sice nejeví na první pohled jako nepřiměřená, nicméně postup národních soudů podrobil kritice. Zmínil opakované prodlevy při předávání spisu Nejvyššímu soudu. Současně se s odkazem na své vlastní judikáty negativně vyslovil k nejisté

právní úpravě, která zapříčinila problémy vzniklé v souvislosti se souběžným podáním dovolání a ústavní stížnosti.

Článek 6 odst. 1 Úmluvy byl tudíž porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala na spravedlivém zadostiučinění více než 1 milion korun. Soud jí přiznal částku 2 000 € jako náhradu morální újmy a 800 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 1993/02 – Radan Balšán proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na obhajobu jako součásti práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy bylo porušeno, a přiznal stěžovateli na spravedlivém zadostiučinění částku 1 500 € s tím, že je žádoucí, aby bylo trestní řízení znovu obnoveno.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl v roce 2000 Okresním soudem v Karviné odsouzen za trestný čin podvodu. Klíčovým důkazem proti němu byla výpověď jeho spoluobžalovaného, učiněná v přípravném řízení ještě před tím, než byl sám stěžovatel obviněn. Výpovědi nebyl přítomen ani obhájce spoluobžalovaného, ani obhájce stěžovatele. V celém dalším průběhu řízení odmítali oba spoluobžalovaní vypovídat. Odvolání stěžovatele bylo zamítnuto Krajským soudem v Ostravě. Následná ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud zdůraznil, že výpověď spoluobžalovaného byla prakticky jediným důkazem proti stěžovateli, který svou vinu popíral a navíc tvrdil, že tento důkaz nelze v řízení před soudem použít. Soud dále uvedl, že zajištění respektování práv obhajoby v daném případě vyžadovalo, aby bylo stěžovateli umožněno spoluobžalovaného vyslechnout. V situaci, kdy se spoluobžalovaný rozhodl nevypovídat, měly národní orgány hledat další důkazy viny stěžovatele. Vzhledem k tomu, že se ale spokojily s tímto jediným důkazem a odvolací soud nevyhověl žádosti o předvolání spoluobžalovaného (ve vztahu k němu bylo již v té době trestní řízení pravomocně skončeno), bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces zaručené v článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy, tedy právo vyslechnout nebo dát vyslechnout svědky vypovídající proti němu.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu morální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši přesahující pět milionů Kč. Soud prohlásil, že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostačnou nápravou případné morální újmy. Zároveň přiznal stěžovateli částku 1 500 € jako náhradu nákladů řízení.

Soud také připomněl, že stěžovatel má možnost podat návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem na základě § 119 a násl. zákona o Ústavním soudu, čímž bude dosaženo potřebného návratu stěžovatelovy situace ve stav před porušením Úmluvy (*restitutio in integrum*).

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 75615/01 – Milan Štefanec proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že stěžovatel neměl možnost dát přezkoumat správní rozhodnutí o spáchání přestupku soudem ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a že byl v rozporu se svým právem na svobodu projevu zakotveným v článku 10 Úmluvy postižen za jednání,

za které nebylo možno postih předvídat. Stěžovateli přiznal celkem 1 046 € na spravedlivém zadostiučinění.

(i) Skutkové okolnosti případu

V květnu 2000 oznámila jistá D. Š. Úřadu městské části Brno-střed úmysl uspořádat pokojný průvod. Průvod se pak uskutečnil navzdory tomu, že správní orgán jeho konání zakázal. Stěžovatel se pohyboval v čele průvodu a svého megafonu využíval ke komunikaci mezi účastníky shromáždění a policií.

Přestupková komise uložila stěžovateli v září 2000 pokutu ve výši 500 Kč, neboť byl pořadatelem zakázaného shromáždění. K odvolání stěžovatele rozhodnutí potvrdil Magistrát města Brna s tím, že stěžovatel měl svého technického vybavení využít k tomu, aby se nepovolené shromáždění rozešlo, zatímco on jim s hořkostí oznámil, že průvod byl zakázán, čímž vyvolával pocit nespokojenosti.

V prosinci 2000 nicméně magistrát, s odvoláním na princip presumpce neviny, zrušil obdobná rozhodnutí ve vztahu k D. R. a M. A., kteří se jinak také pohybovali v čele průvodu.

Ústavní soud sice svým nálezem z února 2001 zrušil ustanovení zákona o přestupcích, jež vylučovalo soudní přezkum rozhodnutí o přestupcích se sazbou pokuty do 2 000 Kč, v dubnu 2001 ale prohlásil stěžovatelovu ústavní stížnost za zjevně neopodstatněnou, přičemž se ztotožnil se závěry správních orgánů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel tvrdil, že rozhodnutí vydané v přestupkovém řízení neměl možnost nechat přezkoumat soudem, jak to požaduje článek 6 odst. 1 Úmluvy, a že tímto rozhodnutím došlo k porušení jeho svobody projevu zaručené v článku 10 Úmluvy.

a) K soudnímu přezkumu (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Podobně jako v případech týkajících se Slovenska i zde Soud zjistil nedostatek přezkumu rozhodnutí o přestupku soudem v plné jurisdikci, přičemž přezkum Ústavním soudem vzhledem k tomu, že se omezuje pouze na otázky ústavnosti, nemohl zhojit tehdejší kompetenční výluku soudů ve správním soudnictví. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

b) Ke svobodě projevu (článek 10 Úmluvy)

Vláda argumentovala tím, že k zásahu do stěžovatelovy svobody projevu vůbec nemohlo dojít, neboť tento se účastnil zakázaného shromáždění, na němž neměl ani právo využívat své svobody projevu. Tento argument však Soud odmítl s poukazem na tvrzení stěžovatele, že byl sankcionován za své výroky.

Soud se dále zabýval otázkou, zda byl zásah do svobody projevu předvídan zákonem. Konstatoval sice, že zákon o právu shromažďovacím, pro jehož porušení byl stěžovatel postižen, bezesporu zákonem je z hlediska své dostupnosti, nicméně problém shledal na poli předvídatelnosti sankce v dané situaci, tedy v otázce, zda zákon dostatečně přesně formuloval podmínky, za kterých lze někoho považovat za pořadatele shromáždění. Soud uvedl, že zákon o právu shromažďovacím v některých svých ustanoveních pořadatele definuje, avšak správní orgány považovaly stěžovatele za pořadatele průvodu z jiných důvodů, a to s poukazem na obsah jeho výroků (zatímco výroky ostatních obviněných z podobného přestupku nebyly na rozdíl od výroků stěžovatele zachyceny na záznamu z předmětné manifestace).

Soud tak dospěl k závěru, že národní orgány nepředvídatelným způsobem rozšířily výklad zákona o právu shromažďovacím, čímž došlo k porušení článku 10 Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Soud rozhodl, že stěžovateli má být uhrazena částka 34 € odpovídající uložené pokutě a nákladům řízení (1 000 Kč), že rozsudek bude pro stěžovatele dostatečnou satisfakcí za utrpěnou morální újmu a že stát má stěžovateli nahradit na nákladech řízení částku 1 012 €.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 20. července 2006 ve věci č. 1633/05 – Jiří Koudelka proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatele na respektování rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy. Ve zbytku stížnost označil za nepřijatelnou nebo se jí odmítl zabývat. Stěžovateli přiznal celkem 14 299 € na spravedlivém zadostiučinění.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1990 se stěžovateli a E. P. narodila dcera. Od roku 1991 stěžovatel nežije s matkou dítěte ve společné domácnosti. Rozsudkem z října 1992 Obvodní soud pro Prahu 1 svěřil nezletilou do výchovy matky.

V březnu 1993 stěžovatel podal návrh na úpravu styku s dcerou s tím, že matka ve styku brání. Rozsudkem obvodního soudu z října 1995 ve spojení s rozhodnutím Městského soudu v Praze z března 1996 byl upraven styk stěžovatele s nezletilou dcerou, a to ve specializovaném centru.

Matka nadále styku bránila, spolupráci se specializovaným centrem na rozdíl od stěžovatele odmítala.

Výzva matce k respektování příslušných rozhodnutí byla vydána v listopadu 1996, zůstala však bez odezvy. Více než rok poté, co stěžovatel podal první návrh na výkon rozhodnutí, a poté, co orgán péče o dítě opakovaně navrhoval soudu, aby byla matce uložena pokuta, tak soud učinil a matce v dubnu 1999 pokutu uložil. V pořadí druhá a zároveň poslední pokuta byla matce uložena v říjnu 2000.

Od roku 1995 znalci upozorňovali na negativní postoj matky ke styku otce s dítětem. Později bylo zjištěno, že dítě je patologicky vázáno na matku. V srpnu 2001 byla matka podmíněně odsouzena pro maření styku. Obvodní soud však bez ohledu na skutečnost, že i nadále styku bránila, vyslovil, že se ve zkušební době osvědčila.

Jediný pokus o styk se konal ve specializovaném centru v červenci 2002; při této příležitosti znalci konstatovali, že výchova dítěte matkou trpí závažnými nedostatky a že styk stěžovatele s dítětem nebude možný bez realizace terapie.

V únoru 2003 soud rozhodl, že v řízení o výkon rozhodnutí na základě návrhu stěžovatele z března 2002 bude pokračovat až po vydání konečného rozhodnutí v řízení o zrušení styku zahájeného na návrh matky.

Znalecký posudek, bez něhož nelze ve věci rozhodnout, se nedaří vypracovat pro nedostatek součinnosti ze strany matky.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost obsahovala na poli článku 8 (právo na rodinný život) a článku 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) námitku, že vnitrostátní soudy adekvátním způsobem a urychleně nereagovaly na stěžovatelovy návrhy na výkon rozhodnutí o úpravě styku s nezletilou a nepřijaly opatření, která by vedla k uskutečnění styku. Stěžovatel současně tvrdil, že se při výkonu rozhodnutí o úpravě styku stal obětí diskriminace na základě pohlaví (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 8 Úmluvy).

a) K porušení práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy)

Soud v první řadě nepřijal námitku vlády o nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, a to ústavní stížnosti. S odkazem na rozsudek *Hartman* ze dne 10. července 2003 konstatoval, že plynutí času mohlo mít pro stěžovatele nenapravitelné následky a bylo důležité, aby soudy jednaly rychle. Postup Ústavního soudu, který by mohl pouze nařídít dotyčnému soudu, aby pokračoval v řízení o výkon rozhodnutí, by soud nemusel přimět k urychlení řízení, jelikož za nerespektování pokynu Ústavního soudu není stanovena žádná sankce. Nadto Ús-

tavní soud není oprávněn přiznat stěžovateli náhradu morální újmy způsobené již vzniklými průtahy v řízení.

V odůvodnění svého rozhodnutí k otázce, zda státní orgány přijaly dostatečná opatření k zajištění styku stěžovatele s nezletilou dcerou, odkázal na svou konstantní judikaturu, která stanoví, že v případech, jakým je ten stěžovatelův, jsou národní soudy povinny reagovat urychleně, bez zbytečných průtahů. Přestože však příslušné soudy byly informovány o tom, že matka od samého počátku maří jakékoli pokusy o styk stěžovatele s dítětem, trvalo jim dlouho, než na chování matky reagovaly. Soud navíc dospěl k závěru, že přijatá opatření nelze považovat za dostatečná.

Soud se pozastavil i nad skutečností, že obvodní soud vyslovil, že se matka ve zkušební době osvědčila, což ji dle jeho názoru mohlo vést k přesvědčení, že může beztestně pokračovat v maření styku.

Soud rovněž konstatoval, že navzdory faktu, že styk byl definitivně upraven již v březnu 1996, se ve skutečnosti styk nikdy nerealizoval tak, jak byl příslušným rozhodnutím předvídan.

Soud zaujal konečně názor, že v daném případě vnitrostátní soudy dopustily, aby spor byl vyřešen pouhým uplynutím času. V důsledku toho se obnovení vztahů mezi stěžovatelem a jeho dcerou dnes zdá být nemožné. K porušení článku 8 Úmluvy tudíž došlo.

b) K porušení práva na spravedlivý proces (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Za situace, kdy postup národních orgánů při výkonu rozhodnutí byl předmětem kritiky stěžovatele na poli článku 8 Úmluvy, a tato námitka stěžovatele byla shledána opodstatněnou, nepovažoval Soud za nutné zabývat se stížností odděleně na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy.

c) K porušení zákazu diskriminace ve spojení s právem na rodinný život (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 8 Úmluvy)

Část stížnosti na porušení zákazu diskriminace ve spojení s právem na rodinný život byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost. Soud své rozhodnutí odůvodnil tím, že žádná ze skutečností uvedených ve spise neumožňuje tvrdit, že postup soudů byl motivován pohlavím stěžovatele.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval na spravedlivém zadostiučinění částku cca 146 000 €. Soud stěžovateli přiznal z titulu morální újmy částku 13 000 € a současně částku 2 000 € jako náhradu nákladů řízení sníženou o částku 701 € poskytnutou stěžovateli z důvodu právní pomoci.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 21. září 2006 ve věci č. 4401/03 – GECO, a. s. proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelské společnosti na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, a přiznal jí na spravedlivém zadostiučinění celkovou částku 1 500 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelská společnost podala ústavní stížnost, která byla v roce 2002 odmítnuta, a to jako zjevně neopodstatněná v části týkající se předchozího rozhodnutí dovolacího soudu a jako opožděná v části týkající se rozhodnutí soudu prvního stupně a soudu odvolacího. Ústavní soud v odůvodnění svého rozhodnutí kromě jiného uvedl, že vznesené námitky proti rozhodnutím soudů prvního a druhého stupně se vztahují pouze ke skutkovému zjištění a hodnocení důkazů, přičemž dovolání bylo (na základě § 239 odst. 1 občanského soudního řádu v tehdy účinném znění) přípustné pouze k přezkoumání právního posouzení. Lhůta k podání ústavní stížnosti ve vztahu k těmto námitkám proto podle jeho názoru počala běžet již od doručení rozhodnutí soudu odvolacího, nikoliv od doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu o zamítnutí dovolání.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku nejprve uvedl, že měl již nejednu příležitost konstatovat, že český Ústavní soud postupoval příliš formalisticky při posuzování počátku běhu lhůty k podání ústavní stížnosti. V daném případě Soud upozornil, že dělení námitek na dvě skupiny (skutkové a právní) je v rozporu s požadavkem právní jistoty, neboť by to vedlo k tomu, že by v téže věci probíhala současně dvě řízení u nejvyšších soudních instancí, jejichž výsledky by mohly být odlišné. K porušení práva stěžovatelské společnosti na přístup k soudu proto došlo.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelská společnost požadovala náhradu materiální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši téměř 200 milionů korun. Soud prohlásil, že zde není žádná příčinná souvislost mezi porušením Úmluvy a údajnou škodou a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň přiznal stěžovatelské společnosti částku ve výši 1 500 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 26. října 2006 ve věci č. 12108/03 – Vladimír Friedrich proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel podal v roce 2002 proti rozsudku odvolacího soudu dovolání podle tehdy platného § 239 odst. 2 občanského soudního řádu, které však dovolací soud odmítl jako nepřipustné, neboť neshledal, že by rozhodnutí odvolacího soudu bylo po právní stránce zásadního významu. Následně podaná ústavní stížnost byla v lednu 2003 v části směřující proti rozsudkům soudů prvního a druhého stupně odmítnuta pro opožděnost s tím, že lhůta k jejímu podání počala běžet již dnem rozhodnutí odvolacího soudu, nikoli dnem rozhodnutí dovolacího soudu o odmítnutí dovolání, které podle názoru Ústavního soudu nebylo v dané věci rozhodnutím o posledním procesním prostředku ochrany práva.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku odkázal na svůj dřívější rozsudek ve věci *Zvolský a Zvolská*, ve kterém se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v tomto posledním případě také ve věci *Friedrich* došel proto Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy ve výši celkem 766 000 Kč. Soud prohlásil, že stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální.

Rozsudek senátu páté sekce Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. října 2006 ve věci č. 1414/03 – Jan Mareš proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na rovnost zbraní v řízení před Ústavním soudem ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, a přiznal mu na nákladech řízení částku 313 €.

(i) Tvrzení ve stížnosti

Stížnost se týkala otázky respektování principu „rovnosti zbraní“ v řízení před Ústavním soudem ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Stěžovatel podal ústavní stížnost k Ústavnímu soudu, který o ní následně rozhodl, aniž by stěžovateli zaslal k vyjádření písemná stanoviska k ústavní stížnosti, která předložili další účastníci a vedlejší účastníci řízení (obecné soudy a státní zástupce).

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud s odkazem na svou konstantní judikaturu shledal, že dříve, než Ústavní soud o ústavní stížnosti rozhodl, měl stěžovateli umožnit reagovat na písemná vyjádření ostatních účastníků řízení. Za daných okolností stěžovatel neměl příležitost být řádným účastníkem řízení před Ústavním soudem a jeho právo na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy zahrnující i respektování principu „rovnosti zbraní“ bylo porušeno.

Česká republika byla za tento postup Ústavního soudu odsouzena již v rozsudku Soudu ze dne 21. června 2005 ve věci *Milatová a ostatní*, a rozsudek v daném případě tudíž nebyl překvapivý.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval na spravedlivém zadostiučinění celkem částku přesahující 4 miliony Kč. Evropský soud mu přiznal pouze částku 313 € jako náhradu nákladů účelně vynaložených v řízení před tímto mezinárodním soudním orgánem.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 26. října 2006 ve věci č. 23848/04 – *Emílie Wallová a Jaroslav Walla proti České republice*

Soud konstatoval jednomyslně porušení práva stěžovatelů na rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy. Část stížnosti kritizující nepřiměřenost délky řízení ve světle článku 6 odst. 1 Úmluvy Soud prohlásil za zjevně neopodstatněnou a část stížnosti poukazující na diskriminaci stěžovatelů zakázanou článkem 14 Úmluvy Soud sice prohlásil za přijatelnou, ale nepovažoval za nutné se jí zabývat. Stěžovatelům přiznal na spravedlivém zadostiučinění celkem 10 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé jsou rodiči pěti dětí, narozených v letech 1985, 1988, 1995, 1997 a 2000, jež byly předběžným opatřením Okresního soudu v Táboře z listopadu 2000 předány do péče dětských domovů v Kamenici nad Lipou, resp. ve Volyni. Rozsudkem okresního soudu z března 2001 a po úspěšném odvolání stěžovatelů opětovným rozsudkem z dubna 2002 byla nad dětmi nařízena ústavní výchova. Rozhodnutí okresního soudu o nařízení ústavní výchovy bylo potvrzeno rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze srpna 2002. Ústavní stížnost stěžovatelů byla Ústavním soudem zamítnuta v lednu 2004.

V mezidobí, konkrétně v roce 2003, dosáhl nejstarší syn zletilosti. Rozsudkem okresního soudu z ledna 2005 byly dvě nejmladší děti svěřeny do společné pěstounské péče manželů M. Ústavní výchova zbývajících dvou dětí byla s konečnou platností zrušena v roce 2006.

Důvodem, o němž se rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy opíralo, byla skutečnost, že rodina neměla k dispozici trvalé a vhodné bydlení. Jak bylo v průběhu vnitrostátního řízení ověřeno, prostředí, v němž stěžovatelé se svými potomky pobývali (výkupna sběrných surovin), ohrožovalo zdravý vývoj dětí a nezabezpečovalo jejich řádnou výchovu. Navzdory těmto okolnostem stěžovatelé neprojevili dostatek aktivity ohledně zajištění řádného bydlení. O získání vhodného ubytování se pokusili pouze jednou, a to v roce 2001, kdy se v Táboře zúčastnili výběrového řízení na přidělení bytu. Stěžovatelka byla neustále nezaměstnaná, teprve v únoru 2002 se přihlásila jako uchazečka o zaměstnání na úřadu práce, přičemž ke dni rozhodnutí neměla vyřízeny ani sociální dávky. Se stěžovatelem byl ukončen pracovní poměr

z důvodu vysokého manka, jež způsobil svému zaměstnavateli. Následně se živil pouze v rámci příležitostných brigád.

(ii) Odůvodnění rozsudku Soudu

Soud předně prohlásil stížnost na poli práva na rodinný život zčásti za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Týkalo se to především umístění dvou mladších dětí do náhradní rodinné péče.

Soud k meritu věci konstatoval, že opatření spočívající v rozdělení rodiny je velmi citelným zásahem do práva na respektování rodinného života a jako takové se musí zakládat na dostatečně závažných důvodech. Připomněl též, že článek 8 Úmluvy ukládá národním orgánům kromě povinnosti nezasahovat do rodinného života (vyjma případů předvídaných v druhém odstavci řečeného ustanovení) též určité pozitivní závazky, směřující k zajištění účinného „respektování“ práva jednotlivců na rodinný život. Těmto svým pozitivním povinnostem však podle Soudu vnitrostátní orgány nedostály.

Soud připomněl, že jediným důvodem, na němž spočívalo rozhodnutí o odnětí dětí z péče stěžovatelů, byla jejich neschopnost zabezpečit trvalé a adekvátní bydlení. V očích Soudu se však jednalo o materiální nedostatek, jenž vnitrostátní orgány mohly a měly překonat jinými prostředky než rozdělením rodiny, jež bylo až příliš radikálním opatřením. Imperativ přiměřenosti naopak vyžadoval využití méně drastických prostředků. V této souvislosti Soud uvedl, že je úkolem orgánů sociálně-právní ochrany dětí napomáhat osobám čelícím potížím tohoto druhu, jež se samy dostatečně neorientují v systému, vést jejich kroky a poskytovat jim nutnou součinnost, pokud jde o různé druhy sociální podpory, možnost získat sociální byt či o jiné příležitosti k překonání jejich obtíží. V tomto ohledu Soud výslovně odkázal na ustanovení § 14 zákona o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, jež příslušným orgánům ukládá povinnost vyhledávat občany, kteří potřebují sociální péči, popřípadě těmto osobám poskytnutí dávek a služeb zprostředkovat. Jak Soud ovšem konstatoval, orgán sociálně-právní ochrany dětí se v daném případě pouze spokojil s tím, že sledoval úsilí stěžovatelů o nápravu vlastní situace a zasazoval se o odnětí dětí a jejich svěření do ústavní výchovy, aniž by sám vykázal „konstruktivní přístup“ a „seriózní úsilí“ ve snaze napomoci stěžovatelům překonat jejich svízelné materiální podmínky, a zajistit tak co nejrychlejší opětovné sjednocení celé rodiny.

S ohledem na tyto úvahy Soud dospěl k závěru, že ačkoli byly důvody využití národními soudy na podporu jejich rozhodnutí relevantní, nebyly dostatečné pro to, aby ospravedlnily tak závažný zásah do rodinného života.

Stížnost na porušení práva na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy byla Soudem odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost. Soud připomněl, že řízení trvalo necelé tři roky na třech úrovních soudní soustavy, a po zhodnocení aktivity národních soudů uzavřel, že postupovaly v zásadě plynule s tím, že význam předmětu řízení pro stěžovatele byl již fakticky zkoumán na poli článku 8 Úmluvy.

Konečně, s ohledem na závěr vyslovený na poli článku 8 Soud již nepovažoval za nutné zabývat se stížností na porušení zákazu diskriminace ve smyslu článku 14 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali částku 1 000 000 Kč pro sebe a 200 000 Kč pro každé ze svých dětí jako náhradu utrpěné morální újmy. Evropský soud přiznal z uvedeného titulu stěžovatelům částku ve výši 10 000 €.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 7. prosince 2006 ve věci č. 10504/03 – Václav Linkov proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že odmítnutím registrace politické strany s názvem *Liberální strana* vnitrostátní orgány porušily právo stěžovatele, člena jejího přípravného výboru, na

svobodu sdružování ve smyslu článku 11 Úmluvy. Soud stěžovateli přiznal celkem 850 € na spravedlivém zadostiučinění.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel v červenci 2000 spolu s dalšími osobami založil politickou stranu s názvem *Liberální strana*. Její registraci ovšem Ministerstvo vnitra odmítlo. Toto rozhodnutí bylo v dubnu 2002 potvrzeno Nejvyšším soudem. Ústavní stížnost stěžovatele byla v listopadu 2002 odmítnuta.

Důvodem rozhodnutí vnitrostátních orgánů byla údajně protiústavní povaha jednoho z cílů politické strany, definovaných v jejích stanovách, jímž bylo zrušení právní kontinuity s totalitními režimy a potrestání některých skutků, jež před rokem 1989 nebyly dle vnitrostátního práva trestnými činy. Podle národních orgánů byl tento cíl v rozporu s jednou ze základních zásad ústavního a mezinárodního práva lidských práv, se zákazem zpětné účinnosti trestního zákona.

(ii) Podstata stížnosti

Stěžovatel zejména tvrdil, že odmítnutím registrace *Liberální strany* došlo k porušení jeho práva na svobodné sdružování ve smyslu článku 11 Úmluvy. Namítal, že zpětné potrestání komunistických zločinů představuje cíl, který politická strana v právním státě může demokratickými prostředky prosazovat. Ve své argumentaci se přitom opíral o článek 7 odst. 2 Úmluvy, jenž stanoví, že zákaz zpětné účinnosti trestního zákona zakotvený v odstavci 1 téhož ustanovení nebrání souzení a potrestání osoby za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, bylo trestné podle obecných právních zásad uznávaných civilizovanými národy.

Stěžovatel dále namítal, že odmítnutí registrace *Liberální strany* mu znemožnilo rozšiřovat myšlenky uvedené v jejích stanovách a programu, čímž porušilo jeho právo na svobodný projev (článek 10).

Stěžovatel rovněž poukazoval na údajné porušení svého práva na spravedlivý proces (článek 6) a zprostředkovaně též práva na účinný právní prostředek nápravy (článek 13), k nimž mělo dojít tím, že Ústavní soud odmítl jeho ústavní stížnost z toho důvodu, že teprve v ní se stěžovatel dovolával souladu stanov *Liberální strany* s článkem 7 odst. 2 Úmluvy.

Konečně, odmítnutí registrace znemožnilo *Liberální straně* účast ve volbách, čímž údajně došlo k porušení práva na svobodné volby (článek 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

(iii) Odůvodnění rozsudku Soudu

a) K odmítnutí registrace Liberální strany

V souladu se svou ustálenou judikaturou Soud vyšel z premisy, že svobodná soutěž politických sil je klíčovým předpokladem demokratického charakteru společnosti. V případech, v nichž je politickým uskupením účast na této soutěži znemožněna, proto intenzita jeho prezumné činnosti dosahuje svého maxima, zatímco prostor legitimní diskrece smluvních stran Úmluvy se zužuje na minimum.

V odůvodnění svého rozsudku Soud konkrétně připomněl, že součástí českého právního řádu jsou mimo jiné zákony č. 480/1991 Sb. a 198/1993 Sb., jež deklarují, že komunistický režim soustavně porušoval lidská práva svých občanů, principy demokratického právního státu i své mezinárodněprávní závazky. Nadto, samotná Úmluva v článku 7 odst. 2 stanoví ze zákazu zpětné účinnosti trestního zákona výjimku (viz výše). Soud proto konstatoval, že změna právní úpravy, o níž *Liberální strana* hodlala usilovat, nebyla neslučitelná se základními demokratickými principy právního státu. Vzhledem k tomu, že strana svým projektem neohrožovala demokratický režim a o jeho realizaci hodlala usilovat zákonnými prostředky a bez použití násilí, Soud uzavřel, že odmítnutí její registrace bylo nepřiměřeným opatřením.

b) K ostatním namítaným porušením Úmluvy

Pokud jde o tvrzená porušení článku 6, 10 a 13 Úmluvy a článku 3 Protokolu č. 1, Soud uvedl, že vzhledem ke zjištěnému porušení článku 11 není nutné se těmito námitkami dále zabývat.

(iv) Spravedlivé zadostiučinění

Soud přiznal stěžovateli částku 150 € coby náhradu materiální újmy (jež spočívala ve výdajích spjatých s podáním návrhu na registraci) a 700 € jako náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.

1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu

Ministr spravedlnosti rozhodl, že vláda nebude žádat o postoupení velkému senátu u věcí, v nichž byl v uplynulém pololetí vydán rozsudek senátu sekce (viz pododíl 1.1.1.). Žádný z rozsudků nevybočuje z ustálené judikatury Soudu.

Naopak ale na žádost stěžovatelů příslušné kolegium pěti soudců dne 3. července 2006 rozhodlo, že bude velkým senátem projednána věc *D. H. a ostatní* (viz předchozí zpráva, pododíl 1.1.1.).

1.2. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA NEPŘIJATELNÉ

V daném období tímto způsobem ukončil Soud řízení o třech komunikovaných stížnostech, přičemž sedmičlenný senát prohlásil za nepřijatelné i šest stížností proti České republice, které předtím nebyly vládě oznámeny.

1.2.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Tyto tři stížnosti se týkaly různých aspektů práva na spravedlivý proces (*Báča*), respektování rodinného života (*Novotný*) a práva na pokojné užívání majetku, včetně nediskriminačního zacházení (*Chroust*).⁴

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 23. října 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 9457/03 – Oldřich Báča proti České republice

Stěžovatel v řízení před Soudem namítal porušení svých práv na spravedlivost řízení a na přístup k soudu, které jsou součástí práva na spravedlivý proces zaručeného v článku 6 Úmluvy. Soud jednomyslně prohlásil stížnost za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Skutkové okolnosti případu

Žalobou podanou proti stěžovateli podanou v říjnu 1997 se žalobce domáhal, aby stěžovateli bylo uloženo provedení prací specifikovaných v žalobním petitu. Dne 9. září 1999 podal žalobce návrh na změnu žaloby, kterou Okresní soud ve Svitavách připustil v rozsudku ze dne 16. září 1999, ve kterém žalobě částečně vyhověl. Stěžovatel v odvolání proti rozsudku sou-

⁴ Je však ještě třeba upozornit na to, že vzhledem ke společnému rozhodování o přijatelnosti a odůvodněnosti stížností (článek 29 odst. 3 Úmluvy), které se v praxi stává pravidlem, obsahují rozsudky Soudu fakticky i řadu rozhodnutí o přijatelnosti. Vedle rozhodnutí o přijatelnosti obsažených v rozsudcích Soud vydal před komunikací stížnosti vládě v řadě případů částečná rozhodnutí o přijatelnosti těchto stížností. Jedná se v podstatě o senátní rozhodnutí, jimiž se prohlašují určité stížnostní námitky za nepřijatelné bez komunikace stížnosti vládě.

du prvního stupně kromě jiného namítal, že neměl možnost se k žalobě v její pozměněné podobě vyjádřit. Odvolací soud rozsudek prvního stupně potvrdil. Odvolání v části směřující proti výroku o připuštění změny žaloby potom odmítl s tím, že odvolání proti tomuto výroku není přípustné. Zároveň však přiznal, že se jednalo o procesní vadu, nicméně takové povahy, že nemohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud, na který se stěžovatel následně obrátil, zamítl dovolání stěžovatele v části směřující proti výroku odvolacího soudu o odmítnutí odvolání, když mimo jiné uvedl, že povinnost soudu doručit návrh na změnu žaloby do vlastních rukou účastníka řízení je vyjádřením požadavku umožnit mu se ve vztahu ke změně žaloby náležitě bránit, tj. vyjádřit se ke změně, činit návrhy na provedení dalších důkazů apod. Tyto procesní prostředky však měl stěžovatel k dispozici v odvolacím řízení a také je využil, neboť v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně již argumentoval ve vztahu k žalobě v její modifikované podobě.

Současně s dovoláním podal stěžovatel ústavní stížnost, v níž napadl rozhodnutí soudů prvního a druhého stupně. Tu část ústavní stížnosti, v níž stěžovatel napadal skutečnost, že se před vydáním rozsudku soudu prvního stupně neměl možnost vyjádřit k návrhu žalobce na změnu žaloby, Ústavní soud odmítl z toho důvodu, že stěžovatel nenapadl také rozhodnutí Nejvyššího soudu. Stěžovatel však v řízení před Soudem namítal, že ve lhůtě šedesáti dnů od doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu zaslal Ústavnímu soudu rozšíření své ústavní stížnosti i na rozhodnutí odvolacího soudu, které však Ústavní soud nevzal v potaz. Předmětné podání stěžovatele přitom Ústavní soud obdržel v den, kdy bylo přijato rozhodnutí o odmítnutí ústavní stížnosti.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel v řízení před Soudem zejména tvrdil, že nebyl respektován princip rovnosti zbraní s ohledem na to, že mu nebyla zaslána k vyjádření změna žaloby, která proti němu byla podána. Namítal rovněž, že odvolací soud se nedostatečně zabýval argumenty vznesenými v odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně a že Nejvyšší soud interpretoval příliš restriktivně příslušná zákonná ustanovení o přípustnosti dovolání. V postupu Ústavního soudu konečně spatřoval porušení svého práva na přístup k soudu.

a) K respektování principu rovnosti zbraní

Pokud jde o první otázku, vláda ve svém stanovisku uvedla, že odvolací i dovolací soud připustily, že soud prvního stupně pochybil, když o připuštění změny žaloby rozhodl až v rozsudku. Toto pochybení však bylo napraveno v následujících fázích řízení. S touto argumentací se v zásadě ztotožnil i Soud, když připomněl, že spravedlivost řízení je třeba zkoumat z pohledu řízení jako celku. Podobně jako Nejvyšší soud zohlednil zejména skutečnost, že stěžovatel měl možnost se k žalobě v její pozměněné podobě vyjádřit v průběhu odvolacího řízení.

b) K řízení před odvolacím a dovolacím soudem

Soud uvedl, že článek 6 odst. 1 Úmluvy vyžaduje, aby soudy odůvodňovaly svá rozhodnutí, to však neznamená, že musejí podrobně odpovědět na každý vznesený argument; odvolací soud, který zamítá podaný opravný prostředek, se může v zásadě omezit na ztotožnění se s odůvodněním napadeného rozhodnutí. V případě stěžovatele nelze podle Soudu dojít k závěru, že rozhodnutí dovolacího soudu nebylo dostatečně odůvodněno.

Také rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo podle názoru Soudu dostatečně odůvodněno a nejeví se být svévolným. Soud v této souvislosti připomněl, že interpretace a aplikace vnitrostátního práva náleží v první řadě národním orgánům.

c) K postupu Ústavního soudu

Soud se sice neztotožnil s argumentací vlády, že na řízení o ústavních stížnostech by měl být aplikovatelný článek 13 Úmluvy, zaručující právo na účinný právní prostředek nápravy porušení práv a svobod zaručených Úmluvou, a posoudil tuto část stížnosti na poli článku 6 Úmluvy, přesto i tak dospěl k závěru, že v postupu Ústavního soudu porušení Úmluvy spat-

řovat nelze. Podle názoru Soudu totiž příslušné podání stěžovatele obsahující rozšíření ústavní stížnosti i na rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo Ústavnímu soudu odesláno až po uplynutí šedesátidenní lhůty, počítané od doručení rozhodnutí dovolacího soudu. Nelze mít tedy za to, že by Ústavní soud nepřipustným způsobem zasáhl do práva stěžovatele na přístup k soudu, když jeho ústavní stížnost odmítl.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 6. listopadu 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 33920/05 – *Martin Novotný proti České republice*

Soud jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou výše uvedenou stížnost týkající se především tvrzeného porušení práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy) problematickým prosazováním styku stěžovatele s nezletilým synem.

(i) Skutkové okolnosti případu

Rozsudkem Okresního soudu v Benešově byla v červenci 1999 schválena dohoda rodičů, na základě níž byl stěžovatelův syn, tehdy dvouletý, svěřen do výchovy matky a byl upraven jeho styk se stěžovatelem, a to v rozsahu jednoho odpoledne měsíčně. V listopadu 2002 okresní soud zamítl návrh matky i stěžovatele na změnu úpravy styku. V lednu 2004 stěžovatel znovu požádal o změnu styku s tím, že aby se tento uskutečňoval po celý víkend šestkrát do roka; soud v prosinci 2004 stanovil, že stěžovatel je oprávněn stýkat se s nezletilým vždy první sobotu v lichém měsíci.

Po počátečním období, kdy se styk realizoval bez problémů, se v období od října 2000 srpna 2003 styk buď z různých důvodů neuskutečnil, nebo se stěžovatel nedostavoval. Následně začalo k setkáním stěžovatele s nezletilým opět docházet, a to díky odborné pomoci psychologa, s nímž matka dítěte a nakonec i stěžovatel začali spolupracovat. Stěžovatel podal v říjnu 2000 návrh na výkon rozhodnutí o styku, přičemž matce byla za některé neuskutečněné styky uložena pokuta. Další dva stěžovatelovy návrhy z prosince 2001 a z dubna 2003 však soudy s odstupem času (definitivně v srpnu 2005 a v srpnu 2006) zamítl s tímto odůvodněním: jednak matka nezletilého na styk připravovala, ale ten odmítal se stěžovatelem odejít, jednak stěžovatel nebyl schopen navázat se synem kontakt a navíc se někdy po dlouhou dobu ke styku bez omluvy nedostavil, jednak poté, co stěžovatel vyhledal v roce 2003 odbornou pomoc, se vzájemný vztah stěžovatele se synem zklidnil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel poukazoval na údajnou nespravedlivost a nepřiměřenou délku řízení o jeho žádostech o výkon styku s dítětem (článek 6 odst. 1), na související zásah do rodinného života, neboť nemohl vidět své dítě (článek 8), jakož i na diskriminaci založenou na pohlaví (článek 14 Úmluvy).

Soud předně s odkazem na předchozí judikaturu rozhodl zkoumat části stížnosti opírající se o články 6 a 8 Úmluvy pouze na poli druhého ze zmíněných ustanovení, které rovněž zahrnuje určité procesní požadavky.

Soud dále s odkazem na předchozí judikaturu zamítl námitku vládu opírající se o nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, konkrétně ústavní stížnosti, neboť ji nepovažuje za účinný nástroj k urychlení exekučního řízení.

Pokud jde o meritum věci, Soud zopakoval, že podle ustálené judikatury, je-li prokázána existence rodinného vztahu, měl by stát v zásadě jednat tak, aby umožnil rozvoj tohoto vztahu, a měl by přijmout vhodná opatření k navázání styku mezi rodičem a dítětem. Tato povinnost ovšem není absolutní, neboť porozumění a spolupráce všech zúčastněných osob rovněž představuje důležitý faktor. Státní orgány sice mají vyvíjet snahu, aby této spolupráci napomohly, ale jejich povinnost využít donucovacích prostředků nemůže být neomezená: musí brát ohled na zájmy, práva a svobody dotčených osob a zejména na nejvyšší zájem dítěte a jeho práva, která mu přiznává článek 8 Úmluvy. Zejména pak článek 8 Úmluvy neumožňuje v zájmu rodičů přijímat tato opatření, pokud by poškodila zdraví a vývoj dítěte. Roz-

hodující je fakt, zda vnitrostátní orgány přijaly všechna nezbytná opatření, která na nich bylo možno rozumně požadovat s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu.

Soud konstatoval, že soudy respektovaly právo stěžovatele na styk s nezletilým synem a svoje opatření přijatá za asistence opatrovníka nezletilého dítěte konzultovaly s odborníky. Naproti tomu stěžovatel neprokázal dostatečnou vnímavost a přispěl k obtížím, se kterými se potýkaly soudy při zkoumání rovnováhy mezi rozdílnými zájmy. Navíc nejednou svoje právo na návštěvu syna nerealizoval a dokonce požádal o to, aby se styk nerealizoval více jak šestkrát ročně.

Za těchto okolností Soud uvedl, že jedinou chybou, kterou lze přičíst k tíži vnitrostátním soudům, je délka druhého a třetího vykonávacího řízení. Nicméně s ohledem na to, že stěžovatel až do června 2003 odmítal spolupracovat s odborníky a jeho styk s dítětem byl obnoven po té, co odbornou pomoc vyhledal, nemůže tato jediná vada způsobit porušení práva stěžovatele na respektování rodinného života. Soud proto uzavřel, že národní orgány při zkoumání spravedlivé rovnováhy mezi zájmy nezletilého dítěte a požadavky stěžovatele nepřekročily míru uvážení, jež je jim přiznána odstavcem 2 článku 8 Úmluvy.

Závěrem Soud poznamenal, že neshledal žádný důvod, proč nedospět k stejnému závěru jako v případě článku 8, i pokud jde o namítané porušení článku 14 Úmluvy.

Rozhodnutí senátu páté sekce Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. listopadu 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 4295/03 – *Miroslav Chroust proti České republice*

Soud jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou výše uvedenou stížnost týkající se tvrzeného porušení práva na spravedlivý proces v důsledku nemožnosti nechat přezkoumat případ stěžovatele nezávislým soudem s plnou jurisdikcí (článek 6 odst. 1 Úmluvy), porušení práva na ochranu majetku způsobeného údajnými svévolnými rozhodnutími státních orgánů ve věci nároku stěžovatele na příspěvek za službu (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě) a tvrzené diskriminace, k níž mělo v důsledku těchto rozhodnutí dojít (článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl příslušníkem ozbrojených sil od roku 1972 a od roku 1990 působil v Úřadu pro ochranu ústavy a demokracie, Federální informační službě, která zanikla ke konci roku 1992, a do dubna 1994 v Bezpečnostní informační službě České republiky. Ke dni ukončení služebního poměru zažádal o příspěvek za službu, jenž mu byl na základě zákona č. 527/1992 Sb., o Bezpečnostní informační službě, rozhodnutím Ministerstva vnitra přiznán a postupně též valorizován s tím, že stěžovatel v ozbrojených silách působil po dobu 23 let.

V roce 1996 ředitel BIS stěžovateli oznámil, že valorizace byla provedena neoprávněně, a uložil mu vrátit částku, kterou obdržel navíc; nárok na samotný příspěvek však potvrdil. V červenci 2000 ředitel BIS rozhodl, že stěžovatel nemá *ex nunc* nárok ani na samotný příspěvek a že rozhodnutí Ministerstva vnitra bylo vydáno nepříslušným orgánem. Odvolání stěžovatele ředitel BIS v lednu 2001 zamítl s tím, že stěžovateli lze pro účely vzniku nároku na příspěvek započítat podle zákona pouze období od července 1990. Stěžovatel v žalobě podané k Městskému soudu v Praze napadl údajný diskriminační výklad zákona o BIS; městský soud řízení v březnu 2002 zastavil pro nedostatek příslušnosti k přezkumu rozhodnutí ředitele BIS ve věci příspěvku.⁵

V březnu 2001 stěžovatel podal ústavní stížnost, v níž namítal porušení zásady rovnosti a neústavnost výkladu zákona ze strany ředitele BIS. Ústavní soud stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost s tím, že při výkladu zákona nepřekročil ředitel BIS meze ústavnosti. Rozhodnutí Ministerstva vnitra z roku 1994 zhodnotil Ústavní soud jako akt neplatný od samého počátku, protože byl vydán nepříslušným orgánem.

⁵ Ustanovení § 139 odst. 1 zákona č. 154/1994 Sb.

V únoru 2001 podal stěžovatel k orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra novou žádost o přiznání příspěvku za službu s tím, že mu nárok na příspěvek vznikl již k 31. prosinci 1992 na základě zákona č. 100/1970 Sb. a závazek platit příspěvek přešel na BIS. Ministerstvo vnitra postoupilo tuto žádost BIS, jejíž ředitel odpověděl stěžovateli v tom smyslu, že jeho služební poměr neskončil ke konci 1992, na BIS žádný závazek nepřešel, a není proto na místě vydávat ve věci rozhodnutí. Stěžovatel se obrátil na městský soud se žalobou na ochranu proti nečinnosti správního orgánu a žádal, aby bylo BIS uloženo vydat rozhodnutí o jeho žádosti. Městský soud v říjnu 2004 žalobu zamítl s tím, že příslušný orgán BIS již ve věci rozhodl v letech 2000 a 2001, kdy posoudil i délku služebního poměru stěžovatele v době aplikace zákona č. 100/1970 Sb. Městský soud zdůraznil, že stěžovatel podléhal při posuzování jeho nároku na příspěvek zákonu o BIS, který z vůle zákonodárce zohlednil výsluhu let pouze v těch služebních poměrech, které svou činností chránily principy demokratického státu.⁶

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatel poukazoval na to, že neměl možnost nechat soudně přezkoumat rozhodnutí ředitele BIS. Soud v tomto bodu přisvědčil námitce vlády založené na nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy s tím, že stěžovatel ve své ústavní stížnosti z března 2001 na toto porušení Úmluvy nepoukazoval, ústavní stížnost v tomto směru nerozšířil ani nepodal ústavní stížnost novou, v níž mohl toto porušení Úmluvy napadnout.

b) K článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě

Stěžovatel dále namítal, že rozhodnutí ředitele BIS o tom, že nemá nárok na valorizaci příspěvku za službu a následně ani na samotný příspěvek, zasáhla do jeho práva na ochranu majetku dle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Soud odmítl námitky vlády, že stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy a že tato část stížnosti je neslučitelná s Úmluvou *ratione materie*, avšak shledal důvodnými její námitky týkající se merita věci.

Soud konstatoval, že při zásahu státu do práva stěžovatele na ochranu majetku rozhodnutími BIS byly splněny podmínky legality, legitimacy i proporcionality. Ve vztahu k principu legality poukázal na to, že v případě příspěvku za službu jde o specifický příspěvek přiznaný státem bývalým příslušníkům ozbrojených sil v důsledku obtížných pracovních podmínek daných specifickou povahou jejich zaměstnání. Nelze ho tudíž považovat za dávku sociálního zabezpečení, jako je například starobní důchod, jehož přiznání je vázáno na příspěvky ze strany oprávněné osoby, a není proto na Soudu, aby omezoval svobodu státu při aplikaci právní úpravy, jež stanoví podmínky jeho přiznání. K interpretaci zákona o BIS Soud poznamenal, že napadená rozhodnutí BIS nepostrádají racionální základ a nelze v nich shledat žádný náznak svévole, když tento výklad odpovídá vůli zákonodárce, aby se do doby rozhodné pro přiznání příspěvku započítávala pouze doba působení v Úřadu na ochranu ústavy a demokracie a Federální informační službě. Stěžovatelem napadený zásah státu byl proto v souladu s vnitrostátním právním řádem a současně naplnil též princip legitimacy, neboť sledoval veřejný zájem, a to obnovení respektu k právu a ukončení situace, kdy jednotlivec obdržel ze strany státu plnění, na které neměl nárok.

V souvislosti s ověřováním, zda byl respektován i princip proporcionality zásahu, poukázal Soud na to, že stěžovateli nebyla ředitelem BIS uložena povinnost vrátit již vyplacený příspěvek, ačkoli tento orgán konstatoval, že stěžovateli na příspěvek nárok nikdy nevznikl. V souvislosti s přechodem státu na demokratický systém pak dle Soudu nelze zákonodárci vytýkat, že pro přiznání příspěvku shledal za rozhodnou pouze dobu služby v demokratických institucích. Současně Soud podotkl, že záleželo výhradně na vůli stěžovatele, zda do služebního poměru dle zákona od BIS při zániku federace vstoupí. Stát tak dle Soudu nepře-

⁶ Ustanovení § 130 odst. 1 a § 158 zákona č. 527/1992 Sb. Ustanovení § 120 odst. 1 zákona č. 154/1994 Sb.

kročil míru uvážení a zachoval spravedlivou rovnováhu mezi veřejným zájmem a zájmy stěžovatele. Soud proto tuto část stížnosti odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

c) K článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě

Dle stěžovatele porušila napadená rozhodnutí BIS též jeho právo na rovnost v zacházení dle článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, neboť jiným bývalým příslušníkům ozbrojených sil je příspěvek za službu vyplácen.

K argumentaci stěžovatele případem *Bucheň* Soud konstatoval, že v této kauze se jednalo o placení výsluhového příspěvku bývalým soudcům a prokurátorům, kteří se stali soudci obecných soudů. Stěžovatel však srovnával svoje postavení s těmi, kteří se rozhodli odejít z ozbrojených sil před koncem roku 1992 podle zákona č. 100/1970 Sb., nebo s těmi, kteří sloužili v různých složkách ozbrojených sil, avšak nikoli v tajných službách. Dle Soudu vše ukazuje na to, že na všechny, kteří se stejně jako stěžovatel stali příslušníky nové Bezpečnostní informační služby, byl zákon č. 527/1992 Sb., pokud jde o přiznávání příspěvku za službu, aplikován za stejných podmínek. Tento zákon, kterým se zákonodárce rozhodl přiznat příspěvek za službu pouze za dobu služby v nových strukturách demokratického státu vzniklých po roce 1990, byl publikován ve Sbírce zákonů, a jeho obsah tak byl pro stěžovatele dostupný a stěžovatel se mohl s jeho obsahem přinejmenším s pomocí advokáta seznámit. Soud proto akceptoval argumentaci vlády založenou na rozdílech mezi jednotlivými kategoriemi členů ozbrojených sil, například pokud jde o příslušníky informačních služeb, a to zejména ohledně rozsahu jejich kompetencí a oblastí působení.

Ve vztahu ke kauze bývalého příslušníka BIS V. M., na kterou poukazoval stěžovatel, Soud uvedl, že Ústavní soud se ve svém rozhodnutí otázkou, zda měl V. M. právo na daný příspěvek, nezabýval a rozdílnost názorů jednotlivých senátů Ústavního soudu ve vztahu k platnosti správního rozhodnutí nepřesvědčila Soud o existenci diskriminace založené na okolnostech předpokládaných článkem 14 Úmluvy. Pokud šlo o legitimní cíl a míru uvážení vnitrostátních orgánů, nepředstavovalo rozdílné zacházení ze strany státu ve vztahu ke stěžovateli nadměrnou zátěž a postup správního orgánu se zakládal na objektivním a rozumném zdůvodnění.

Soud proto i tuto část stížnosti prohlásil za nepřijatelnou z důvodu zjevné neopodstatněnosti.

1.2.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Do tohoto pododdílu spadá tentokrát šest stížností pokrývajících různé problematiky, včetně jaderné energetiky.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 10. července 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 19101/03 – *Sdružení Jihočeské matky proti České republice*

Soud, aniž by ji předtím oznámil žalované vládě, prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost, ve které stěžovatelka namítala jednak porušení svého práva na svobodu projevu, jednak porušení svého práva na spravedlivý proces a vnitrostátní prostředek nápravy.

(i) Skutkové okolnosti případu

a) Stěžovatelka předně poukazovala na vadný přístup státních orgánů v řízení o povolení technologických změn stavby pomocných služeb v Jaderné elektrárně Temelín, jež bylo zahájeno v květnu 1997. Stěžovatelka v únoru 1999 dosáhla zrušovacího rozsudku Vrchního soudu v Praze, který konstatoval, že vydání povolení nepředcházela povinná studie dopadů na životní prostředí. V další fázi však byly stěžovatelčiny námitky znovu zamítnuty a v prosinci 2001 vydal českobudějovický stavební úřad nové rozhodnutí o povolení stavby.

Stěžovatelka mezitím namítala, že neměla přístup k původnímu projektu elektrárny. Okresní úřad nicméně v březnu 2001 zamítl stěžovatelčinu žádost o informace, a to s odvoláním na ustanovení § 133 stavebního zákona, neboť projekt elektrárny je třeba považovat za utajený

s ohledem na obchodní tajemství a bezpečnostní požadavky zakotvené v atomovém zákoně. Krajský úřad k tomu dodal, že projektová dokumentace se týkala již pravomocně skončeného správního řízení, přičemž v řízení novém šlo pouze o dílčí změny jedné z budov, nikoli o změnu celého projektu. Také krajský soud zaujal názor, že žádost stěžovatelky o přístup k projektové dokumentaci není důvodná a že stěžovatelka měla dostatečný přístup k dokumentům týkajícím se řízení o povolení technologických změn. Ústavní soud prohlásil stížnost stěžovatelky v prosinci 2002 za zjevně neopodstatněnou mimo jiné s tím, že ustanovení § 133 stavebního zákona je *lex specialis* vůči zákonu o svobodném přístupu k informacím.

b) Stěžovatelka v lednu 1995 požádala českobudějovický stavební úřad, aby ji informoval o veškerých správních řízeních týkajících se jaderné elektrárny způsobilých zasáhnout do ochrany přírody a krajiny. Stavební úřad následně vedl řadu řízení vztahujících se k elektrárně (např. o odkladu dokončení stavby, změně stanice na sušení vzduchu atd.), o nichž se stěžovatelka domnívá, že měla značný vliv na bezpečnost provozu elektrárny, okolní krajinu i její práva. Stavební úřad však stěžovatelku o těchto řízeních neinformoval. Ta se proto obrátila v květnu 2000 na krajský soud se sérií žalob, ve kterých žádala o zrušení správních rozhodnutí vydaných v těchto řízeních. Krajský soud v říjnu a prosinci 2000 řízení o žalobách zastavil pro nedostatek právního zájmu na straně stěžovatelky, neboť řízení neměla vliv na ochranu přírody a krajiny. Tato rozhodnutí potvrdil v květnu 2003 i Ústavní soud.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka namítala jednak porušení svého práva na svobodu projevu, chráněného článkem 10 Úmluvy, jednak porušení svého práva na spravedlivý proces, jakož i práva na vnitrostátní prostředek nápravy (články 6 a 13 Úmluvy).

a) K právu na svobodu projevu

Stěžovatelka tvrdila, že k porušení článku 10 Úmluvy došlo tím, že neměla přístup k části dokumentace k jaderné elektrárně.

Soud předně poznamenal, že článek 10 chrání sice i svobodu přijímat informace, ale chrání ji především z hlediska přístupu k obecným zdrojům informací, tedy z hlediska těch, kdo chtějí informace sdělovat. Z Úmluvy nevyplývá obecné právo na přístup ke správním dokumentům.

Soud se domnívá, že odmítnutím přístupu ke správním dokumentům došlo k zásahu do stěžovatelčina práva na přístup k informacím. Podle ustanovení § 133 stavebního zákona se ovšem nejednalo o informace obecně přístupné, nýbrž o takové, na přístupu k nimž bylo třeba osvědčit právní zájem. Mimoto měly úřady povinnost zabránit prozrazení státního nebo obchodního tajemství. Úřady s odvoláním na uvedené ustanovení odmítly umožnit přístup k dokumentaci z řady důvodů: stěžovatelka měla tak jako tak dostatek informací relevantních pro dané řízení, přičemž údaje o projektu elektrárny nejsou obecně přístupné a bylo třeba chránit obchodní tajemství a zohlednit požadavky na bezpečnost zařízení. Podle Soudu byla rozhodnutí českých úřadů obšírně a relevantně odůvodněna a požadovaný přístup k informacím ani nebyl zjevně nezbytný z hlediska zjišťování dopadů stavby a provozu elektrárny na životní prostředí. Státy požívají jistého prostoru pro uvážení při aplikaci článku 10 Úmluvy, který nebyl překročen.

Tato část stížnosti tedy byla zjevně neopodstatněná.

b) K právu na spravedlivý proces a prostředky nápravy

Stěžovatelka poukazovala na skutečnost, že se nemohla zúčastnit některých správních řízení, a tudíž ani požadovat přezkum rozhodnutí v nich vydaných před soudem plné jurisdikce. Tvrdila, že hájí nejenom obecný zájem na ochraně životního prostředí, ale i soukromé zájmy svých členů, kteří bydlí v okolí elektrárny, jako je právo na ochranu majetku, zdraví a života.

Soud k tomu uvedl, že stěžovatelka usilovala o účast na správních řízeních, aby mohla upozornit na vady elektrárny a nebezpečí z nich vyplývající pro obyvatelstvo a životní prostředí. Stěžovatelka sama je ovšem právnickou osobou, jež se těžko může dovolávat práv pojmově spjatých s fyzickými osobami, jako je třeba právo na ochranu zdraví nebo života. Neprokáza-

la, že by se sama mohla domáhat ochrany majetku před účinky provozu elektrárny. Soud nicméně připustil, že stěžovatelka usilovala o ochranu práv svých členů. Aniž by řešil otázku, zda stěžovatelka sama mohla tvrdit, že je obětí porušení Úmluvy, poznamenal Soud, že tato část stížnosti je neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*.

Soud totiž nepřijal argument stěžovatelky, podle níž byl výsledek napadených správních řízení přímo určující pro práva členů sdružení. České úřady, byť to bylo kritizováno ministerstvem životního prostředí, nezjistily, že by schvalované změny měly vliv na životní prostředí a podle Soudu nelze z předložených dokumentů dovodit, že by tyto změny představovaly vážné, konkrétní a hlavně bezprostřední nebezpečí. Stěžovatelka tedy nedoložila, že by schválené podmínky provozu elektrárny byly natolik nedostatečné, že by představovaly výrazný zásah do principu opatrnosti nebo že by ze správních rozhodnutí vyplývala pravděpodobná nebo alespoň rozumně předvídatelná rizika pro práva členů, která stěžovatelka hájila. Za této situace zůstávaly dopady předmětných správních rozhodnutí na obyvatelstvo pouze hypotetické. Soud také podotkl, že stěžovatelka především poukazuje na obecná nebezpečí spjatá s využitím jaderné energie, čímž se její stížnost blíží *actio popularis*. Svým požadavkem, aby každý měl možnost dosáhnout soudního přezkumu správních rozhodnutí o základních podmínkách provozu jaderné elektrárny, se snaží dovodit z článku 6 Úmluvy povinnost přesunout rozhodování v těchto technických otázkách z orgánů moci výkonné na soudy; státům však přísluší, aby demokraticky rozhodly, jak bude upraveno využití jaderné energie.

Soud měl tudíž za to, že výsledek napadených správních řízení, jichž se stěžovatelka nemohla účastnit, nebyl přímo určující pro občanská práva – jako je právo na život, zdraví, zdravé životní prostředí nebo pokojné užívání majetku –, jež by český právní řád přiznával jí samotné nebo jejím členům.

Ostatní námitky na poli článků 6 a 13 Úmluvy prohlásil Soud za nepřijatelné pro opožděnost nebo pro neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 10. července 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 23673/03 – Ladislav Folkman a ostatní proti České republice

Senát páté sekce Soudu, aniž by ji předtím oznámil žalované vládě, prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost, ve které stěžovatelé namítali především porušení svého práva na spravedlivý proces a vnitrostátní prostředek nápravy.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovateli jsou jednak dva čeští občané, kteří bydlí v havarijní zóně Jaderné elektrárny Temelín, jednak občanské sdružení V havarijní zóně Jaderné elektrárny Temelín, jež má v této zóně své sídlo. Tvrdí, že jsou bezprostředně dotčeni nebezpečím jaderné havárie.

V březnu 2002 Státní úřad pro jadernou bezpečnost povolil, aby ČEZ přistoupily k aktivní zkušební fázi druhého bloku zmíněné jaderné elektrárny. Ve své ústavní stížnosti z dubna 2002 stěžovatelé poukazovali na hrozbu, kterou elektrárna představuje pro životní prostředí, zdraví a životy lidí, přičemž spuštění elektrárny, jež bylo povoleno v řízení, v němž nemohli vystupovat jako účastníci, představovalo přímý zásah do jejich práv zaručených články 6 a 13 Úmluvy, jakož i článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, stejně jako do jejich práva na zdravé životní prostředí. Žádali také o zrušení ustanovení § 14 odst. 1 atomového zákona, podle něhož je účastníkem řízení pouze žadatel o vydání povolení, což vylučuje jakýkoli soudní přezkum, přičemž je naopak žádoucí podrobit činnosti spjaté s využíváním jaderné energie kontrole veřejnosti. Ústavní soud stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost, a to mimo jiné s tím, že spuštění elektrárny předcházela dlouhý rozhodovací proces, při němž byly vzaty v úvahu veškeré námitky, a rozhodnutí z března 2002 bylo jedním ze stovek rozhodnutí, jimiž byly stanoveny různé podmínky výstavby a provozu elektrárny. Tyto podmínky, jejichž dodržování se sleduje, pak představují limity pro výkon činností způsobilých ohrožit životní prostředí a Ústavní soud ani sám není oprávněn posuzovat, zda tyto limity odpovídají bezpečnostním parametrům.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé namítali jednak porušení svého práva na spravedlivý proces a na prostředek nápravy, jednak porušení svých práv na život, na respektování svého soukromého života a obydlí a na pokojné užívání vlastnictví.

Stěžovatelé tvrdili, že jim nebyl umožněn přístup k soudu k projednání jejich námitek vůči nebezpečí, jaké představuje využívání jaderné energie v blízkosti jejich obydlí, a požadují možnost být účastníky řízení o povolování činností spjatých s využíváním jaderné energie.

Soud se zabýval aplikovatelností článku 6 odst. 1 Úmluvy na daný případ. Podle Soudu vstupuje článek 6 odst. 1 ve své civilní části do hry, je-li občanské právo nebo závazek, chráněné vnitrostátním právem, předmětem vážného a opravdového sporu; výsledek řízení musí být přímo určující pro dané občanské právo.

Třetí stěžovatelka, jež je právnickou osobou, se nemůže dovolávat porušení práv vlastních pouze fyzickým osobám. Soud dále neřešil otázku, zda přesto může třetí stěžovatelka tvrdit, že jako představitelka zájmů svých členů je obětí porušení Úmluvy, neboť je podle jeho názoru především třeba zjistit, zda byl výsledek řízení o vydání povolení přímo určující pro práva prvních dvou stěžovatelů nebo členů třetí stěžovatelky. Stěžovatelé ovšem nedoložili, že by schválené podmínky provozu elektrárny byly natolik nedostatečné, že by představovaly výrazný zásah do principu opatrnosti nebo že by ze správních rozhodnutí vyplývala pravděpodobná nebo alespoň rozumně předvídatelná rizika, jimž by byli stěžovatelé osobně a bezprostředně vystaveni, aby to ohrozilo jejich životy, zdraví nebo majetek.

Provoz jaderné elektrárny může zajisté představovat určitá běžná negativa, která mají dopad do soukromého života či na hodnotu nemovitostí; první a druhý stěžovatel však v tomto směru neposkytují žádné konkrétní informace.

Stěžovatelé především poukazují na obecná nebezpečí spjatá s využitím jaderné energie, čímž se její stížnost blíží *actio popularis*. Jejich požadavkem, aby každý měl možnost dosáhnout soudního přezkumu správních rozhodnutí o základních podmínkách provozu jaderné elektrárny, se snaží dovodit z článku 6 Úmluvy povinnost přesunout rozhodování v těchto technických otázkách z orgánů moci výkonné na soudy; státům však přísluší, aby demokraticky rozhodly, jak bude upraveno využití jaderné energie.

Soud měl tudíž za to, že výsledek napadených správních řízení, jichž se stěžovatelé nemohli účastnit, nebyl přímo určující pro občanská práva – jako je právo na život, zdraví, zdravé životní prostředí nebo pokojné užívání majetku –, jež by jim český právní řád přiznával.

Námítky na poli článků 6 a 13 Úmluvy prohlásil Soud za nepřijatelné pro neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou, přičemž další námítky nepředstavují žádné odlišné problematiky od té, jež byla zkoumána na poli článku 6 Úmluvy.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 25. září 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 4449/06 – Michal Demel proti České republice

Soud jednomyslně shledal, že stížnost poukazující na nepřiměřenou délku opatrovníckého řízení, zásahy do soukromého a rodinného života a diskriminaci z důvodu pohlaví je nepřijatelná, aniž by tuto stížnost předtím oznámil vládě k zaujetí stanoviska.

(i) Skutkové okolnosti případu

V květnu 1998 bylo manželství stěžovatele rozvedeno, přičemž dvouletá dcera byla podle dohody rodičů svěřena do péče matky.

V prosinci 2001 podal stěžovatel k Okresnímu soudu v Berouně návrh, aby byla dcera svěřena do jeho péče, nebo bylo rozhodnuto o střídavé výchově (s půlroční periodicitou). Od srpna 2001 do srpna 2004 nechal stěžovatel dítě pětkrát vyšetřit psychology; z jejich zpráv vyplynulo, že si dcera spíše přeje žít v rodině otce a že její vztahy s otcem jsou vřelejší nežli její vztahy s matkou. Po konání několika jednání koncem roku 2002 a v prvním čtvrtletí roku

2003 vynesl okresní soud v květnu 2004 zamítavý rozsudek, ve kterém pečlivě zhodnotil různé důkazy a odůvodnil, proč není namístě změnit dosavadní úpravu péče o nezletilou. Soud především nevzal za prokázané, že by nezletilá skutečně chtěla žít se stěžovatelem a že by byla schopna posoudit důsledky svého případného přání v tomto směru. V matčině péči o nezletilou nebyly shledány závady ani nekladla překážky styku stěžovatele s nezletilou. Ke střídavé výchově soud poznamenal, že není v zájmu nezletilé a že s takovou úpravou matka nesouhlasí.

Stěžovatel se odvolal. Krajský soud v Praze konal v říjnu 2004 jednání, během něhož vyslechl nezletilou bez přítomnosti rodičů, zaznamenal její výpověď do protokolu a po zvážení věci rozsudek okresního soudu potvrdil. Ústavní soud odmítl v červenci 2005 stěžovatelovu stížnost pro zjevnou neopodstatněnost, přičemž se mimo jiné odvolal na svůj právní názor, podle kterého předpokladem rozhodnutí o střídavé výchově je společná vůle rodičů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel předně napadal, že jeho zájmy a zájmy nezletilé nebyly v řízení o změně výchovy řádně zohledněny. Soud podřadil tuto námitku pod procesní záruky článku 8 Úmluvy, který zakotvuje právo na rodinný život, zopakoval základní principy své judikatury, včetně toho, že při rozchodu rodičů nemá žádný z nich přednostní právo na svěření nezletilého dítěte do výchovy a že národní orgány musejí dbát zejména zájmů nezletilého dítěte. Soud v podstatě vyšel z toho, že okresní i krajský soud své rozsudky přesvědčivě zdůvodnily, vyzdvihl dále mimo jiné skutečnost, že krajský soud citlivě vyslechl nezletilou, což mu umožnilo prohlášení nezletilé pečlivě zhodnotit, a že stěžovateli nebylo ve styku s nezletilou bráněno. Za daných okolností mohly vnitrostátní soudy dospět k závěru, že není třeba měnit úpravu péče o nezletilou dceru stěžovatele. Důvody, na kterých soudy založily svá rozhodnutí, byly relevantní a dostatečné, sledovaly zájem nezletilé a nemohou být považovány za nepřiměřené. Stěžovatel také mohl v dostatečné míře uplatnit své argumenty v řízení. Tato část stížnosti je tedy zjevně neopodstatněná.

Stěžovatel dále poukazoval na nepřiměřenou délku řízení. Soud sice vzal na vědomí novelu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, nicméně své rozhodnutí na ní nezaložil. Podle Soudu řízení trvalo asi tři a půl roku pro tři stupně soudní soustavy, přičemž nepostrádalo určitou míru složitosti kvůli potřebě zjistit zájem dítěte. Jakkoli nelze vyloučit, že v řízení před okresním soudem nastal průtah, šlo o průtah jediný a krajský soud i Ústavní soud rozhodovaly ve zcela přiměřených lhůtách. Nadto stěžovatel usiloval pouze o změnu předchozí úpravy péče o nezletilou, založené na dohodě rodičů. Z těchto důvodů ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy k překročení požadavku přiměřenosti u celkové délky řízení nedošlo.

Konečně stěžovatel vznesl i některé další námitky na poli článků 8 a 14 Úmluvy, které však byly také prohlášeny za nepřijatelné.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 2. října 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 29858/03 – *Zuzana Duchoňová proti České republice*

Soud jednomyslně shledal, že stížnost poukazující na nepřiměřenou délku řízení, porušení práva na soukromý a rodinný život a absenci vnitrostátního prostředku nápravy, je nepřijatelná, aniž by tuto stížnost předtím oznámil vládě k zaujetí stanoviska.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka v květnu 2000 informovala Ministerstvo spravedlnosti, že ji její švagrová, žijící ve Švýcarsku, vydíráním nutila k prostituci. Ministerstvo podání postoupilo státnímu zastupitelství, na které se stěžovatelka následně obrátila s požadavky o odškodnění ve výši 150 tis. švýcarských franků. Policie poté, co provedla výslech stěžovatelky, jejího manžela a syna a vyžádala si výslech stěžovatelčiny švagrové ve Švýcarsku, dospěla k závěru, že nebyly zjištěny okolnosti odůvodňující zahájení trestního stíhání. Stěžovatelka byla upozorněna na sku-

tečnost, že trestní stíhání formálně zahájeno nebylo a že může své nároky na odškodnění vymáhat občanskoprávní cestou.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka předně kritizovala nepřiměřenou délku řízení. Soud však rozhodl, že článek 6 odst. 1 Úmluvy není na daný případ aplikovatelný ani ve své trestní větvi (nejednalo se o řízení proti stěžovateli), ani ve své civilní větvi (orgány činné v trestním řízení trestní oznámení odložily, čímž tedy nedošlo k rozhodování o občanských právech nebo závazcích stěžovatelky, jíž zůstala možnost obrátit se na soud s občanskoprávní žalobou, což neučinila). Tato část stížnosti byla tedy neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*.

Stěžovatelka dále poukazovala na to, že její švagrová porušila její právo na soukromý a rodinný život. Soud připustil, že článek 8 Úmluvy sice primárně chrání jednotlivce před svévolnými zásahy ze strany orgánů veřejné moci, ale také implikuje povinnost těchto orgánů přijmout opatření k ochraně práva na soukromý a rodinný život ve vztazích mezi jednotlivci. Stěžovatelka ovšem nezahájila občanskoprávní řízení na ochranu svých práv, protože tato část stížnosti je nepřijatelná pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Stěžovatelka konečně namítala, že v rozporu se článkem 13 Úmluvy neměla k dispozici účinný prostředek nápravy. Podle Soudu však neměla žádné hajitelné tvrzení o porušení jejích práv zaručených Úmluvou, a proto je tato část stížnosti zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 2. října 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 36129/04 – Eva Květoňová proti České republice

Soud jednomyslně shledal, že stížnost poukazující na nespravedlivost řízení o návrhu na určení neplatnosti kupní smlouvy je zjevně neopodstatněná, aniž by tuto stížnost předtím oznámil vládě k zaujetí stanoviska.

(i) Skutkové okolnosti případu

Trestní rozsudek vynesený nad stěžovatelkou v roce 1972 pro opuštění republiky a odsuzující ji mimo jiné k trestu propadnutí majetku, byl v roce 1990 na základě zákona o soudní rehabilitaci zrušen. Stěžovatelka v roce 1995 zahájila restituční řízení proti dvěma fyzickým osobám, jež v době komunistického režimu nabyly rodinný dům s pozemky, který byl dříve ve vlastnictví stěžovatelky a její posléze zesnulé matky. Soudy však žalobě podané podle zákona o mimosoudních rehabilitacích nevyhověly, neboť při převodu nemovitostí od státu neshledaly ani porušení právních norem, ani protiprávní zvýhodnění.

V lednu 2001 podala stěžovatelka žalobu na určení neplatnosti předmětné kupní smlouvy. Okresní soud v Trutnově se však ve svém rozsudku ze září 2002 odvolal na nález pléna Ústavního soudu, podle něhož se vlastnictví na základě zrušení trestních rozsudků podle zákona o soudní rehabilitaci automaticky neobnovuje, připomněl výsledky předchozího restitučního řízení a žalobu zamítl. Krajský soud v Hradci Králové v lednu 2003 rozsudek potvrdil, Nejvyšší soud zamítl stěžovatelčino dovolání v říjnu 2003 s tím, že je nepřipustné obcházet restituční zákony podáním určovací žaloby tam, kde restituční žaloba nebyla úspěšná. Na výsledku řízení nezměnil nic ani Ústavní soud, který stěžovatelčinu stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka poukazovala na několikrát porušení práva na spravedlivý proces zaručeného v článku 6 odst. 1 Úmluvy, a to především z toho důvodu, že se okresní ani krajský soud nezabýval namítanou neplatností kupní smlouvy, že nápravu nezjednal ani Nejvyšší soud a Ústavní soud a že neexistuje ustanovení právní normy, které by jí bránilo podat napřed restituční žalobu a pak určovací žalobu podle obecné úpravy občanského práva.

Soud připomenul, že jeho úkolem je toliko ověřit, zda došlo k porušení práv a svobod zaručených Úmluvou, nikoli zkoumat, zda se národní soudy dopustily údajných skutkových nebo právních omylů, přičemž přísluší národním orgánům, zejména soudům, aby interpretovaly a aplikovaly vnitrostátní právo. Soud dále uvedl, že stěžovatelčina žaloba byla projednána ve sporném řízení, že stěžovatelka mohla využít vnitrostátních opravných prostředků, byla právně zastoupena, nesnesla žádné důkazy o zaujatosti soudců rozhodujících v její věci a mohla v kterékoli fázi řízení přednášet argumenty na podporu svých tvrzení. Neexistuje žádný náznak toho, že by vnitrostátní soudy rozhodly svévolně nebo v rozporu s vnitrostátním právem a ani právní názor, podle kterého mají restituční normy přednost před normami obecnými v souladu se zásadou *lex specialis derogat legi generali*, nemůže být považován za svévolný.

Stížnost je tudíž zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 20. listopadu 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 10072/05 – Milan Slavičinský proti České republice

Soud jednomyslně shledal, že stížnost poukazující na diskriminační rozlišování mezi vojáky z povolání z hlediska zpětného přiznání výsluhového příspěvku je zjevně neopodstatněná, aniž by tuto stížnost předtím oznámil vládě k zaujetí stanoviska.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl do konce roku 1994 vojákem z povolání. V lednu 1995 mu byl přiznán vojenský výsluhový příspěvek, jež mu však byl v návaznosti na zákon č. 34/1995 Sb. ponechán pouze do konce roku 1996. V prosinci 1999 vstoupil v účinnost zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, který v ustanovení § 165 odst. 8 přiznával výsluhový příspěvek zpětně, a to mimo jiné s odkazem na dobrovolnou reatestaci, jež byla upřesněna odvolávkou na rozkaz ministra obrany č. 015/90 obsaženou v pouhé poznámce pod čarou.

Stěžovatel požádal o zpětné přiznání výsluhového příspěvku s tvrzením, že i on byl v letech 1990 a 1993 reatestován, byť k tomu došlo na základě jiných rozkazů ministra obrany, a že poznámka pod čarou není závaznou součástí textu právního předpisu. Ministerstvo obrany jeho žádost zamítlo s tím, že výslovný zákonný odkaz na rozkaz č. 015/90 byl důvodný, neboť zákonodárce zamýšlel odstranit tvrdost zákona č. 34/1995 Sb. jen vůči příslušníkům Vojenského obranného zpravodajství činným v době Války v Perském zálivu při ochraně národní bezpečnosti a rodinných příslušníků vojáků, kteří se přímo účastnili předmětného ozbrojeného konfliktu. Nejvyšší správní soud i Ústavní soud dospěly shodně k závěru, že takový výklad zákona č. 229/1999 Sb. není diskriminující.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že vnitrostátní orgány vadně vyložily zákon č. 229/1999 Sb. a že byl diskriminován ve svém vlastnickém právu v rozporu se článkem 14 Úmluvy ve spojení se článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

Soud předně uvedl, že článek 14 Úmluvy, který zakazuje diskriminaci, je použitelný pouze tehdy, vztahuje-li se jiné hmotněprávní ustanovení Úmluvy nebo jejích protokolů na danou situaci. Soud k tomu sice poznamenal, že na jedné straně na rozdíl od případu *Miroslav Chroust* (rozhodnutí ze dne 20. listopadu 2006)⁷ stěžovateli v době podání žádosti o zpětné přiznání výsluhového příspěvku nesvědčilo žádné majetkové právo ani legitimní očekávání, že bude v jeho prospěch konkretizována majetková pohledávka, na druhé straně stěžovatel usiloval o nápravu zásahu do svých majetkových práv, přičemž zákonem založené právo na náhradu za nároky vojenské služby je majetkovým právem, ale ponechal otázku použitelnosti článku 1 Protokolu č. 1 na daný případ otevřenou, a to s ohledem na svůj závěr o neodůvodněnosti stížnosti.

⁷ Viz pododdíl 1.2.1. této zprávy.

Soud dále připomněl, že rozlišování ve smyslu článku 14 zakládá diskriminaci jen tehdy, postrádá-li objektivní a rozumné zdůvodnění, přičemž státy mají určitý prostor k uvážení, zda a do jaké míry určité rozdíly v postavení jednotlivců odůvodňují i rozdílné zacházení s nimi. Státy pak mají zvláště velký prostor pro uvážení, pokud jde o organizaci veřejné správy a náhrady přiznávané úředníkům; Soud nemůže státům vnutit omezení jeho volnosti při stanovení dopadu a rozsahu zákonodárství v dané oblasti.

Při aplikaci těchto úvah na daný případ Soud konstatoval, že vnitrostátní orgány vysvětlily, proč bylo některým kategoriím vojáků z povolání přiznáno více výhod než jiným, přičemž jejich argumentaci Soud považuje za plauzibilní: podle jeho názoru nic nenasvědčuje tomu, že by se dopustily zjevně nesprávné nebo svévolné aplikace zákonných norem, a proto Soudu nepřísluší zpochybnit jejich jednomyslné závěry. Předmětné rozlišování tedy nepostrádalo objektivní a rozumné zdůvodnění ve smyslu článku 14 Úmluvy a tato stížnost je zjevně nepodstatná.

1.3. STÍŽNOSTI VYŠKRTNUTÉ ZE SEZNAMU

V uplynulém období Soud rozhodl u dvanácti komunikovaných stížností o jejich vyškrtnutí ze seznamu případů, a to v šesti kauzách na základě smírného urovnání, k němuž strany dospěly.

1.3.1. Schválená smírná urovnání stížností

Smírně urovnané stížnosti⁸ se týkaly většinou přiměřenosti délky soudního řízení, popř. práva na účinný prostředek nápravy nepřiměřené délky řízení. Výjimku představují případy *Tůma a Tůmová* a *Zich a ostatní*. Soud schválil smírné urovnání těmito rozhodnutími:

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 10. července 2006 ve věci č. 35040/02 – *Vojtěch Pola*: stěžovatel s odvoláním na článek 6 odst. 1 Úmluvy napadal přiměřenost délky restitučního řízení, jakož i absenci vnitrostátního prostředku nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy. Smírné urovnání předpokládá, že vláda dědicům stěžovatele zaplatí celkem 9 000 €,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 30. srpna 2006 ve věci č. 12355/03 – *Štefan Kujaník*: stěžovatel s odvoláním na článek 6 odst. 1 Úmluvy napadal přiměřenost délky dvou řízení, jakož i spravedlivost jednoho z nich. Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 4 800 €,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 30. srpna 2006 ve věci č. 23002/03 – *Ladislav Zajíc a ostatní*: stěžovatelé především s odvoláním na článek 6 odst. 1 Úmluvy napadali přiměřenost délky soudního řízení. Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovatelům zaplatí celkovou částku 9 000 €,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 18. září 2006 ve věci č. 13475/03 – *František Tůma a Radmila Tůmová*: stěžovatelé především s odvoláním na článek 6 odst. 1 Úmluvy poukazovali na odepření přístupu k Ústavnímu soudu. Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovatelům zaplatí celkovou částku 1 000 €,
- rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 21. prosince 2006 ve věci č. 48548/99 – *František Zich a ostatní* (spravedlivé zadostiučinění – smírné urovnání): v návaznosti na

⁸ Účelnost a finanční hodnota smíru se posuzují v rámci konzultací s náměstkyněmi ministrů spravedlnosti, financí a zahraničních věcí, popř. jinými ústředními správními úřady zainteresovanými v tom kterém případě. Návrhy smírného urovnání se předkládají ke schválení vládě, jen pokud hodnota smíru dosáhne 1 mil. Kč. Viz Závazné postupy..., schválené usnesením vlády ze dne 19. července 2000 č. 735.

rozsudek ve věci samé ze dne 18. července 2006 (viz pododdíl 1.1.1.) vzal Soud jednomyslně na vědomí smírné dořešení nároků stěžovatelů na náhradu materiální škody v celkové výši 9 596 tis. Kč, které na vnitrostátní úrovni schválila vláda svým usnesením ze dne 1. listopadu 2006 č. 1258.

1.3.2. Stažené stížnosti

Šest stížností bylo vyškrtáno ze seznamu, neboť Soud dospěl k závěru, že stěžovatelé na nich netrvají [článek 37 odst. 1 písm. a) Úmluvy]. Stalo se tak těmito rozhodnutími:

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 10. července 2006 ve věci č. 3682/02 – *Jiří Bednář*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 30. srpna 2006 ve věci č. 21023/04 – *Ján Rusín*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 30. srpna 2006 ve věci č. 12739/03 – *Ljuba Šťastná*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 30. srpna 2006 ve věci č. 2892/03 – *Josef Vašíček*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 18. září 2006 ve věci č. 17723/02 – *Miroslav Šimon*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 23. října 2006 ve věci č. 20813/03 – *Ludmila Krobotová*.

II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. července do 31. prosince 2006 vývoj a řízení o nich nadále probíhá

Takový vývoj se mohl projevit rozhodnutím Soudu prohlásit stížnost alespoň v nějakém rozsahu za přijatelnou (oddíl 2.1.), rozhodnutím Soudu oznámit stížnost vládě a požádat ji o vyjádření k přijatelnosti a odůvodněnosti (oddíl 2.2.) nebo jiným způsobem (oddíl 2.3.).

2.1. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA PŘIJATELNÉ

Soud v uplynulém období žádnou komunikovanou stížnost neprohlásil zvláštním rozhodnutím⁹ za přijatelnou zcela nebo zčásti.

2.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

Ve druhém pololetí roku 2006 rozhodl Soud komunikovat vládě celkem 19 nových stížností. Tyto stížnosti můžeme seřadit do několika skupin.

⁹ Viz pozn. pod čarou č. 4.

2.2.1. Stížnosti týkající se práva na spravedlivý proces (článek 6 Úmluvy)

Ve stížnostech oznámených vládě ve druhém pololetí roku 2006 výrazně ustoupily do pozadí problémy nepřiměřené délky řízení, a to s ohledem na očekávané rozhodnutí Soudu o účinnosti prostředku nápravy zavedeného zákonem č. 160/2006 Sb. (novelou zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem).

(i) Stížnosti týkající se občanskoprávních řízení v širším slova smyslu:

- stížnost č. 26163/03 – *Zdeněk Koschin* (rovnost zbraní v občanskoprávním řízení – doručování, délka řízení a s ní související problém povinnosti hradit náklady řízení),
- stížnost č. 23499/06 – *Antonín Havelka a ostatní* (spravedlivost řízení o péči o nezletilé; viz též ke článku 8 Úmluvy),
- stížnost č. 3093/05 – *Vladimír Anton* (právo vedlejšího účastníka na přístup k dovolacímu soudu, spravedlivost řízení),
- stížnosti č. 5344/05 – *Bruno Kohlhofer*, č. 28464/04 – *Susanne Minarik* a č. 32921/03 – *Bruno Kohlhofer a Roman Minarik* [právo na přístup k soudu při zrušení akciové společnosti bez likvidace a o převzetí jmění těchto společností hlavními akcionáři (soudní ochrana minoritních akcionářů)],
- stížnost č. 38521/06 – *Zdeněk Zahradník* (právo na soud a na přiměřenou délku řízení),
- stížnost č. 22943/05 – *Čestmír Káňa* (právo na přiměřenou délku řízení o výkonu rodičovské zodpovědnosti; viz též ke článku 8 Úmluvy).

(ii) Stížnosti týkající se trestních řízení:

- stížnost č. 32456/04 – *Zdeněk Kopecký* [právo na výslech svědků – článek 6 odst. 1 a 3 písm. d)].

2.2.2. Stížnosti týkající se práva na svobodu a osobní bezpečnost (článek 5 Úmluvy)

Několik stížností otevírá otázku dodržení různých záruk obsažených v jednotlivých odstavcích článku 5 Úmluvy:

- stížnost č. 18642/04 – *Pavol Smatana* (odst. 3 – délka vazby, odst. 4 – délka rozhodování o propuštění z vazby, odst. 5 – právo na odškodnění za porušení článku 5),
- stížnost č. 41116/04 – *Ronald David Crabtree* [odst. 1 písm. c) – zákonnost vazby, odst. 5 – právo na odškodnění za porušení článku 5],
- stížnost č. 19970/04 – *Karel Husák* (odst. 4 – délka rozhodování o propuštění z vazby, rovnost zbraní v tomto řízení, právní jistota).

2.2.3. Stížnosti týkající se práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy)

Některé stížnosti se zabývají právem rodičů (prarodičů) na péči o nezletilé děti (potomky), popř. styk s nimi:

- stížnost č. 23499/06 – *Antonín Havelka a ostatní* (spravedlivost řízení o péči o nezletilé, dosažení spravedlivé rovnováhy; viz též ke článku 6 Úmluvy),
- stížnost č. 32415/06 – *Zdeňka Jedličková* (právo prarodiče na styk s vnoučetem),

- stížnost č. 22943/05 – *Čestmír Káňa* (prosazování práva rodiče na styk s nezletilým; viz též ke článku 6 Úmluvy).

2.2.4. Stížnosti týkající se práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě)

Tyto stížnosti lze klasifikovat následovně:

(i) Stížnosti týkající se zákonného základu pro výběr daně (poplatku):

- stížnost č. 13578/04 – *ARMEX Holding, a. s.* (zákon o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí a zákon o správě daní a poplatků),
- stížnost č. 710/05 – *AGRO-B, spol. s r. o.* (zákon o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí),
- stížnost č. 41702/04 – *TELECONSULT-INTERNATIONAL, s. r. o.* [telekomunikační zákon; též článek 13 Úmluvy (absence účinného vnitrostátního prostředku nápravy)].

(ii) Ostatní

- stížnost č. 43775/05 – *Tomáš Jan Baťa* (právo na náhradu za majetek znárodněný podle dekretu č. 100/1945 Sb.),
- stížnost č. 13578/04 – *Josef Dymáček a Františka Dymáčková* (postavení povinných osob v restituci).

2.2.5. Jiné stížnosti

Mezi jiné stížnosti lze zařadit tuto:

- stížnost č. 46014/06 – *Islam Israpilovič Abdusalamov*: stížnost nebyla přesně formulována, patrně by se po dopracování odvíjela od článku 3 Úmluvy (zákaz mučení, ponižujícího nebo nelidského zacházení), nicméně k jejímu urgentnímu oznámení vládě došlo v souvislosti se žádostí o vydání předběžného opatření podle článku 39 jednacího řádu Soudu¹⁰ za účelem předejití navrácení stěžovatele do Polské republiky, jež byla podle příslušného nařízení Rady Evropského společenství příslušná k posouzení jeho žádosti o azyl. Po konzultaci české vlády Soud rozhodl předběžné opatření nevydat.

2.3. ÚČAST NA VEŘEJNÉM JEDNÁNÍ SOUDU

Ve druhém pololetí roku 2006 se nekonalo žádné veřejné jednání ve věci týkající se České republiky. Velký senát nicméně svolal na počátek roku 2007 jednání ve věci *D. H. a ostatní* (viz pododdíl 1.1.1. předchozí zprávy a pododdíl 1.1.2. této zprávy).

¹⁰ Předběžné opatření vydané Soudem je pro stát závazné a při jeho nedodržení dochází k porušení článku 34 Úmluvy (rozsudek *Mamatkulov a Askarov proti Turecku*, velký senát, 4. února 2005; rozsudek *Olaechea Cahuas proti Španělsku*, 10. srpna 2006). Vynikající spolupráci odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra při řešení tohoto případu je namístě ocenit.

2.4. OSTATNÍ AKTIVITY VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE VE VZTAHU K SOUDU

Nezdá se, že by za uplynulé období bylo namístě zvláště zmínit některou z řady takových aktivit kanceláře vládního zmocněnce.

III. Výkon rozsudků Soudu

Na materii výkonu rozsudků Soudu lze, podobně jako to činí Výbor ministrů, nahlížet v rovinách zaplacení spravedlivého zadostiučinění (oddíl 3.1.), individuálních opatření k nápravě porušení Úmluvy (oddíl 3.2.) a obecných opatření k zamezení dalšího porušování Úmluvy (oddíl 3.3.). Výsledkem splnění všech povinností vyplývajících z rozsudků Soudu podle článku 46 Úmluvy je vydání závěrečné rezoluce, kterou také řízení o stížnosti definitivně končí (oddíl 3.4.).

3.1. ÚHRADA SPRAVEDLIVÉHO ZADOSTIUČINĚNÍ

Na poli úhrady spravedlivého zadostiučinění nedošlo ve druhém pololetí roku 2006 k výrazným problémům, snad s výjimkou nastolení problematiky daně z přidané hodnoty.

Soud ve všech rozsudcích totiž přiznává částky navýšené o „případnou daň“, což je aplikováno na částky určené na náhradu nákladů řízení, kde může vstupovat do hry daň z přidané hodnoty (částky určené na náhradu hmotné škody nebo morální újmy jsou vyňaty ze základu daní z příjmů). Částka daně z přidané hodnoty se nicméně nevyplácí automaticky, nýbrž až poté, co stěžovatel prokáže, že bude muset (nebo musel) tuto daň uhradit, např. prostřednictvím právního zástupce, který je registrovaným plátcem této daně.

3.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ PORUŠENÍ ÚMLUVY

Minulá zpráva pojednávala v tomto oddílu v první řadě o problematice zamezování vzniku dalších průtahů v řízeních, jejichž nepřiměřená délka byla konstatována Soudem. Výbor ministrů Rady Evropy se zvláště naléhavě dotazuje na případy, ve kterých Soud judikoval (nebo obvykle judikuje), že mají být vyřízeny rychle (vztahuje se to zejména na spory týkající se nezletilých dětí). Je otázka, do jaké míry si je justice v širším slova smyslu vůbec vědoma povinností pro ni vyplývajících ze článku 46 Úmluvy (ve spojení se článkem 1 odst. 2 a článkem 10 Ústavy České republiky), nehledě na to, že nepřiměřenost délky řízení bývá nezdá se natolik zjevná, že k tomu není třeba číst rozsudek Soudu.¹¹

Vláda během druhého pololetí roku 2006 předložila Výboru ministrů informace o výkonu rozsudků v rovině individuálních opatření v těchto případech:

- rozsudek ze dne 18. července 2006 ve věci *Reslová* a rozsudek ze dne 20. července 2006 ve věci *Koudelka*: tyto dva případy byly zařazeny na diskusi na prosincovém zasedání Výboru ministrů věnovaném problematice výkonu rozsudků.

¹¹ Příkladem budiž implementace rozsudku ze dne 11. října 2005 ve věci *Jiří Slezák a ostatní*. Spis se od února 2006 zřejmě nachází u Ústavního soudu, ačkoli samotné řízení ve věci bylo zahájeno v dubnu 1991.

Některé rozsudky vydané během druhého pololetí roku 2006 vyvolávají rovněž určité otázky na poli individuálních opatření k nápravě:

- ve věci *Balšán* Soud uvedl, že stěžovatel má možnost požádat o obnovu řízení před Ústavním soudem, čehož stěžovatel také využil; rozhodnutí o obnově řízení však doposud nepadlo,
- ve věci *Mareš* se Soud k podobnému konstatování neuchýlil, nicméně, teoreticky vzato, má stěžovatel také možnost požádat o obnovu řízení před Ústavním soudem,
- diferencovaně je ovšem třeba přistupovat k rozsudkům Soudu o porušení práva rodičů nezletilých dětí na rodinný život zakotveného v článku 8 Úmluvy. Ve věci *Koudelka* by soudy především měly rozhodnout o stěžovatelově styku s nezletilou dcerou a ve věci *Reslová* lze uvažovat o tom, že soudy sice rozhodly o svěření nezletilých dcer do péče otce, nicméně měly by ještě upravit styk nezletilých se stěžovatelkou, jak k tomu ostatně Krajský soud v Praze jako soud odvolací vyzval Okresní soud v Kutné Hoře. Naproti tomu ve věci *Fiala* nalézací řízení pravomocně skončilo vyslovením zákazu styku, které Soud nezpochybnil, a proto zde navzdory minulému porušení stěžovatelových práv nejspíše nevzniká otázka přijetí individuálních opatření k nápravě,
- ve věci *Wallová a Walla* Soud rovněž zjistil porušení práv rodičů na rodinný život, pokud jde o umístění tří z pěti nezletilých dětí do ústavní výchovy. Žádné ze tří dětí, jichž se rozsudek týká, již v ústavní výchově není,
- ve věci *Linkov* má stěžovatel v zásadě možnost podat novou žádost o registraci politické strany.

3.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K ZAMEZENÍ PORUŠOVÁNÍ ÚMLUVY

V tomto oddílu bude podána stručná informace o vývoji implementace rozsudků Soudu v rovině obecných opatření.

3.3.1. K zabezpečení prostředku nápravy nepřiměřených délek soudních řízení

Implementace novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, narážela na Ministerstvu spravedlnosti během druhého pololetí roku 2006 na řadu praktických problémů způsobených jednak nedostatečným personálním vybavením odboru odškodňování ve vztahu ke zvyšujícímu se nápadu žádostí, jednak počátečním váháním tohoto odboru stran používání metodiky připravené Kanceláří vládního zmocněnce.

Závěrem roku 2006 požádal Soud vládu, aby ho informovala o praxi poskytování zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. O účinnosti tohoto prostředku nápravy nebylo doposud rozhodnuto ani na úrovni Soudu, ani na úrovni Výboru ministrů.

3.3.2. Ke vlivu opatření přijímaných za účelem zkrácení soudních řízení na délku soudních řízení

Nadále se nezdá, že by bylo možno vysledovat konkrétní vliv opatření, zejména legislativních, přijímaných za účelem zkrácení soudních řízení na délku soudních řízení. Toto konstatování má svoji validitu jak ve vztahu k opatřením přijatým v minulosti, tak ve vztahu k opatřením teprve zamýšleným.

3.3.3. K nápravě porušení Úmluvy v jiných aspektech

Některé rozsudky vydané během druhého pololetí roku 2006 vyvolávají rovněž určité otázky na poli obecných (preventivních) opatření k nápravě:

- věci *Fiala, Pedovič, Reslová a Koudelka* jsou příklady situací, ve kterých řízení o poměrech nezletilých dětí trvá nepřiměřeně dlouhou dobu, popř. dochází k prodávám při výkonu rozhodnutí o styku rodiče s dítětem. Je tudíž namístě z řady hledisek (zejména normativního a organizačního) přezkoumat, zda jsou současná právní úprava a její naplňování v praxi adekvátní tváří v tvář výzvě, jakou představují někdy nesmiřitelně se svářící rodiče, pro které jsou děti jen nástrojem vzájemného boje,
- věc *Wallová a Walla* vybízí k přezkoumání toho, zda častěji nedochází k odebrání nezletilých dětí z péče rodičů z důvodů, které sice mohou být ve světle článku 8 Úmluvy relevantní, nikoli však dostatečné (typicky pro nedostatek finančních prostředků),
- v návaznosti na rozsudek *Štefanec* se nejeví jako nutné měnit zákon o právu shromažďovacím, neboť daný případ byl spíše příkladem excesu při aplikaci zákona nežli systémovou vadou,
- ani rozsudek *Linkov* neimplikuje nutnost změnit zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ale spíše informovaností příslušných orgánů (Ministerstva vnitra, Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu) docílit toho, že k odmítnutí registrace politické strany z důvodů nikoli dostatečných v budoucnosti již nedojde.

3.4. REZOLUCE VÝBORU MINISTRŮ

V tomto oddílu se zmíníme o případech přijatých závěrečných rezolucí Výboru ministrů, jimiž končí projednávání určité kauzy v Radě Evropy, a o případech, které jsou z hlediska informací poskytnutých Českou republiku připraveny na vydání závěrečné rezoluce.

3.4.1. Přijaté závěrečné rezoluce Výboru ministrů

Dne 20. prosince 2006 přijal Výbor ministrů závěrečné rezoluce v těchto třech případech:

- rozsudek ze dne 5. července 2005 ve věci *Exel*,
- rozsudek ze dne 7. prosince 2004 ve věci *Kilián*,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Milatová a ostatní*.

3.4.2. Případy připravené na vydání závěrečné rezoluce Výboru ministrů

Ke konci druhého pololetí roku 2006 se jedná o tyto případy:

- rozsudek ze dne 12. července 2001 ve věci *Malhous*,
- rozsudek ze dne 5. listopadu 2002 ve věci *Pincová a Pinc*,
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci *Zvolský a Zvolská*,
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci *Běleš a ostatní*,
- rozsudek ze dne 26. listopadu 2002 ve věci *Bucheň*,
- rozsudek ze dne 29. července 2003 ve věci *Červeňáková a ostatní*,
- rozsudek ze dne 21. října 2003 ve věci *Kreditní a průmyslová banka*,
- rozsudek ze dne 24. února 2004 ve věci *Vodárenská akciová společnost, a. s.*,
- rozsudek ze dne 17. května 2005 ve věci *Udovik*,

- rozsudek ze dne 18. ledna 2005 ve věci *Šoller*,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Turek*,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Páleník*,
- rozsudek ze dne 27. září 2005 ve věci *Pillmann*,
- rozsudek ze dne 25. ledna 2005 ve věci *Singh*,
- rozsudek ze dne 25. října 2005 ve věci *Vejmola*,
- rozsudek ze dne 12. dubna 2005 ve věci *Mařík*.

Obsah

Úvod

I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. července do 31. prosince 2006	3
1.1. Rozsudky Soudu ve věci samé	3
1.1.1. Nové rozsudky Soudu	3
1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu	19
1.2. Stížnosti prohlášené za nepřijatelné	19
1.2.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné	19
1.2.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné	24
1.3. Stížnosti vyškrtuté ze seznamu	31
1.3.1. Schválená smírná urovnání stížností	31
1.3.2. Stažené stížnosti	32
II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. července do 31. prosince 2006 vývoj a řízení o nich nadále probíhá	32
2.1. Stížnosti prohlášené za přijatelné	32
2.2. Nově oznámené stížnosti	32
2.2.1. Stížnosti týkající se práva na spravedlivý proces (článek 6 Úmluvy)	33
2.2.2. Stížnosti týkající se práva na svobodu a osobní bezpečnost (článek 5 Úmluvy)	33
2.2.3. Stížnosti týkající se práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy)	33
2.2.4. Stížnosti týkající se práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě)	34
2.2.5. Jiné stížnosti	34
2.3. Účast na veřejném jednání Soudu	34
2.4. Ostatní aktivity vládního zmocněnce ve vztahu k Soudu	35
III. Výkon rozsudků Soudu	35
3.1. Úhrada spravedlivého zadostiučinění	35
3.2. Individuální opatření k nápravě porušení Úmluvy	35
3.3. Obecná opatření k zamezení porušování Úmluvy	36
3.3.1. K zabezpečení prostředku nápravy nepřiměřených délek soudních řízení	36
3.3.2. Ke vlivu opatření přijímaných za účelem zkrácení soudních řízení na délku soudních řízení	36
3.3.3. K nápravě porušení Úmluvy v jiných aspektech	37
3.4. Rezoluce Výboru ministrů	37
3.4.1. Přijaté závěrečné rezoluce Výboru ministrů	37
3.4.2. Případy připravené na vydání závěrečné rezoluce Výboru ministrů	37
Obsah	39

Zpráva za rok 2006

o stavu vyřizování individuálních oznámení podaných proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva

Na základě zákona č. 517/2002 Sb., jímž byl novelizován zákon č. 2/1969 Sb., převzalo Ministerstvo spravedlnosti od Ministerstva zahraničních věcí k 1. lednu 2003 agendu vyřizování individuálních oznámení proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva (dále jen „Výbor“), který je kontrolním orgánem Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen „Pakt“). Samotných případů je celkem 30, některé případy se týkají více osob.

Podobně jako předešlé zprávy předložené za rok 2005¹ a 2004,² které obsahově navazovaly na vůbec první souhrnnou informaci poskytnutou vládě o případech individuálních oznámení proti České republice před Výborem, jež byla předložena za rok 2003,³ bude tato zpráva obsahovat jen stručné informace o nemnohých změnách, k nimž v dané agendě během uplynulého kalendářního roku došlo.

Nové názory Výboru vůči České republice

Výbor během roku 2006 nevydal vůči České republice žádný názor (*view*), toliko jedno rozhodnutí o přijatelnosti oznámení:

- v rozhodnutí ze dne 26. července 2006 odmítl Výbor oznámení (č. 1062/2002) *Stanislav Šmídek proti České republice* pro zjevnou neopodstatněnost. Oznamovatel kritizoval zejména psychologické vyšetření jako podmínku přijetí na státní zastupitelství. Výbor především akceptoval argumentaci vlády, podle níž oznamovatel dostatečným způsobem namítané skutečnosti nedoložil.

Implementace názorů Výboru v České republice

V oblasti implementace již vydaných názorů Výboru nenastaly na straně České republiky žádné hmatatelné změny. Jak už bylo uvedeno v minulé zprávě, bylo by namístě podrobit určité analýze dosavadní oficiální velmi zdrženlivý postoj České republiky vůči implementaci názorů Výboru a pokusit se nalézt východisko ze situace, kdy se implementace odvíjí buď od nahodile vzniklých příležitostí, vytvořených zcela nezávisle na názorech Výboru (např. ve věci *Brok*), než od vskutku pravidelného fungování implementačního mechanismu, nebo (a tomu tak je v naprosté většině případů) není realizována vůbec, zejména pro překážky ve vnitrostátním zákonodárství (restituční podmínka státního občanství, uplynutí lhůt) nebo z toho důvodu, že nelze zasahovat do výkonu soudní moci.

¹ Viz program schůze vlády dne 15. března 2006, část určená pro informaci členů vlády.

² Viz program schůze vlády dne 16. března 2005, část určená pro informaci členů vlády.

³ Viz program schůze vlády dne 14. ledna 2004, část určená pro informaci členů vlády.

Nová oznámení komunikovaná vládě České republiky

Výbor v roce 2006 vládě komunikoval celkem deset nových oznámení, které se všechny týkají restituční podmínky státního občanství (s tím, že v kauze *Blücher* se objevují i námitky porušení práva na spravedlivý proces):

- (xxi) oznámení (č. 1145/2006) *Josef Poláček a Libuše Poláčková proti České republice*,
- (xxii) oznámení (č. 1448/2006) *Ivanka Kohoutková proti České republice*,
- (xxiii) oznámení (č. 1463/2006) *Peter Gratzinger a Eva Gratzingerová proti České republice*,
- (xxiv) oznámení (č. 1452/2006) *Renatus J. Chytil proti České republice*,
- (xxv) oznámení (č. 1479/2006) *Jaroslav Persan proti České republice*,
- (xxvi) oznámení (č. 1485/2006) *Zdeněk Vlček proti České republice*,
- (xxvii) oznámení (č. 1484/2006) *Josef Lněnička proti České republice*,
- (xxviii) oznámení (č. 1488/2006) *Miroslav Süsser proti České republice*,
- (xxix) oznámení (č. 1497/2006) *Richard G. Preiss proti České republice*,
- (xxx) oznámení (č. 1491/2006) *Nicolaus Blücher proti České republice*.

Řadě těchto případů je společné i to, že se oznamovatelé nejdříve obrátili na Evropský soud pro lidská práva (zejména je možno zmínit kauzy *Gratzinger a Gratzingerová* a *Poláček a Poláčková*, které byly odmítnuty rozhodnutími velkého senátu ze dne 10. července 2002, a kauzu *Blücher*, která byla zčásti odmítnuta rozhodnutím ze dne 24. srpna 2004 a ve zbytku zamítnuta rozsudkem ze dne 11. ledna 2005, ve všech třech případech po konání veřejného jednání). Tito oznamovatelé tak pouze opakují námitky, s nimiž neuspěli u Soudu ve Štrasburku, přičemž se nyní jeví jako poněkud nepraktické, že Česká a Slovenská Federativní republika nevznesla na rozdíl od řady jiných států výhradu při ratifikaci Opčního protokolu k Paktu, podle níž by neuznala příslušnost Výboru projednávat věci již dříve předložené jiné mezinárodní instanci. Obhajoba vlády České republiky je tak založena především na argumentu zneužití práva podat oznámení z důvodu nevysvětlitelného prodlení při podávání oznámení (samotný opční protokol nestanoví žádnou lhůtu, ve které by bylo třeba oznámení podat); v minulosti nicméně Výbor podobné námitky vlád akceptoval pouze výjimečně.

V této souvislosti nelze nezmínit, že názory Výboru o diskriminačním charakteru restituční podmínky státního občanství zůstaly neimplementovány a že nyní je vláda České republiky konfrontována s jakousi vlnou oznámení na daný problém; za povšimnutí stojí i fakt, že výše uvedená oznámení (xxi) až (xxx) byla všechna předložena během roku 2006.

